

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till
yrkeshögskolelag och till lag om ändring av 49 § i univer-
sitetslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att yrkeshögskolelagen reformeras i sin helhet genom att det utfärdas en ny yrkeshögskolelag som ersätter yrkeshögskolelagen från år 2003.

Enligt förslaget omvandlas yrkeshögskolorna till juridiska personer i aktiebolagsform. På grund av karaktären av yrkeshögskolans verksamhet innehåller lagförslaget som komplettering till aktiebolagslagen bestämmelser om vissa organ inom yrkeshögskolan, om sammansättningen och tillsättandet av dem samt om deras uppgifter. I lagen ska det enligt förslaget även bestämmas om finansieringen av yrkeshögskolor, som för närvarande är en del av statsandelssystemet. Kommunens självfinansieringsandel av yrkeshögskolornas driftskostnader ska slopas

och staten ska i framtiden ha hela ansvaret för finansieringen av yrkeshögskolorna. Statsrådet ska fortfarande bestämma om de tillstånd som beviljas för yrkeshögskoleverksamhet.

I propositionen föreslås det att medlemskapet i yrkeshögskolors studerandekårer ska bli obligatoriskt för alla studerande som studerar vid yrkeshögskola. Samtidigt ska det bli möjligt att ta ut en hälsovårdsavgift i anknytning till ordnande av studerandehälsovård, på motsvarande sätt som för universitetsstuderande.

Dessutom föreslås en ändring av universitetslagen som främst är av teknisk natur.

Avsikten är att lagen träder i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
Statistiska uppgifter om nuläget	4
Förvaltning av yrkeshögskolorna	5
Finansieringen av yrkeshögskolorna	6
2.2 Internationell jämförelse	8
Inledning	8
Norge	8
Sverige	9
Danmark	9
Nederländerna	9
Österrike	10
Tyskland	10
Förenta staterna	11
2.3 Bedömning av nuläget	12
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	13
3.1 Målsättning	13
3.2 Alternativ för genomförandet	13
3.3 De viktigaste förslagen	14
Inledning	14
Förvaltning av yrkeshögskolorna	14
Finansiering	15
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	16
4.1 Ekonomiska konsekvenser	16
Konsekvenser för den offentliga ekonomin	16
Konsekvenser för samhällsekonomin och statsbudgeten	18
Konsekvenser för den kommunala ekonomin	18
Förfarandets konsekvenser för mervärdesskatten	20
Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	21
4.2 Samhälleliga konsekvenser	22
Inledning	22
Konsekvenser för personalen	23
Konsekvenser för de studerande	23
Konsekvenser för jämställdheten mellan könen	24
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	24
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	24
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	25
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	26
DETALJMOTIVERING	27

1	LAGFÖRSLAG.....	27
1.1	Yrkeshögskolelagen.....	27
	1 kap. Allmänna bestämmelser	27
	2 kap. Tillstånd och tillståndsvillkor för yrkeshögskolan	28
	3 kap. Undervisning, examina samt forskning- och utvecklingsverksamhet ...	31
	4 kap. Organisation	33
	5 kap. Personalen och förvaltningsspråket	35
	6 kap. Studier vid en yrkeshögskola och de studerande.....	35
	7 kap. Styrning och finansiering av yrkeshögskolorna	38
	8 kap. Yrkeshögskolans ekonomi.....	41
	9 kap. Sökande av ändring	42
	10 kap. Särskilda bestämmelser	42
1.2	Universitetslagen	44
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	44
3	IKRAFTTRÄDANDE.....	45
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	45
	LAGFÖRSLAG.....	47
	1. Yrkeshögskolelag.....	47
	2. Lag om ändring av 49 § universitetslagen	66
	BILAGA.....	67
	PARALLELLTEXT.....	67
	2. Lag om ändring av 49 § universitetslagen	67

MOTIVERING

1 Inledning

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde omfattar för närvarande 24 yrkeshögskolor. Statsrådet beviljar tillstånd för yrkeshögskolans huvudman. Tillstånd kan beviljas en kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse. Bruket av aktiebolagsformen som en form för att driva yrkeshögskolor har snabbt ökat. Tillstånd för att driva yrkeshögskola har beviljats tre samkommuner och 21 aktiebolag. Aktiebolagen ägs vanligen av kommuner. Endast i fyra aktiebolag medverkar inte någon kommunal ägare. Yrkeshögskolorna utan någon kommunal ägare är DIAK, Haaga-Helia, Humak och Arcada. De aktiebolagsägare som är huvudmän för dessa yrkeshögskolor består bl.a. av föreningar och stiftelser.

Yrkeshögskoleverksamheten finansieras för närvarande i enlighet med statsandelssystemet. Yrkeshögskolans huvudman beviljas basfinansiering enligt antalet studerande vid yrkeshögskolan samt priset per enhet per studerande, i enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998). Även kommuners deltagande i finansieringen av yrkeshögskoleverksamheten bestäms i enlighet med den lagen. Dess-

utom kan det enligt 33 § i yrkeshögskolelagen tas in ett anslag i statsbudgeten för projektfinansiering och resultatbaserad finansiering samt finansiering av yrkeshögskolornas gemensamma utgifter.

Finlands högskolesystem består av yrkeshögskolorna tillsammans med universiteten. Yrkeshögskolorna ordnar undervisning som leder till högskoleexamen samt bedriver forsknings- och utvecklingsverksamhet. De ger och utvecklar även vuxenutbildning samt ordnar yrkespedagogisk lärarutbildning.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Statistiska uppgifter om nuläget

Vid yrkeshögskolorna studerade år 2012 sammanlagt 146 000 studerande. I utbildning för ungdomar som leder till yrkeshögskoleexamen deltog cirka 110 000 studerande, och inom vuxenutbildningen cirka 22 000. Antalet studerande i sådan utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen uppgick till cirka 7 800, i lärarutbildningen till 3 700 och i specialiseringsstudierna till 3 500.

Studerande och examina

	2009	2010	2011	2012	2013	uppskattning 2014
Yh-grundexamina						
Studerande som inlett studier		27 730	27 396	27 621	28 000 (uppskattning)	28 000
Studerande	138 696	140 140	139 762	138 574	130 026	126 000
Examina	20 044	20 581	21 312	22 121	22 799	22 060
Högre yh-examina						
Studerande som inlett studier	2 305	2 644	2 739	2 826	2 900 (uppskattning)	2 900
Studerande	5 557	6 580	7 321	7 834	8 593	8 000
Examina	941	1 253	1 521	1 708	1 948	1 750

Enligt nuvarande praxis beviljas basfinansiering enligt antalet studerande och ett pris per enhet som bestäms per studerande. I 2013 års budgetproposition utgjorde den kommu-

nala andelen av finansieringen av yrkeshögskolornas verksamhet 511,5 miljoner euro och den statliga 385,9 miljoner euro.

Den totala finansieringen av yrkeshögskolorna samt kostnader och nettoutgifter (1000 euro) enligt ägarstrukturen år 2011

	Privata sammanlagt	Kommuner sammanlagt	Samkommuner sammanlagt	Totalt
Intäkter				
Statlig separat finansiering	14,876	2,586	6,492	23,954
Övrig separat finansiering	22,162	5,322	5,706	33,189
Avgiftsbelagd service	76,124	7,346	48,566	132,035
Finansiering pris/enhet	579,563	76,368	240,738	896,671
Huvudmannafinansiering	6,646	0,933	0,869	8,449
Övrig finansiering	2,608	0,272	0,105	2,984
Sammanlagt	701,981	92,826	302,476	1 097 282
Totala kostnader	660,037	90,439	298,828	1 049 303
Nettoutgifter	-41,943	-2,387	-3,647	-47,979

Av personalen i yrkeshögskolorna 2012 var cirka 60 % anställda vid privatägda läroanstalter och cirka 40 % vid en kommun eller samkommun. Undervisningspersonalens andel av hela personalens årsverken överstiger hälften. Av det totala antalet årsverken består ungefär en tiondedel av forsknings- och ut-

vecklingspersonal och cirka en tredjedel av övrig personal. Både vid privatägda läroanstalter och kommunalt ägda läroanstalter fördelas årsverkerna mellan de olika personalgrupperna på samma sätt. Efter utgången av 2013 är det dock endast tre yrkeshögskolor som har en samkommun som huvudman.

Heltidsanställd personal vid yrkeshögskolor 2012 (årsverken)

	Undervisningspersonal	FoU-personal	Övrig personal	Totalt
Privata	3 780,0	631,1	2 426,5	6 837,6
Kommuner och samkommuner	2 194,6	589,7	1 348,7	4 133,0
Totalt	5 974,6	1 220,8	3 775,2	10 970,6

Förvaltning av yrkeshögskolorna

Yrkeshögskoleverksamhet förutsätter tillstånd för yrkeshögskola som beviljas av statsrådet. Huvudmannen för en yrkeshögskola kan vara en kommun, samkommun eller registrerad sammanslutning. Enligt yrkeshögskolelagen uppdelas förvaltningen i huvudmannaförvaltning och intern förvaltning. Huvudmannen har särskilt till uppgift att be-

sluta om den strategiska utvecklingen av yrkeshögskolan, om yrkeshögskolans verksamhets- och ekonomiplan och om budgeten samt göra framställning till statsrådet om ändring av yrkeshögskolans utbildningsupp- gift. Yrkeshögskolans interna styrelse, som utöver företrädare för personal och studerande även består av företrädare för näringslivet och det övriga arbetslivet, har särskilt till uppgift att utveckla yrkeshögskolans verk-

samhet, att för huvudmannen lägga fram ett förslag till verksamhets- och ekonomiplan samt budget, att besluta om grunderna för fördelningen av de anslag som huvudmannen har beviljat, att för huvudmannen lägga fram förslag till framställning om ändring av utbildningsuppgift och att godkänna både examensstadga och stadgar för intern förvaltning. Personalens anställningsförhållande bestäms i enlighet med vilken ställning som juridisk person huvudmannen har.

Finansieringen av yrkeshögskolorna

Basfinansieringen som beviljas yrkeshögskolornas huvudmän är en del av kommunernas statsandelssystem. Det nuvarande statsandelssystemet har varit i kraft sedan början av 2010. Administrativt sett består Finlands statsandelssystem av två delar: den statsandel för kommunal basservice som förvaltas av finansministeriet och den statsandelsfinansiering enligt finansieringslagen som förvaltas av undervisnings- och kulturministeriet. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) bestäms om den finansiering med grund i priser per enhet och studerande i gymnasieutbildning, grundläggande yrkesutbildning samt yrkeshögskolor som beviljas huvudmannen. Dessutom innehåller den bestämmelser om finansiering av ungdoms- och idrottsverksamhet samt av museer, teatrar och orkestrar. Funktioner som omfattas av finansieringslagen finansieras av staten och kommunen gemensamt. Kommunens självfinansieringsandel för undervisningsverksamhet är 58,11 %, vilken omvänt visar storleken på statsandelen, som är 41,89 % av det eurobelopp som används som grund för finansieringen. Per invånare är den andel som kommunen ska finansiera själv lika stor i alla kommuner. Den statliga finansieringen som fastställs i enlighet med statsandelssystemet är icke-öronmärkta allmänna medel för kommunen. Kommunen beslutar själv om allokeringen av dem inom kommunen.

Enligt 32 § i yrkeshögskolelagen beviljas yrkeshögskolornas huvudmän basfinansiering på basis av antalet studerande vid yrkeshögskolan samt det per studerande bestämda

priset per enhet, så som bestäms i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009, nedan finansieringslagen). Inom yrkeshögskolesektorn är antalet studerande, som utgör grunden för finansieringen, det antal studerande som fastställts genom överenskommelse enligt 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen. Enligt 33 § i yrkeshögskolelagen kan undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för ett anslag i statsbudgeten bevilja huvudmannen för en yrkeshögskola projektfinansiering för att utveckla och stödja yrkeshögskolans verksamhet. Undervisnings- och kulturministeriet kan vidare inom ramen för ett anslag i statsbudgeten bevilja huvudmannen för en yrkeshögskola resultatbaserad finansiering om yrkeshögskolans verksamhet har varit framgångsrik. Dessutom kan undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för ett anslag i statsbudgeten finansiera funktioner och projekt som är gemensamma för samtliga yrkeshögskolor och som stöder deras verksamhet.

Statsrådet fastställer årligen genom en finansieringslag de genomsnittliga priserna per enhet för den service som ska finansieras. Utgående från dessa bestämmer undervisnings- och kulturministeriet priserna per enhet för varje utbildningsanordnare. Vid beräkningen av de genomsnittliga priserna per enhet beaktas ändringar i arten och omfattningen av statsandelsuppgifterna och ändringar i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen.

Enligt den gällande lagen bestäms priset per enhet för en yrkeshögskola på kalkylmässiga grunder med beaktande av verksamhetens omfattning, kvalitet och genomslagskraft. Priset per enhet bildas av de finansieringsandelar som bestäms på basis av utbildningen och det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet. Den finansieringsandel som bestäms på basis av utbildningen grundar sig på avlagda yrkeshögskoleexamina och avlagda yrkespedagogiska studier inom lärarutbildning, avlagda studiepoäng, studiepoäng som avlagts inom den öppna yrkeshögskoleutbildningen eller i form av andra fristående studier och inom den förberedande utbildningen för invandrare samt på studeranderespons, internationell studentmobilitet

och antalet sysselsatta utexaminerade. Den finansieringsandel som bestäms på basis av det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet grundar sig på publikationer, avlagda högre yrkeshögskoleexamina, personalens internationella rörlighet och extern finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet. Priserna per enhet ska bestämmas så att den del som bestäms på basis av utbildningen utgör 85 procent och den del som bestäms på basis av det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet utgör 15 procent av finansieringen av alla yrkeshögskolor. Undervisnings- och kulturministeriet kan av särskilda skäl höja priset per enhet för en yrkeshögskola. Under de senaste åren har en sådan höjning beviljats framför allt för att ersätta tilläggs-kostnaderna för sammanslagningar och aktiebolagisering. Dessutom har svenskspråkiga yrkeshögskolor sedan 1999 fått en höjning på sitt pris per enhet på grund av att utbildningsutbudet är stort och undervisningsgrupperna små. För höjningar av priset per enhet har det inte reserverats separat finansiering, utan ett eurobelopp motsvarande höjningarna avdras från finansieringen av priset per enhet för alla yrkeshögskolor.

Genom finansieringslagen finansieras inte sådana anläggningsprojekt för vilka finansiering beviljas via avskrivning av lokaler, inventarier och annan lös egendom som används inom verksamheten. I kommunens finansieringsandel i undervisnings- och kulturväsendet ingår inte studerande inom den yrkespedagogiska utbildningen och inte heller kostnaderna för denna utbildning. Vid beräkningen av finansieringsandelen beaktas inte heller de studerande som enligt hemortslagen saknar hemort i Finland, och detta tillämpas även på yrkeshögskolorna.

Sedan den 1 januari 2006 har investeringar finansierats genom att i yrkeshögskolornas bokföring inkludera avskrivningar i driftskostnaderna. Eftersom yrkeshögskolornas avskrivningar var rätt få i ändringsskedet fastställdes det för en övergångsperiod ett högre pris per enhet, dvs. ett s.k. garantibelopp, för att säkra den dåvarande finansieringsnivån. Om avskrivningarnas belopp är mindre än garantibeloppet, höjs det genomsnittliga priset per enhet med skillnaden mel-

lan garantibeloppet och avskrivningarnas belopp.

De kostnader som utgör grunden för beräkningen av priset per enhet uppges och beräknas utan mervärdesskatt. Privata utbildningsanordnare ersätts för sina mervärdesskatteutgifter genom att priset per enhet höjs med ett belopp som motsvarar mervärdesskattens andel av de privata utbildningsanordnarnas kostnader utan mervärdesskatt. Höjningen av yrkeshögskolornas finansiering per enhet 2012—2015 är till följd av utgifterna för mervärdesskatt 4,03 %. I motsats till den behovsprövade höjningen av priset per enhet avdras denna höjning inte från finansieringen av priset per enhet utan finansieras separat.

En huvudman för en kommunal läroanstalt kan ersättas genom en höjning av priset per enhet även för sådan förlust som föranleds av att mervärdesskatt som huvudmannen har återburits måste betalas tillbaka till staten då huvudmannen säljer sin fastighet eller då fastighetens driftsändamål, som återbetalnings-skyldigheten hänför sig till, förändras. I detta fall är det inte fråga om att finansiera de driftskostnader som avses i finansieringslagen, utan avsikten är att tekniskt ordna en möjlighet att avvika från mervärdesskattelagen utan att ändra den.

Kostnadsfördelningen mellan kommuner och staten kontrolleras vart fjärde år genom att se över fördelningen och justera priserna per enhet så att de motsvarar de riksomfattande faktiska totalkostnaderna i hela landet. Året då översynen av kostnadsfördelningen äger rum avdras det från de totalkostnader som omfattas av kostnadsfördelningen ett eurobelopp motsvarande den projektfinansiering som har beviljats yrkeshögskolorna.

Utbetalningen av statsandelsfinansieringen är centraliserad. Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning betalar ut statsandelen för kommunal basservice, hemkommunersättningarna och de statsandelar som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och i lagen om fritt bildningsarbete som en enda helhet. På uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet svarar Utbildningsstyrelsen för insamlingen och redovisningen av data för statsandelssystemet. De datasystem som behövs

för redovisningen köps av datacentralen vid Tammerfors universitet, och en del av datainsamlingen köps av Statistikcentralen.

2.2 Internationell jämförelse

Inledning

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av yrkeshögskolelagen och av vissa lagar som har samband med den (RP 9/2013 rd) behandlades särdragen i vissa länders högskolesystem. Den internationella jämförelsen gällde Norge, Sverige, Danmark, Nederländerna, Österrike, Tyskland och USA.

Norge

Till det norska högskolesystemet hör universitet, specialiserade organisationer på universitetsnivå (vitenskapelige høyskoler) och högskolor inriktade på kandidatexamina (høyskoler, högskolor som motsvarar yrkeshögskolorna), som alla regleras genom samma lag (1.4.2005, nr 15). Organisationstyperna varierar beträffande självständigheten vid beslutsfattandet om utbildningsprogram och i fråga om det föreskrivna ackrediteringsförfarandet. Norska kungen beslutar utifrån en utredning från det norska organet för kvalitet i utbildningen (NOKUT) till vilken kategori en högskola ska höra. Gränserna mellan organisationstyperna är glidande och Norge beskriver sitt utbildningssystem som ett kontinuum. Det specialiserade universitetet och högskolan med inriktning på kandidatexamina kan under vissa förutsättningar ansöka om rätt att fungera som egentliga universitet. En del av de specialiserade organisationerna på universitetsnivå och högskolorna med inriktning på kandidatexamina är privata. Statschefen beslutar om namnen på de statliga högskolorna, medan de privata högskolorna beslutar om sitt namn själva. Alla högskolor har en lagstadgad uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsarbete. Personalstrukturen och personalens lönenivå är densamma i alla högskolor.

Högskolorna som motsvarar yrkeshögskolor (høyskoler) är organiserade på många olika sätt. De offentliga yrkeshögskolorna är statliga aktörer i Norge och en betydande del av de privata yrkeshögskolorna är antingen delar av stiftelser eller stiftelser. Utöver dessa organisationsformer förekommer företag och samfund. En del av organisationerna är självständiga och andra ägarstyrda. En avsevärd del av de privata yrkeshögskolorna fungerar med stöd av religiösa bakgrundsgrupper. Oberoende av organisationstyp kan yrkeshögskolorna på ansökan få statlig finansiering för ackrediterade utbildningsprogram. Alla högskolor beviljas statlig finansiering enligt en och samma inkomstbaserade finansieringsmodell. Alla yrkeshögskolor är dock inte statligt finansierade trots att de har examensrätt.

Finansieringsmodellen är en del av högskolornas styrsystem och en tredjedel av det bygger på utbildnings- och forskningsindikatorer som mäter resultatet. Finansieringsmodellen, som varit i kraft sedan 2002, täcker cirka 85 procent av högskolornas kostnader. Vid en 2009 utförd utvärdering av hur väl finansieringsmodellen fungerade framkom inga större behov av ändringar. Utöver finansieringsmodellen styrs högskolorna även genom samtal mellan undervisnings- och forskningsministeriet och högskolorna, lagstiftning, anvisningar (bl.a. nationella anvisningar om studieprogram) och kollegialt tryck, som uppstår genom att statistiska uppgifter om enskilda högskolor är offentliga. Det norska parlamentet beslutar om antalet nybörjarplatser.

Det högsta beslutsfattande organet i både privata och statliga högskolor är högskolans styrelse. Skillnader finns i högskolelagens bestämmelser om deras sammansättning, verksamhet och befogenheter. Staten styr också privata högskolor om de har ansökt om och fått statligt stöd för ackrediterade utbildningsprogram. De privata högskolorna uppbär en avgift för utbildningen. De statliga högskolorna kan uppbära en avgift endast med dispens av ministeriet. Den nationella registreringsmyndigheten registrerar högskolornas namn.

Sverige

Till det svenska högskolesystemet hör universitet och högskolor. Det finns inga särskilda läroanstalter för yrkesinriktad högskoleutbildning utan universitet och högskolor erbjuder bägge både yrkesinriktad och akademiskt profilerad undervisning. Universiteten och högskolorna regleras genom gemensam lagstiftning. Det finns sammanlagt 47 högskolor och universitet i Sverige av vilka 35 är statliga ämbetsverk och de övriga privata.

Staten finansierar både de privata och de statliga universiteten och högskolorna. För den grundläggande utbildningens del utgår finansieringen från antalet heltidsstuderande och de studerandes studieprestationer. Det fastställs ett maximibelopp för prestationsfinansieringen, och högskolan får inte finansiering för prestationer som överskrider detta belopp. Någon finansieringsmodell för forskningsfinansieringen finns inte, utan den är historiebaserad. Staten kan även anvisa forskningsfinansiering för något visst ändamål.

Ledande organ i universitet och högskolor är styrelsen och rektorn. Styrelsen har högst 15 ledamöter och består av en ordförande, en rektor, tre företrädare för lärarkåren, tre företrädare för de studerande och åtta utomstående företrädare. Staten utnämner högskolans styrelseordförande och de utomstående ledamöterna på förslag av högskolan. Styrelsen beslutar om högskolans interna organisation och ekonomi samt resursfördelningen inom högskolan.

Danmark

Det danska högskoleväsendet består av vetenskapsuniversitet, yrkeshögskolor (professionshøjskoler) och regionala läroanstalter (Erhvervsakademier). Det danska högskoleväsendet har under de senaste åren reformerats bl.a. genom betydande högskolefusioner.

Yrkesinriktade examina inom den första cykeln regleras genom en egen lagstiftning (31/03/2008 Lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser). Examensrätten förutsätter att undervis-

ningen inom programmen står i nära förbindelse med yrkena och arbetslivet samt med den nationella och internationella forskningen.

Den statliga finansieringen av högskolorna är prestationsbaserad. Varje högskolas basfinansiering bestäms utifrån ett s.k. taxametersystem. Högskolorna får finansiering utgående från de studerandes studieprestationer (deltagande i kurser och tentamina).

Nederländerna

Det nederländska högskolesystemet består av universitet (Wetenschappelijk Onderwijs) och yrkeshögskolor (Hoger Beroepsonderwijs). Merparten av yrkeshögskolorna är offentligt finansierade och inriktade på utbildning för ungdomar och några av dem är privata och i huvudsak inriktade på distanslärande och livslångt lärande. Lagen om utbildning och forskning vid högskolorna (WHW) gäller både de offentligt finansierade yrkeshögskolornas hela verksamhet och till vissa delar också privata yrkeshögskolor som i namn av sitt offentliga uppdrag och enligt samma bestämmelser som de offentliga yrkeshögskolorna ska sörja för utbildningens kvalitet och kvalitetssäkringssystemen. De offentligt finansierade yrkeshögskolorna anges i bilagan till lagen. De offentligt finansierade yrkeshögskolorna är antingen stiftelser eller bolag.

För närvarande diskuteras yrkeshögskolornas roll, framför allt som en del av forskningssystemet (starkare inriktning på forskning). Den statliga finansieringen av alla högskolor utgår fortfarande huvudsakligen (80 %) från antalet studerande och examina, övriga komponenter i finansieringsmodellen är kvalitetsbaserad finansiering (10 %) och finansiering av forsknings-, utvecklings- och innovationsarbete FUI-arbete (10 %). Som ett resultat av den nationella högskolegranskningen tas under 2012 en finansieringsmodell i bruk som kraftigare än tidigare betonar högskolornas profiler och i högre grad än tidigare beaktar kvaliteten.

I styrningsförfarandet som grundar sig på profilering av högskolorna och deras styrkeområden övergår man till en finansierings-

modell som är resultatbaserad och beaktar kvaliteten. På basis av utbildningens kvalitet kan högskolorna få ett tillägg på högst 7 procent till den finansiering som bestäms utifrån utbildningen. Resultaten av förfarandet utvärderas 2016, och efter det fattas beslut om finansieringsmodellens framtid. Yrkeshögskolorna kan få behovsprövad profileringsfrämjande finansiering för verksamhet vid offentliga och privata aktörers gemensamma expertcenter (Centres of Expertise). Detta förutsätter dock att centren är verk-samma på något av de nio forskningsområden som den nederländska regeringen prioriterar eller inom undervisnings- eller hälso-vårdssektorn. Yrkeshögskolorna tar ut studieavgift.

Alla högskolor som anges i bilagan till lagen om undervisning och forskning ska ha en styrelse som svarar för verksamheten (College van Bestuur) och ett organ som övervakar styrelsens verksamhet (Raad van Toezicht). Personalen och de studerande kan i viss mån delta i beslut om ledningen av högskolan (medezeggenschapsraad).

Österrike

Det österrikiska högskolesystemet består av universitet (Universitäten), yrkeshögskolor (Fachhochschulen), pedagogiska högskolor (Pädagogische Hochschulen) och en del läroanstalter som utfärdar examina inom hälso- och sjukvård (Medizinisch-technische Akademien, Hebammenakademien).

Det österrikiska högskoleväsendet skapades 1993. Yrkeshögskolorna kan upprätthållas av förbundsstaten, andra offentliga ägare eller privata ägare. De flesta yrkeshögskolor är mångdisciplinära. Yrkeshögskolorna styrs genom förbundsstatens lagstiftning (Bundesgesetz über Fachhochschul-Studiengänge 1993). Yrkeshögskolorna har till uppgift att ge yrkesinriktad högskoleutbildning grundad på tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete.

Yrkeshögskolekollegiet (Fachhochschul-kollegium) beslutar om yrkeshögskolornas interna förvaltning och organiseringen av undervisningen. Kollegiet består av ledarna för examensprogrammen, företrädare för un-

dervisnings- och forskningspersonalen och företrädare för de studerande. Kollegiet väljer ordförande och vice ordförande bland de kandidater huvudmannen har utsett.

Yrkeshögskolorna gör upp utvecklings- och finansieringsplaner och förbundsstaten finansierar på basis av dem ett överenskommet antal studieplatser i yrkeshögskolorna. Finansieringen är kostnadsbaserad och förbundsstatens finansiering täcker cirka 90 procent av kostnaderna för examensprogrammen. Härigenom har yrkeshögskolorna uppmuntrats att bredda sin finansieringsbas. Yrkeshögskolorna skaffar nödvändig finansiering för fastigheter och annan infrastruktur från andra källor, t.ex. regionförvaltningen, kommunen eller den privata sektorn. Yrkeshögskolorna kan ta ut avgifter på knappt 400 euro i terminen av de studerande. Att ta ut avgift är frivilligt.

Tyskland

I Tyskland ges högskoleutbildning av två administrativt skilda högskolesektorer, nämligen universiteten och yrkeshögskolorna (Fachhochschulen). Verksamheten inom sektorerna är olika i fråga om utbildningens innehåll och betoningen av inlärningsresultaten. Yrkeshögskolornas forskning är tillämpningsinriktad, och högskoleutbildningen fokuserar på att utveckla professionella färdigheter, men universiteten begränsar däremot inte forskningen och förväntas producera akademiska, kritiska, högskoleutbildade personer. Endast universiteten kan bevilja doktorexamen.

Enligt grundlagen i Förbundsrepubliken Tyskland delar förbundsstaten och delstater-na ansvaret för utbildningen. I förbundsstatens grundlag ingår inga bestämmelser om högskolor eller deras uppgifter. Högskolesystemet regleras på förbundsstatsnivå, delstatsnivå (Bundesländer) och organisationsnivå. På förbundsstatsnivå styrs verksamheten genom en ramlag om högskolor. Dessutom har alla 16 delstater egna undervisningsministerier och högskolelagar som inte får stå i strid med ramlagen. På organisationsnivå fastställer universiteten och yrkeshögskolorna sina instruktioner. En del av dem precise-

rar den lagstadgade uppgiften utan att ändra den. Även delstaterna styr högskolor.

Ramlagens bestämmelser om finansieringen behandlar den resultatbaserade statliga finansieringen och främjandet av jämställdheten mellan könen. Delstaterna svarar för basfinansieringen av högskolorna. Finansieringsmodellerna är delstatsspecifika och högskolesektorerna finansieras i praktiken enligt samma modeller. Högskolefinansieringen på förbundsstatsnivå är i allmänhet projektbaserad: våren 2012 erbjöds förbundsstatsfinansiering för profilering av högskolorna och förbättring av kvaliteten på högskoleutbildningen. Vissa delstater tillåter högskolorna att ta ut måttliga avgifter.

Förbundsstaten, delstaterna och enskilda finansiärer erbjuder program och andra finansieringsinstrument för profileringen av högskolorna och utvecklingen av strukturer. I Tyskland har man övergått från att betona den samhällseliga betydelsen av forskningen vid högskolorna till att lyfta fram högskoleutbildningens betydelse, och både på förbundsstats- och delstatsnivå och i finansieringsorganisationerna beaktas i instrumenten för finansiering av den strukturella utvecklingen särskilt utvecklingen av utbildningen.

Förenta staterna

Graden av högskolornas självständighet avgörs på basis av nivån på bestämmelserna om dem. En offentlig högskola kan vara nästan en hurudan organisation som helst, allt från ett statligt ämbetsverk till olika slag av företag. Allra självständigast är de högskolor som anges i delstaternas grundlagar. Dessa högskolor är i huvudsak belägna i de västra delstaterna (såsom University of California med tio campus) och delstaterna i Mellanvästern (såsom University of Michigan med verksamhet i tre städer). Ställningen för en högskola som är befullmäktigad i delstatens grundlag kan inte ändras genom beslut av delstatens förvaltning, utan högskolans ställning kan påverkas endast genom att ändra delstatens grundlag. De flesta högskolor är fastställda i andra lagar än grundlagen och delstaten har därför större möjligheter att sty-

ra dem. Med tanke på styrningen är det enklast om högskolan är ett statligt ämbetsverk, eftersom dess autonoma ställning då inte är annorlunda än andra statliga ämbetsverks.

Verksamheten vid de offentliga högskolorna administreras och styrs på olika sätt i de olika delstaterna. Kalifornien fastställer verksamheterna och målen för alla sina offentliga högskolor på ett rätt enhetligt sätt. Två universitetssystem som styrs som en helhet framträder särskilt i den brokiga mångfalden av högskolor i Kalifornien. De tio universiteten i systemet University of California är alla betydande forsknings- och utbildningsuniversitet åtminstone på något område, medan California State University-systemets 23 campus fokuserar på mera praktiskt inriktad utbildning på kandidat- och magisternivå liksom yrkeshögskolorna. Högskolorna kompletteras av ett nätverk av läroanstalter på mellannivå (community college) som fokuserar på lokal undervisning och vuxenundervisning. Styrningen av dem är friare än vad som gäller UC- och CSU-systemen. I Wisconsin motsvaras arbetsfördelningen mellan campus inom University of Wisconsin-systemet rätt exakt uppdelningen universitet-yrkeshögskola. The University of Wisconsin at Madison är ett universitet av världsklass. Bland de 25 andra universiteten är det bara ett som i likhet med UW Madison utfärdar doktorsexamina. Utbildning på kandidat- och magisternivå ges på 11 campus, och 13 campus erbjuder mer begränsad högskoleutbildning med sikte på kandidatexamen. Alla 26 campus deltar tillsammans med övriga utbildningsorganisationer i en påbyggnadsutbildning som ges i hela delstaten Wisconsin. Trots att styrelsen för UW-systemet styr hela systemet arbetar Madisons campus autonomt och dess rektor har makt att förbigå styrelsen för hela systemet.

UW-systemets årsbudget för 2010—2011 var cirka 5,59 miljarder dollar av vilket delstaten betalade cirka 1,18 miljarder och förbundsstaten cirka 16 miljoner dollar. Donationer, stipendier och avtal stod för ca 2,17 miljarder dollar. De studerandes årsavgifter täckte cirka 1,1 miljarder dollar. Företag, sjukhussamarbete och försäljningsinkomster gav UW 1 miljard dollar. Inflationskorrigerat

har nivån på finansieringen från delstaten sjunkit på tio år, medan nivån på intäkterna från studerandeavgifterna och andra inkomster klart har stigit. Även studerandeavgifterna har höjts. I praktiken har delstatens årliga understöd rört sig kring cirka 1 miljard dollar och UW:s budget har vuxit varje år. En av baskomponenterna i finansieringen från delstaten utgörs av finansiering på basis av antalet studerande.

Av budgeten på 5,59 miljarder dollar gick 3,38 miljarder till UW Madison och UW Milwaukee, vilka utfärdar doktorsexamina, och 1,74 miljarder dollar till de 11 campus som ger utbildning på kandidat- och magisternivå.

2.3 Bedömning av nuläget

Yrkeshögskoleverksamhetens ekonomiska och administrativa status samt kvalitet, effektivitet och genomslagskraft granskades i en utredning som undervisnings- och kulturministeriet gjorde 2010. Enligt utredarnas bedömning bör yrkeshögskolesektorn reformeras så att ändringarna stöder yrkeshögskolornas basuppgifter, dvs. arbetslivsbaserad utbildning samt tillämpad forskning till förmån för den regionala utvecklingen. Reformen bör vara sådan att den på lång sikt garanterar stabila verksamhetsförutsättningar för yrkeshögskolorna. Systemen för förvaltning och styrning ska vara transparenta och uppmuntrande samt stödja yrkeshögskolornas autonomi. Från utredarnas synpunkt ska styrningen och finansieringen av yrkeshögskolesystemet stödja utvecklandet av kvaliteten på utbildningen och på forsknings- och utvecklingsverksamheten bättre än tidigare.

Enligt utredarna är den tydligaste modellen för finansieringen, styrningen och förvaltningen sådan att hela ansvaret för basfinansieringen överförs till staten, att yrkeshögskolorna och huvudmännens organisationer slås samman till en enda juridisk person och att den juridiska formen för samtliga yrkeshögskolor blir aktiebolag. Samtidigt borde man i större utsträckning gå över till ett finansieringssystem som betonar resultaten samt förtydliga förvaltningsmodellen så att yrkeshögskolan endast har en enda styrelse.

De problem i fråga om huvudmannens och yrkeshögskolans behörighet som det nuvarande systemet medför särskilt i ekonomiska frågor har utretts i doktorsavhandlingen "Financial Autonomy in Higher Education Institutions - Perspectives of Senior Management of Finnish AMK Institutions". I undersökningen granskades struktureringen av den ekonomiska autonomi för de finländska yrkeshögskolorna i förhållande till deras huvudfinansiärer. Enligt doktorsavhandlingen är huvudmannasystemen inte enhetliga. Därför styr huvudmännen yrkeshögskolorna på sitt eget sätt. Dilemmat för yrkeshögskolorna är att de hör till två styrningssystem som är åtskilda från varandra. Enligt yrkeshögskolelagen från 2003 hör det strategiska utvecklandet av yrkeshögskolan till huvudmannens uppgifter. Yrkeshögskolans beslutanderätt å sin sida omfattar den operativa verksamheten och ärenden i fråga om verksamhetsinnehållet, t.ex. beslut om undervisningsplaner och undervisning.

Yrkeshögskolornas basfinansiering (finansiering pris per enhet) ingår i kommunernas statsandelssystem: varje kommun deltar i kostnaderna för yrkeshögskolorna med en per invånare beräknad finansieringsandel. I budgeten för 2013 års budget utgör den kommunala andelen av finansieringen av yrkeshögskolornas verksamhet 511,5 miljoner euro och den statliga 385,9 miljoner euro. Förhållandet staten-kommunen har från ingången av 2008 utgjort 41,89 % och 58,11 %. Basfinansieringen av yrkeshögskolorna bestäms på basis av kostnaderna. Huvudmannen beviljas finansiering på basis av antalet studerande och ett pris per enhet som bestäms per studerande.

Det faktum att yrkeshögskolorna hör till statsandelssystemet i fråga om finansieringsmodellen har betytt att de är en del av basservicebudgeten och således kan jämföras med den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och den yrkesinriktade utbildningen, medan universiteten däremot har stått utanför basservicen och helt och hållet legat på statens finansieringsansvar på grund av att de inte hör till statsandelssystemet.

Samarbetet mellan universiteten och yrkeshögskolorna har intensifierats så att deras uppgifter och profiler kompletterar varandra i form av två olika högskolesektorer. Detta har även lett till att systemen för förvaltning och styrning har närmat sig varandra. Skillnaderna i fråga om finansieringsansvaret och verksamhetens autonomi har märkts i samband med att strukturerna för samarbetet skapades, och skillnaderna har i viss mån försvårat samarbetet.

Enligt utredarnas bedömning är det nuvarande yrkeshögskolesystemet som helhet inte alltid effektivt, även om skillnaderna mellan de olika yrkeshögskolorna är stora. Den låga kostnadseffektiviteten beror främst på det kostnadsbaserade finansieringssystemet som inte uppmuntrar till ökad effektivitet i tillräcklig grad. För närvarande är det svårt att jämföra de egentliga kostnaderna i de olika yrkeshögskolorna med varandra, eftersom yrkeshögskolornas ekonomiska förfaranden och ekonomiuppföljning varierar beroende på högskola och huvudmannaform. De viktigaste frågorna gällande det nuvarande finansieringssystemet är att det är kostnadsbaserat och därför medför för få incitament samt att kommunerna deltar i finansieringen av yrkeshögskolorna.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Lagstiftningen om yrkeshögskolornas finansiering och förvaltning ska reformeras enligt regeringsprogrammet. En reform av lagstiftningen om yrkeshögskolor är en central del av den pågående högskolereformen. Den nya universitetslagen trädde i kraft från ingången av 2010 då universiteten inledde sin verksamhet enligt den nya modellen. Genom reformen av universitetslagen förbättrades universitetens verksamhetsförutsättningar inom det internationella verksamhetsfältet. Syftet med yrkeshögskolereformen är att skapa rättsliga ramar och bättre verksamhetsförutsättningar för de yrkeshögskolor som har ett internationellt värde och som fungerar som självständiga och ansvarstagande utbild-

dare av kunniga medborgare, som uppbyggare av regional konkurrenskraft, som förnyare i arbetslivet samt som utvecklare av innovationer.

Den lösning gällande förhållandet kommunen-staten som har en koppling till yrkeshögskolereformen genomförs bäst i samband med statsandelsreformen. Av denna anledning har man beslutat att genomföra yrkeshögskolereformen i två steg. I reformens första steg har man påskyndat yrkeshögskolornas strukturella reform och förbättringen av verksamhetens kvalitet och genomslagskraft. Detta har skett genom att se över tillstånden till huvudmännen för yrkeshögskolorna och frångå undervisnings- och kulturministeriets beslut om utbildningsprogram samt genom att revidera grunderna för fastställande av yrkeshögskolornas finansiering.

Syftet med reformens andra steg är att överföra hela ansvaret för yrkeshögskolornas basfinansiering till staten och omvandla yrkeshögskolorna till självständiga juridiska personer. Det andra steget ska genomföras enligt samma tidsplan som totalreformen av statsandelssystemet.

3.2 Alternativ för genomförandet

Yrkeshögskoleverksamheten baserar sig på ett tillståndssystem. Den ställning som universiteten enligt grundlagen har innebär att det bör föreskrivas genom lag om universitetens grundande, nedläggning eller sammanslagning. Statsrådet beviljar huvudmannen för en yrkeshögskola tillstånd. I nuläget, enligt 6 § 1 mom. i yrkeshögskolelagen, kan huvudmannen vara en kommun, en samkommun eller en registrerad sammanslutning.

Alternativen för ordnandet av yrkeshögskoleverksamheten kan granskas ur många olika synvinklar: ändringen av finansieringssystemet, regional påverkan, samarbetsmöjligheterna inom högskoleväsendet (universitet och yrkeshögskolor), förmågan att reagera på förändringar i samhället, verksamhetens transparens och jämförbarhet samt den riksomfattande politiska styrningen av verksamheten inom forskning, utbildning och innovation.

Alternativen för genomförandet kan t.ex. vara följande: 1) huvudmannasystemet med dess nuvarande huvudmän bevaras, 2) staten svarar utöver finansieringen även för ordnandet av yrkeshögskoleverksamheten, 3) huvudmannasystemet ändras så att endast en registrerad sammanslutning kan vara huvudman, eller 4) tillståndet beviljas direkt till någon annan än en offentligrättslig juridisk person utan att huvudmannen och yrkeshögskoleverksamheten separeras juridiskt från varandra.

Genom att enligt 4 punkten direkt bevilja en registrerad sammanslutning tillstånd för yrkeshögskoleverksamhet i stället för driften av yrkeshögskolan som för närvarande, blir förvaltningen och ansvarsförhållandena klarare både i den interna verksamheten och i förhållande till omvärlden. I och med tillståndet blir den registrerade sammanslutningen en yrkeshögskola som i form av juridisk person ansvarar för hela yrkeshögskolans verksamhet. Med tanke på samarbetsmöjligheterna inom högskoleväsendet, yrkeshögskolans förmåga att reagera på förändringar i samhället samt internationaliseringen kan yrkeshögskolorna bedömas ha bättre verksamhetsmöjligheter om de är privaträttsliga juridiska personer än om de hör till en kommunal organisation eller till staten. Om yrkeshögskoleverksamheten tydligt är en åtskild självständig verksamhet, förstärks dess transparens både administrativt och finansiellt. Den starka kommunala och regionala kopplingen till yrkeshögskoleverksamheten kan bevaras även i fortsättningen särskilt när det gäller den verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform eftersom de kommunala organisationerna fortfarande kan vara ägare och använda sina ägarbefogenheter vid bolagsstämmor. Utöver kommunerna kan även övriga organisationer som för närvarande fungerar som huvudmän fortsätta som ägare av en yrkeshögskola som drivs som ett aktiebolag. Med tanke på yrkeshögskoleverksamhetens jämförbarhet och den utbildningspolitiska styrning och finansiering som sköts via statens undervisnings- och kulturministerium kan alternativet enligt 4 punkten anses mest motiverat för genomförandet av verksamheten. Det innebär dessutom minst ändringar

jämfört med nuläget eftersom största delen av huvudmännen för yrkeshögskolorna redan är aktiebolag.

Från de tidigare nämnda synpunkterna är också många av alternativen 1-3 motiverade, men inget av dessa alternativ har alla de fördelar som alternativ 4 har.

På grund av detta föreslås det att tillståndssystemet ändras så att tillstånd kan beviljas ett aktiebolag för att driva en yrkeshögskola. I syfte att komplettera aktiebolagslagen föreslås det i lagen också bestämmelser om yrkeshögskoleaktiebolagens förvaltning och organens uppgifter med beaktande av yrkeshögskoleverksamhetens särdrag.

3.3 De viktigaste förslagen

Inledning

Det föreslås att yrkeshögskolorna ombildas till självständiga juridiska personer i aktiebolagsform. Enligt förslaget ska hela ansvaret för basfinansieringen av yrkeshögskolorna överföras till staten.

Förvaltning av yrkeshögskolorna

Enligt förslaget ska statsrådet hädanefter bevilja aktiebolag tillstånd att driva yrkeshögskola. I framtiden ska yrkeshögskolor således inte drivas av en huvudman som har fått tillstånd, utan tillståndsinnehavaren ska bli ett självständigt aktiebolag som driver en yrkeshögskola. Därmed finns det i framtiden inte behov av nuvarande bestämmelser om förhållandena mellan den interna förvaltningen vid yrkeshögskolorna och en huvudmannaförvaltning. Yrkeshögskolan ska drivas i aktiebolagsform enligt aktiebolagslagen, men på grund av särdragen i yrkeshögskoleverksamheten ska yrkeshögskolelagen innehålla bestämmelser om förvaltningen och om organen, deras beslutanderätt och tillsättandet av dem. På grund av de offentligt finansierade lagstadgade uppgifterna ska yrkeshögskolorna vara sådana bolag som inte eftersträvar vinst. Avsikten är därför att föreskriva att yrkeshögskolorna inte ska få dela ut vinst till sina ägare eller bereda andra ekonomiska fördelar åt de som deltar i verksam-

heten, och att medlen ska användas till motsvarande verksamhet ifall bolaget upplöses. Detta möjliggör att bestämmelserna om yrkeshögskoleaktiebolagens skattemässiga ställning skulle motsvara bestämmelserna för universiteten. Vid ordnandet av förvaltningen ska både personal och studerande beaktas.

Det föreslås att studerandekårens ställning stärks genom att medlemskapet i yrkeshögskolans studerandekår ändras till obligatoriskt för examensstuderande och genom att det utfärdas närmare bestämmelser om studerandekårens uppgifter.

Finansiering

Enligt förslaget ska hela ansvaret för basfinansieringen av yrkeshögskolorna överföras till staten. I enlighet med det finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer av den 28 november 2013 ska kommunens självfinansieringsandel av yrkeshögskolornas driftskostnader slopas från ingången av 2015.

Priset per enhet och antalet studerande ska inte längre användas som finansieringsgrund. Basfinansiering för genomförandet av de uppgifter som anges i yrkeshögskolelagen ska beviljas yrkeshögskolorna av undervisnings- och kulturministeriet på kalkylmässiga grunder med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning. Dessutom beviljas finansiering med utgångspunkt i andra mål för forsknings-, utbildnings- och innovationspolitik. Den övriga finansiering som yrkeshögskolorna får minskar inte storleken på den statliga finansiering som beviljas enligt yrkeshögskolelagen. Staten garanterar yrkeshögskolorna en sådan basfinansiering som är tillräcklig för att trygga deras lagstadgade uppgifter.

De faktorer i finansieringsmodellen som fastställandet av priset per enhet för varje yrkeshögskola bygger på för närvarande ska utgöra grunderna för beviljandet av den statliga finansieringen. Dessutom ska den projektfinansiering som nu beviljas från basfinansieringen som ett separat statsunderstöd ingå i grunderna för beviljandet av finansiering. Projektfinansieringen ska vara en del av basfinansieringen och tillsammans med den utgöra en strategifinansieringshelhet. Från

ingången av 2015 ska således den statliga finansieringsandelen till yrkeshögskolorna bestå av den finansieringshelhet som betalas via yrkeshögskolornas statsandelssystem minskad med beloppet av de överenskomna minskningarna för år 2015 och ökad med det nuvarande projektfinansieringsbeloppet. Dessutom ska statens övriga förbindelser som bl.a. gäller mervärdesskattekomensationen ingå i det nya finansieringssystemet.

De centrala principerna för reformen av finansieringsmodellen i det första steget av yrkeshögskolereformen var hur resultaten inverkar på yrkeshögskolornas finansiering, hur verkningarna av de nedskärningar som gjorts i utbildningsutbudet på grund av utgiftsbesparingarna kan beaktas samt hur storleken på de ändringar som drabbar varje yrkeshögskola på grund av modellen kan begränsas till övergångsskedet. Dessa principer ingår också i en finansieringsmodell för yrkeshögskolor som enligt förslaget ska inledas 2015. Den behovsprövade höjning av priset per enhet som ingår i statsandelssystemet ska enligt förslaget slopas vid ingången av 2015.

I enlighet med regeringens riktlinjer av den 16 november 2011 föreslås det att basfinansieringen av yrkeshögskolorna binds till höjningen av kostnadsnivån. Revideringen av finansieringen ska bindas till ett index som beaktar yrkeshögskolans kostnadsstruktur och ändå är tillräckligt enkelt. Närmare bestämmelser om uträkningen av yrkeshögskoleindexet och beaktandet av höjningen av kostnadsnivån utfärdas genom förordning av statsrådet.

När det gäller förfarandet för mervärdesskatt föreslås det att man från ingången av 2015 övergår till ett kompensationsförfarande enligt principen euro för euro när det gäller de mervärdesskatteutgifter som alla lagstadgade uppgifter medför. Mervärdesskattekomensationen ska dimensioneras enligt uppgifterna från det senast fastställda bokslutet så att yrkeshögskolans mervärdesskatteutgifter enligt bokslutet för varje år kompenseras två år senare efter bokslutsåret. Bestämmelserna och förfarandena i fråga om komensation ska genomföras så att de inte leder till dubbla förmåner.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Enligt regeringsprogrammet överförs hela ansvaret för basfinansieringen av yrkeshögskolorna till staten. I förhållandet staten-kommunen beaktas överföringen av yrkeshögskolornas finansiering till staten så att kommunernas finansieringsandel (454,6 miljoner euro på nivån för 2015) betalas av staten och den övriga finansieringen till kommunerna minskas med en motsvarande andel. Höjningen av kommunens självfinansieringsandel i fråga om driftskostnaderna för annan verksamhet ska genomföras genom att 36 % allokeras till kommunernas basservice och 64 % till andra stadiet i enlighet med det finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer av den 28 november 2013.

Den statliga finansieringen är förenad med olika styrmekanismer vars allmänna grund är att finansieringen med skattemedel ska allokteras ändamålsenligt och så att den gagnar samhället på bästa sätt. När det gäller yrkeshögskolorna sker detta genom att inte längre använda priset per enhet och antalet studerande som finansieringsgrund. Samtidigt slopas också den nuvarande kostnadsbaserade finansieringen.

Finanspolitiska ministerutskottet har tidigare dragit upp de riktlinjer enligt vilka regeringen ska stödja yrkeshögskolornas verksamhetsförutsättningar i reformens olika skeden (28.9.2012). Huvudmännen för privata yrkeshögskolor ersätts för mervärdesskatterna för de investeringar som de gör under 2014–2016 så att ersättningen motsvarar varje privat yrkeshögskolas mervärdesskatteandel av investeringskostnaderna. Anslagen enligt ersättningsarna ingår i budgetarna för 2016–2018.

I yrkeshögskolereformens andra steg ska det föreskrivas att den skattemässiga ställningen i inkomstbeskattningen och mervärdessbeskattningen hos yrkeshögskoleaktiebolag som fungerar som självständiga juridiska personer ska motsvara universitetens. I detta sammanhang ska man också bestämma hur

yrkeshögskolornas mervärdesskatter gällande lokaler ska behandlas och sträva efter att främja samarbetet mellan universitets- och yrkeshögskolesektorerna samt effektivisera resursanvändningen. De ändringar i mervärdesskattelagen (30 § 1 och 3 mom.) som krävs på grund av mervärdesskattekompensationen för hyror trädde i kraft den 1 januari 2014.

Samtidigt som yrkeshögskolereformen genomförs vidtar regeringen statsfinansiella anpassningsåtgärder. För yrkeshögskolornas del betyder detta att utbildningsutbudet minskar, att enhetsprisen skärs ned och att indexhöjningarna 2014 slopas. Med beaktande av kommunfinansieringen kommer yrkeshögskolornas finansiering att minskas med nästan en femte del under regeringsperioden. För att yrkeshögskolereformen ska kunna genomföras med framgång anses det vara nödvändigt att ett belopp som till fullo motsvarar kommunernas andel av finansieringen av yrkeshögskolorna (exkluderat de utgiftsbesparingar som fastställts i regeringsprogrammet) överförs till statens finansiering av yrkeshögskolorna.

Inom statsandelssystemet betalas finansieringen direkt till huvudmannen för yrkeshögskolan. Staten tar ut den kommunala finansieringsandelen hos kommunerna enligt invånarantalet. På grund av detta är det för närvarande kommunerna som betalar yrkeshögskoleutbildningen oberoende av om de har en yrkeshögskola i sin budget eller inte. I och med statsandelarna får största delen av kommunerna en ställning som nettobetalare. När hela ansvaret för finansieringen av yrkeshögskolorna överförs till staten är kommunerna inte längre förpliktade att delta i de kostnader som upprätthållandet av yrkeshögskolesystemet orsakar.

De föreslagna ändringarna i finansieringsmodellen påverkar inte den finansieringshelhet som yrkeshögskolorna får. Modellen medför därför inga ändringar i statens ekonomi eller i förhållandet kommunen–staten. Den föreslagna finansieringsmodellen påverkar dock hur finansieringen fördelas mellan yrkeshögskolorna.

I enlighet med de ramar för statsfinanserna 2014–2017 som fastställdes av statsrådet

den 27 mars 2013 bereder sig staten på att 2015 stödja reformen genom att göra investeringar i yrkeshögskolorna (50 milj. euro). Med tanke på att yrkeshögskolorna ska behandlas lika och kriterierna för tillförande av kapital ska vara tydliga är det ändamålsenligt att kapitaltillförseln riktas till alla yrkeshögskolor på så sätt att tyngdpunkten läggs på de funktionella kriterierna. För att trygga yrkeshögskolornas likabehandling iakttar man enhetliga kriterier för alla yrkeshögskolor vid tillförandet av kapital.

Harmoniseringen av övergångsbestämmelserna i fråga om fastigheter som överlåtits av staten samt avtal om nyttjanderätt till observationsskogar.

I samband med kommunaliseringen och privatiseringen av de yrkesinriktade läroanstalterna under 1990-talet överlät staten ersättningsfritt de fastigheter och det lösöre som behövdes i utbildningen, och denna egendom är fortfarande i yrkeshögskolornas och de yrkesinriktade läroanstalternas bruk. Anledningen till överlåtelseerna var att de yrkesinriktade läroanstalternas huvudmannasystem var för splittrat. Läroanstalternas huvudmän bestod av staten, enskilda kommuner, samkommuner och privata sammanslutningar. Det ansågs att det splittrade huvudmannasystemet försvagar prestationsförmågan inom det yrkesinriktade skolsystemet samt försvårar undanröjandet av överlappningar inom läroanstalternas verksamhet, utvecklandet av arbetsfördelningen mellan läroanstalterna, sammanslagningen av resurser samt rationaliserandet av verksamheten i syfte att förbättra ekonomin och resultaten.

De överlåtelseavtal som byggde på 44 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/1992) och som inicks före utgången av 1998 innefattade ett villkor om evig återbetalningsskyldighet. I den lagstiftning som blev gällande efter 1998 var återbetalningsskyldigheten begränsad till 30 år. Återbetalningsvillkoren bestäms i avtalet i enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Återbetalningen bygger på principen om gängse värde. Den egendom som har donerats till kommuner och samkommuner omfattas i huvudsak av evig återbetalningsskyldighet, me-

dan den egendom som har donerats till privata utbildningsanordnare omfattas av en återbetalningsskyldighet på 30 år.

Värdet på den egendom som har överlåtits före 1998, beräknat enligt tidpunkten för överlåtelsen, uppgår till 1,338 miljarder euro enligt penningvärdet för 2012. Man har bedömt att tomternas andel av den egendom som har överlåtits uppgår till 1/3 och byggnadernas andel till 2/3. Den lösa egendomen anses vara avskriven. Av de avskrivningar som gäller byggnader har det gjorts en årlig uppskattning (1,5 %). Med grund i detta uppskattas värdet av den egendom som har överlåtits före 1998 uppgå till 1,098 miljarder euro enligt penningvärdet för 2012. Före perioden på trettio år går ut kommer detta värde att minska till en nivå på 0.98 miljarder euro.

Vid den strukturella utvecklingen har man fattat sådana beslut där det tillåtits att försäljningsinkomsten från den egendom som har överlåtits utan ersättning får användas för investeringar ifall den används för de ursprungliga ändamålen. Dessa arrangemang är allmänt aktuella och den mängd beslut som återbetalningsskyldigheten kommer att medföra kommer fortsättningsvis att vara stor. Det har ingåtts hundra överlåtelseavtal som omfattas av evig återbetalningsskyldighet. För att klargöra den rådande situationen och kunna behandla de olika utbildningsanordnarna lika är det ändamålsenligt att återbetalningsskyldighetens varaktighet harmoniseras.

För närvarande har Forststyrelsen besittningsrätt till samtliga observationsskogar som ägs av staten, och yrkesläroanstalternas och yrkeshögskolornas nyttjanderätter baserar sig på avtal om nyttjanderätt utan ersättning. De första avtalen om observationsskogar upphör att gälla i slutet av 2018, och de flesta 2020 och 2021. Observationsskogarna används mångsidigt som inlärningsmiljö i forstundervisningen, men också som inlärningsmiljö och för arbetspraktik i naturbruksundervisningen. När det gäller tryggheten av nyttjanderätten till observationsskogar föreslås det att man ska stärka det nuvarande förfarande som motsvarar statsrådets och riksdagens principbeslut och riktlinjer från 1992—1998 om överlåtelse av statens fastighetsförmögenhet i samband med kommunali-

sering och privatisering av statens yrkesinriktade läroanstalter. Yrkeshögskolorna använder skogarna för undervisningsändamål. Om yrkeshögskolorna inte skulle ha en sådan nyttjanderätt som för närvarande, skulle det krävas tilläggsanslag för att kunna ordna undervisningen så att målen uppfylls.

Konsekvenser för samhällsekonomin och statsbudgeten

Den permanenta statliga finansieringen av yrkeshögskolorna bildas genom att överföra anslagen under momenten 29.40.30, 29.10.30, 29.20.30, 29.30.32 och 28.90.30 till det nya momentet 29.40.55 (statlig finansiering för yrkeshögskoleverksamhet) samt genom att beakta de tilläggsanslag som krävs för mervärdesskattekomensationen till den del de inte har ingått i den tidigare finansieringen av yrkeshögskolor. Helheten av den statliga finansieringen av yrkeshögskolorna 2015 utgörs således av sammanlagt cirka 835 miljoner euro. Dessutom tryggas finansieringen av yrkeshögskolornas verksamhet till ett belopp som åtminstone motsvarar förändringen i kostnadsnivån.

Den mervärdesskattekomensation som genomförandet av yrkeshögskolornas basuppgifter förutsätter kommer från och med 2017 att basera sig på uppgifterna från det senast fastställda bokslutet. Yrkeshögskolorna ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhyror i anslutning till annan än affärsekonomisk verksamhet utgör av de kostnader som yrkeshögskolorna orsakas. Mervärdesskattekomensationen ska basera sig på uppgifterna från det senast fastställda bokslutet.

Med stöd av ändringen av 30 § i mervärdesskattelagen ska i tilläggsbudgeten för 2015 som en anslagsökning och på basis av hyresavtal beaktas yrkeshögskolornas utgifter av mervärdesskatten på hyror åren 2014 och 2015 och i tilläggsbudgeten för 2016 beaktas utgifterna av mervärdesskatten på hyror år 2016.

I yrkeshögskolelagen föreslås en övergångsbestämmelse om att staten år 2016 på

ansökan och som en engångsbetalning ska kompensera de yrkeshögskolor som ska bolagiseras eller de bolagiserade yrkeshögskolorna för de mervärdesskatter och/eller återbetalningar som anges i 32 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Engångsbetalningen ska sedan intäktsföras hos kommunerna. Syftet med detta förfarande är att förhindra att bolagiseringen av yrkeshögskolorna och fastighetsöverlåtelseerna i samband med detta föranleder kommunerna extra mervärdesskatteutgifter av engångsnatur.

Det nuvarande anslaget ska ökas med ett belopp som motsvarar det uppskattade totala beloppet av kompensationsutgifterna (konsumtionsutgifter, investeringar och hyror) och som uppgår till sammanlagt cirka 40,5 miljoner euro från och med budgeten för 2017.

Det är motiverat att revideringen av den finansiering som ska allokeras till statens yrkeshögskolor binds till ett index som i tillräcklig grad beaktar utvecklingen av den allmänna kostnads- och förtjänstnivån i stället för att enbart beakta utvecklingen av specifika kostnader ur yrkeshögskolesektorns synvinkel. Det är viktigt att det index som har valts kan anpassas till yrkeshögskolans kostnadsstruktur och samtidigt är tillräckligt enkelt. De utgiftsposter som granskas bör ha ett index som på bästa möjliga sätt beskriver prisutvecklingen så att yrkeshögskolan omedelbart kan påverka indexutvecklingen genom sina egna åtgärder. Yrkeshögskolornas faktiska kostnader enligt kostnadstillämpningen 2012 fördelades på personalutgifter (65,7 %), fastigheters driftskostnader (15,6 %) och andra konsumtionsutgifter (18,7 %).

Det förväntas att yrkeshögskolornas kostnadsstruktur närmar sig universitetens då man beaktar de förändringar i personalstrukturen och den omorganisering av verksamhetslokaler som har lyfts fram i samband med behandlingen av tillstånden för yrkeshögskolor. För tydlighetens skull är det bra att högskolesektorena (universitet och yrkeshögskolor) granskas som en helhet vid beaktandet av kostnadsnivån.

Konsekvenser för den kommunala ekonomin

För närvarande är yrkeshögskolornas finansieringssystem en del av statsandelssystemet när det gäller basfinansieringen. Yrkeshögskolorna omfattas således av systemet för kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna. Enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är kommunens självfinansieringsandel 58,11 procent av verksamheten enligt den lagen. Inom statsandelssystemet betalas finansieringen direkt till huvudmannen. Staten tar ut den kommunala finansieringsandelen hos kommunerna i proportion till antalet invånare. Kommunernas finansieringsandel fastställs alltså på basis av deras invånarantal. Av detta följer att det är kommunerna som betalar yrkeshögskoleutbildningen, oberoende av om de har en yrkeshögskola i sin budget eller inte. Hittills har kommunerna på samma grunder även finansierat yrkeshögskolor som ägs av privata huvudmän.

Enligt propositionen ska yrkeshögskolornas finansieringssystem ändras så att den kommunala finansieringsandel som för närvarande omfattas av statsandelssystemet slopas, samtidigt som staten påförs en andel som motsvarar den nuvarande kommunandelen. På så sätt sker förändringen kostnadsneutralt med avseende på förhållandet mellan staten och kommunerna.

Det är ändamålsenligt att slopa kommunernas skyldighet att delta i yrkeshögskolornas finansiering med en andel som fastställs utifrån invånarantalet. När kommunerna inte längre behöver finansiera yrkeshögskolorna måste de på motsvarande sätt finansiera en större andel av den kommunala basservicen och utbildningen på andra stadiet med den finansieringsandel som beräknas per invånare. Ändringen påverkar alltså inte enskilda kommuners finansiella läge. När hela ansvaret för finansieringen av yrkeshögskolorna överförs till staten är kommunerna inte längre förpliktade att delta i upprätthållandet av yrkeshögskolesystemet och i de kostnader som det orsakar.

Den permanenta statliga finansieringen av yrkeshögskolorna bildas genom att överföra anslagen under momenten 29.40.30 (ca 380 miljoner euro), 29.10.30 (ca 81 miljoner euro), 29.20.30 (ca 199 miljoner euro),

29.30.32 (ca 11 miljoner euro) och 28.90.30 (ca 164 miljoner euro) till det nya momentet 29.40.55 (statlig finansiering för yrkeshögskoleverksamhet) samt genom att beakta de tilläggsanslag som krävs för mervärdesskattekomensationen till den del de inte har ingått i den tidigare finansieringen av yrkeshögskolor. Den statliga finansieringen av yrkeshögskolorna uppgår således i sin helhet till sammanlagt cirka 835 miljoner euro år 2015. Med beaktande av att yrkeshögskolornas finansiering ska skäras ned med en femtedel under regeringsperioden är det om yrkeshögskolereformen ska kunna genomföras med framgång nödvändigt att ett belopp som till fullo motsvarar kommunernas andel av finansieringen av yrkeshögskolorna (exkluderat de utgiftsbesparingar som fastställts i regeringsprogrammet) överförs till statens finansiering av yrkeshögskolorna.

Den övriga finansiering som yrkeshögskolorna får minskar inte storleken på den statliga finansiering som beviljas enligt yrkeshögskolelagen.

Kommunens självfinansieringsandel i fråga om driftskostnaderna för annan verksamhet höjs så att den kommunala självfinansieringsandel som överförs från yrkeshögskolorna fördelas på den kommunala basservicen och på utbildningen på andra stadiet på så sätt att 36 procent av beloppet allokteras till basservicen och 64 procent till utbildningen på andra stadiet.

Bestämmelser om de nya procentsatserna för statsandelarna kommer att utfärdas hösten 2014 i samband med ändringen av lagen om statsandel för kommunal basservice och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Den starka kommunala och regionala kopplingen till yrkeshögskoleverksamheten kan bevaras även i fortsättningen särskilt när det gäller den verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform eftersom de kommunala organisationerna fortfarande kan vara ägare och använda sina ägarbefogenheter vid bolagsstämmor. Det innebär dessutom minst ändringar jämfört med nuläget eftersom största delen av huvudmännen för yrkeshögskolorna redan är aktiebolag.

Den eviga återbetalningsskyldigheten i fråga om överlåtna fastigheter i situationer där fastigheten inte längre används för utbildningsverksamhet som gällde för anordnare av yrkesinriktad utbildning och huvudmän för yrkeshögskolor till slutet av 1998 föreslås bli ändrad så att den motsvarar den återbetalningstid på 30 år som har använts vid senare överlåtelser, och som räknas från den tidpunkt då staten har överlåtit fastigheterna till kommunen eller samkommunen. Bestämmelser om denna ändring avses bli utfärdade år 2014 i samband med de övriga ändringarna av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Avsikten är att hålla de nuvarande nyttjanderätterna till observationsskogarna i kraft på motsvarande sätt.

Beslut om tillförande av kapital till yrkeshögskolorna (50 miljoner euro) har fattats i ett tidigare rambeslut. Det är inte meningen att staten ska bli aktieägare i yrkeshögskolorna eller i övrigt få bestämmande inflytande i dem. Därför ska kapitaltillförseln från staten till yrkeshögskolorna investeras i yrkeshögskolornas fonder för fritt eget kapital. Avsikten är att kapitaltillförseln ska utgöra statens bestående investeringar för att stödja yrkeshögskolornas verksamhetsförutsättningar, som med stöd av det avtalsförfarande som aktiebolagslagen möjliggör återförs till staten när yrkeshögskoleverksamheten upphör och/eller yrkeshögskoleaktiebolaget upplöses.

Förfarandets konsekvenser för mervärdesskatten

Enligt lagstiftningen i yrkeshögskolereformens andra steg är avsikten i fråga om yrkeshögskolorna att övergå till ett kompensationsförfarande enligt principen euro för euro när det gäller de mervärdesskatteutgifter som alla lagstadgade uppgifter medför, dvs. utöver lokalhyror och investeringar ska även mervärdesskatterna till följd av anskaffning av ämnen, materiel och tjänster kompenseras. Principerna för detta förfarande motsvarar förfarandet enligt universitetslagen med undantag för utbetalningsförfarandet där förfarandet

för forskottsbetalningen inte ska basera sig på en bedömning.

I 43 § 4 mom. i den föreslagna lagen konstateras följande: "Yrkeshögskolorna ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhyror i anslutning till annan än affärsekonomisk verksamhet utgörs av de kostnader som yrkeshögskolorna orsakas. Ersättningen ska basera sig på uppgifterna från det senast fastställda bokslutet." Avsikten är således att från ingången av 2015 övergå till ett kompensationsförfarande enligt principen euro för euro när det gäller de mervärdesskatteutgifter som alla lagstadgade uppgifter medför. Bestämmelserna och förfarandena i fråga om kompensationen genomförs så att de inte leder till dubbla förmåner. Mervärdesskattekompensationen dimensioneras i enlighet med uppgifterna från det senast fastställda bokslutet. De faktiska mervärdesskatteutgifter i yrkeshögskolornas bokslut som ska ersättas beaktas således som dimensioneringsgrund för mervärdesskattekompensationen under det budgetår som följer två år senare än bokslutsåret. Mervärdesskattekompensationen för 2015 beräknas utifrån de uppgifter som Utbildningsstyrelsen samlat in för år 2013, och mervärdesskattekompensationen för 2016 beräknas på motsvarande sätt utifrån 2014 års uppgifter.

De ändringar i 30 § 1 och 3 mom. i mervärdesskattelagen som krävs på grund av mervärdesskattekompensationen för hyror trädde i kraft den 1 januari 2014.

På grund av att mervärdesskattekompensationen beräknas på detta sätt kommer det under 2015 och 2016 att behövas ett förfarande som beaktar de mervärdesskatteskyldigheter i fråga om hyresavtal som ändringen i 30 § i mervärdesskattelagen medför för yrkeshögskolorna 2014—2016. Det föreslås att staten förbereder sig på dessa utgifter genom att i tilläggsbudgeterna för 2015 och 2016 reservera ett tilläggsanslag till yrkeshögskolorna på basis av ansökan som grundar sig på bokslutsuppgifterna. När det gäller 2016 behövs ett sådant förfarande för att de yrkeshögskolor som bolagiseras den 1 januari 2015 ska bli likabehandlade.

På grund av den övergångsbestämmelse som ska fogas till yrkeshögskolelagen föreslås det också att staten ska förbereda sig på att 2016 betala de yrkeshögskolor som ska bolagiseras eller de bolagiserade yrkeshögskolorna engångsersättning för de mervärdesskatter och/eller återbetalningar som anges i 32 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som sedan intäktsförs hos kommunerna.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

I och med att finansieringssystemet ändras så att det i huvudsak motsvarar universitetens finansiering vad gäller grunderna, främjas jämförbarheten inom högskoleväsendet samt undervisnings- och kulturministeriets riksomfattande högskolepolitik. Genom att yrkeshögskolorna blir juridiska personer i aktiebolagsform skapas dessutom bättre förutsättningar för att kunna jämföra yrkeshögskolorna med varandra, vilket således främjar undervisnings- och kulturministeriets utbildningspolitiska styrning.

Genom att i reglerna om sökande av ändring ta in författningar som gäller omprövningsförfarandet strävar man efter att för- snabba sökandet av ändring och samtidigt minska arbetsbördan vid förvaltningsdomstolarna.

Konsekvenser för yrkeshögskoleverksamheten

De ändringsförslag som gäller yrkeshögskolornas förvaltning och finansiering möjliggör en självständigare och starkare yrkeshögskoleverksamhet i syfte att utföra de uppgifter som har fastställts i yrkeshögskolelagen. De föreslagna ändringarna stöder yrkeshögskolornas basuppgifter, dvs. den arbetslivsbaserade utbildningen samt den forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som främjar arbetslivet och den regionala utvecklingen. Förslaget om den självständiga ställningen i form av juridisk person förbättrar yrkeshögskolornas möjligheter att samarbeta med olika instanser, bl.a. genom att det beslutsfattande som gäller

samarbete förenklas. De föreslagna ändringarna av förvaltningen och finansieringen stöder yrkeshögskolornas autonomi och stärker yrkeshögskolornas verksamhetsförutsättningar på lång sikt.

Den starka koppling som finns mellan kommuner och regioner inom yrkeshögskoleverksamheten för närvarande kan bevaras också i fortsättningen eftersom de kommunala organisationerna fortsättningsvis kan äga yrkeshögskoleaktiebolag och använda sina ägarbefogenheter vid bolagsstämmor.

I praktiken innebär det föreslagna förfarandet för mervärdesskattekomensationen att behandlingen av yrkeshögskolornas mervärdesskatter överensstämmer med motsvarande förfarande för universiteten.

Mervärdesskatteförfarandets konsekvenser för de yrkeshögskolor som ägs av en kommun eller samkommun samt för privata yrkeshögskolor kan dessutom bedömas separat, eftersom deras förfaranden avviker från varandra i det nuvarande finansieringssystemet. Vad gäller de yrkeshögskolor som ägs av en kommun eller samkommun har komensationen baserat sig på systemet med kommun-återbäring. De privata yrkeshögskolornas mervärdesskatter har kompenaserats genom en höjning av priset per enhet som har baserat sig på samtliga yrkeshögskolors genomsnittliga mervärdesskatteutgifter. Den modell som nu föreslås baserar sig på varje yrkeshögskolas faktiska mervärdesskatteutgifter och är därför ur yrkeshögskolornas synvinkel rättvisare än det nuvarande förfarandet som baserar sig på en genomsnittlig höjningsprocent.

Enligt förslaget kan undervisnings- och kulturministeriet bevilja yrkeshögskolorna basfinansiering på kalkylerade grunder med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning samt på basis av övriga mål för forsknings-, utbildnings- och innovationspolitik. Via den kalkylmässiga finansieringen allokteras den statliga finansieringen mellan yrkeshögskolorna så att den gagnar de yrkeshögskolor som har högre kvalitet, större genomslagskraft och bättre resultat än genomsnittet. Yrkeshögskolorna får bestämma om allokeringen av finansieringen internt genom egna strategiska val. Denna fi-

nansieringsmodell tryggar möjligheterna till långsiktig utveckling eftersom den samtidigt ger yrkeshögskolor ett incitament att profilera sig, förbättra kvaliteten och vara produktiva och ekonomiska. De kriterier som ska användas som grund för finansieringen ska vara så tydliga och transparenta som möjligt så att man på förhand kan göra en uppskattning av finansieringen. Kriterierna för den kalkylmässiga finansieringen ska vara gemensamma för samtliga yrkeshögskolor.

Från och med 2015 ska priset per enhet samt antalet studerande inte längre användas som finansieringsgrund. Grundnivån för finansieringen av en enskild yrkeshögskola ska år 2015 motsvara finansieringen för 2014, med beaktande av de beslut om besparingar som redan fattats och av att begränsningen av den ändring i finansieringen för varje yrkeshögskola som finansieringsmodellen medför upphör att gälla vid utgången av 2016. Finansieringen av yrkeshögskolorna reviderades i början av 2014 då en begränsning av priset per enhet för varje yrkeshögskola togs i bruk för 2014—2016 (+3 % per år). Tack vare detta kan snabba förändringar i finansieringsförhållandena mellan yrkeshögskolorna undvikas. Den finansiering som yrkeshögskolorna får 2015 och 2016 beräknas enligt finansieringsmodellens faktorer och det slutliga beloppet ökas eller minskas med en separat beräknad finansieringspost där man har beaktat de beslut om besparingar som redan fattats och kostnadsskillnaderna mellan olika utbildningsområden samt begränsat storleksförändringen.

Yrkeshögskolorna bestämmer om allokeringen av finansieringen internt. Undervisnings- och kulturministeriet uppföljning av hur yrkeshögskolornas verksamhet och ekonomi utvecklas är en del av ministeriets styrning.

De branschvisa skillnader som gäller kostnaderna och utbildningarnas längd ska enligt förslaget beaktas i finansieringsmodellens examensfaktor genom att använda de nuvarande koefficienterna för varje bransch.

Den föreslagna finansieringsmodellen överensstämmer med den princip enligt vilken de ekonomiska kalkylerna för yrkes-

högskolornas ansökningar om tillstånd har gjorts.

Undervisnings- och kulturministeriet inleder en separat beredning angående följande avtalsperiod 2017—2020 och det fortsatta utvecklandet av finansieringsmodellen. I detta sammanhang är avsikten att bedöma hur kostnadsskillnaderna mellan olika utbildningsområden ska beaktas, att öka strategifinansieringsandelen och vid behov reservera en liten finansieringsandel för yrkeshögskolornas riksomfattande uppgifter. Dessutom bör man bedöma och kartlägga de svenskspråkiga yrkeshögskolornas särskilda behov. Samtidigt behöver man också se över nuvarande och eventuella nya delfaktorer i finansieringsmodellen i och med att yrkeshögskolornas verksamhet och det befintliga kunskapsunderlaget utvecklas.

4.2 Samhälleliga konsekvenser

Inledning

Finlands högskoleväsende kommer också i fortsättningen att bestå av universitet och yrkeshögskolor med egna uppgifter och profiler som kompletterar varandra. När yrkeshögskolorna får möjlighet att göra strategiska val och profilera sig blir yrkeshögskoleverksamheten mångsidigare även inom sektorerna. Syftet med lagförslaget är inte att ändra det inbördes förhållandet mellan universiteten och yrkeshögskolorna.

Reformen av systemet för finansiering av yrkeshögskolor är viktig för att förbättra samarbetet mellan de olika högskolesektorerna. Tack vare den strukturella utvecklingen kan samarbetet mellan universitet och yrkeshögskolor intensifieras ytterligare t.ex. när det gäller olika stödtjänster som bibliotek eller studerandeservice. Det är lättare att genomföra finansieringsarrangemangen i fråga om de gemensamma tjänsterna, infrastrukturen eller byggnaderna när alla parter omfattas av statsandelssystemet vad gäller finansieringen.

Då yrkeshögskolor och universitet placeras likadant i det finansiella systemet underlättar det också verksamheten för styrningen av högskolesystemet.

I enlighet med uppgifterna i 4 § i förslaget ska yrkeshögskolornas utbildningsverksamhet särskilt vara inriktad på arbetslivets och arbetslivsutvecklingens krav. Yrkeshögskolorna ska också bedriva forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som främjar arbetslivet och den regionala utvecklingen och förnyar näringsstrukturen i regionen. För att yrkeshögskolorna ska ha tillräcklig sakkunskap och kunna samarbeta i tillräcklig grad när de sköter sina uppgifter, bör yrkeshögskolestyrelsen i enlighet med 17 § i förslaget också ha sakkunskap om arbets- och näringslivet.

Konsekvenser för personalen

Styrelsen för en yrkeshögskola som är en juridisk person i form av ett aktiebolag ska i enlighet med förslaget ha en ledamot som företrädar personalen och som har samma rättigheter i styrelsearbetet som de övriga styrelseledamöterna. Personalen väljer sin företrädare enligt vad som bestäms i yrkeshögskolans instruktion. Enligt den gällande yrkeshögskolelagen ska yrkeshögskolans interna styrelse bestå av företrädare för personalen tillsammans med företrädare för studerande och företrädare för näringslivet och det övriga arbetslivet. Hittills har personalen inte haft lagstadgad rätt att utse en företrädare till huvudmannens styrelse eller till motsvarande organ.

Antalet tillstånd för yrkeshögskola uppgick i början av 2014 till tre st. per samkommun som huvudman. Den heltidsanställda personalen vid dessa yrkeshögskolor bestod 2013 av sammanlagt 1 470 anställda. Om dessa är anställda i ett tjänsteförhållande hos en kommun kommer anställningsförhållandet att följa arbetsavtalslagen när yrkeshögskolan blir en juridisk person i aktiebolagsform.

I och med att yrkeshögskolornas juridiska form ändras till aktiebolagsform bör man se över de bestämmelser i 25 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003) och i 10 § i arbetsavtalslagen som gäller överlåtelse av rörelse. Med överlåtelse av rörelse avses att en kommun eller samkommun överlåter en funktionell del till en annan arbetsgivare så att den helhet som överläts för-

blir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen. Vid överlåtelse av rörelse får en tjänsteinnehavare eller arbetstagare inte sägas upp enbart på grund av byte av arbetsgivare till följd av bolagisering. Arbetsgivarens rättigheter och skyldigheter på grund av tjänste- och arbetsförhållanden övergår till det nybildade yrkeshögskoleaktiebolaget vid tidpunkten för överlåtelsen. Den nya arbetstagaren är skyldig att iakta det arbets- eller tjänstekollektivavtal som gällde vid tidpunkten för överlåtelsen, om det är fråga om sådan överlåtelse av rörelse som regleras genom ovan nämnda lagar.

Om det finns personer som har varit oavbrutet anställda hos kommunen från slutet av 1992, måste bolagiseringen av yrkeshögskoleverksamheten granskas även vad gäller personalens pensionsskydd. Dessa personer har rätt till tilläggspension om anställningsförhållandet fortsätter oavbrutet fram till pensioneringen. Tryggandet av eventuella förmåner i form av tilläggspension kan ske på många sätt, t.ex. genom tilläggspensionsförsäkringar eller genom att kvarstå som sammanslutningsmedlem vid den kommunala pensionsanstalten Keva.

Största delen av huvudmännen för yrkeshögskolorna bedriver redan nu sin verksamhet i form av aktiebolag, och då yrkeshögskolorna blir juridiska personer i form av aktiebolag innebär det således inte några stora förändringar i personalens ställning inom yrkeshögskolesektorn. Förutom att ställningen som juridisk person ändras, innehåller propositionen inga sådana betydande ändringar som direkt gäller personalens ställning. Syftet med en gemensam förvaltningsmodell för samtliga yrkeshögskolor, med insyn i finansieringen och med personalens representation i styrelsen är att ge möjligheter att utveckla verksamhets- och arbetskulturen ytterligare.

Konsekvenser för de studerande

Propositionen stärker de studerandes ställning inom yrkeshögskolans styrelse. De studerande ska vara företrädare i yrkeshögskolans styrelse, och även i examensnämnden liksom tidigare. För närvarande är de stude-

rande företrädare i yrkeshögskolans interna styrelse, men enligt den gällande lagen har de ingen lagstadgad rätt att utse en ledamot till huvudmannastyrelsen.

Avsikten med att omordna finansieringen och yrkeshögskoleförvaltningen är att utveckla yrkeshögskolorna så att deras utbildningsverksamhet betjänar studierna och de studerande på ett bättre sätt än tidigare.

Examensstuderandenas ställning ändras så att det blir obligatoriskt att höra till studerandekåren. Medlemsavgiften bedöms inte ha stor betydelse ur ett ekonomiskt perspektiv eftersom t.ex. universitetens studentkårer har mycket rimliga medlemsavgifter. Om hälsovården för studerande kan ordnas på motsvarande sätt som för universitetsstuderande, innebär det en avsevärd förbättring för yrkeshögskolestuderande.

Studerandekårens ställning förändras avsevärt. I och med det obligatoriska medlemskapet får studerandekårerna större vikt som påverkande aktörer. Noggrannare reglering genom lag av de offentliga uppgifterna samt obligatoriskt medlemskap för de studerande skulle däremot innebära att förvaltningslagen och offentlighetslagen skulle reglera studerandekårens verksamhet mer än tidigare.

Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Av yrkeshögskolornas personal 2011 var 60,4 % män och 39,6 % kvinnor. Formen av personalens anställningsförhållanden bedöms inte ha några direkta konsekvenser för jämställdheten mellan könen, eftersom jämställdhetslagen och dess rättsmedel gäller bägge formerna. Även de allmänaste förbudet i fråga om diskriminering är likadana till innehållet när det gäller både tjänsteförhållanden och arbetsförhållanden. Då yrkeshögskolorna är organ som utövar offentlig makt ska de iakttä jämslälldhetsbestämmelsen i 4 a § 2 mom. samt bestämmelsen i den paragrafens 3 mom. om att utse kandidater. Jämställdhetsombudsmannen har i sitt utlåtande (TAS 200/2011, utfärdat 2.1.2012) konstaterat att den ovannämnda paragrafens 2 mom. ska tillämpas på val av styrelsemedlemmar i ett aktiebolag som utövar offentlig

makt. Både personalen och de studerande väljer en egen företrädare till yrkeshögskolans styrelse. Om dessa företrädare väljs genom val, kan jämställdhetslagens bestämmelse om jämställdhet inte tillämpas på dessa företrädare. När personalen och de studerande ställer upp kandidaterna ska de dock i den mån det är möjligt se till att kandidaterna består av både män och kvinnor.

I propositionen föreslås inga nya bestämmelser om antagningen av studerande, och således får förslaget inga direkta konsekvenser för jämställdheten mellan könen vad gäller de studerande. Av yrkeshögskolestuderandena 2012 var 54,4 % män och 45,6 % kvinnor. Inom många branscher avläggs det fler examina av kvinnor än av män. Inom vissa utbildningsområden, t.ex. det tekniska, är andelen kvinnor mindre än andelen män. Detta beror delvis på de val av studieämnen som studerande gör under andra stadiet.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Yrkeshögskolorna är en del av högskolesystemet i Finland. Genom universitetslagen (558/2009) reformerades universitetens ekonomiska och administrativa ställning. År 2010 fick utredare Hannele Salminen och Pekka Ylä-Anttila på undervisnings- och kulturministeriets initiativ till uppgift att utreda möjligheterna till en reform av yrkeshögskolornas ekonomiska och administrativa ställning. För utredarna tillsattes en stödgrupp där yrkeshögskolorna, huvudmännen för yrkeshögskolorna samt undervisnings- och kulturministeriet var företrädare. I utredarnas rapport (undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:23) presenterades tre modeller för hur man skulle kunna svara på de utmaningar som behandlades i utredningen. Enligt utredarnas bedömning är den tydligaste modellen sådan att hela basfinansieringen av yrkeshögskolorna överförs till staten och yrkeshögskolan och huvudmannen slås samman till en enda juridisk person i form av ett aktiebolag.

De problem som gäller huvudmannens och yrkeshögskolans befogenheter särskilt i ekonomiska frågor utreddes redan 2009 i Vuoko Kohtamäkis doktorsavhandling "Financial Autonomy in Higher Education Institutions - Perspectives of Senior Management of Finnish AMK Institutions". Enligt denna undersökning är huvudmannasystemen oenhetliga och fungerar på olika sätt. Enligt undersökningen är dilemmat för yrkeshögskolorna att de hör till två styrningssystem som är åtskilda från varandra.

Statsminister Jyrki Katainens regering behandlade yrkeshögskolereformen i sitt regeringsprogram. I regeringsprogrammet konstateras det att lagstiftningen om yrkeshögskolornas finansiering och förvaltning ska reformeras. Hela ansvaret för yrkeshögskolornas basfinansiering överförs till staten och yrkeshögskolorna omvandlas till självständiga juridiska personer. Yrkeshögskolornas tillstånd ses över med betoning på verksamhetens kvalitet och genomslagskraft.

Yrkeshögskolereformen har genomförts i två steg. I det första steget infördes lagen om ändring av yrkeshögskolelagen (485/2013), lagen om ändring av 26 och 48 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (486/2013), lagen om ändring av 76 § i universitetslagen (487/2013), lagen om upphävande av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning (489/2013) och lagen om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier (489/2013). Dessutom infördes statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor (546/2013), (702/2013) och (947/2013) samt statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (822/2013). Syftet med ändringen av lagstiftningen var i det första steget att påskynda den strukturella reformen av yrkeshögskolorna och förbättra verksamhetens kvalitet och genomslagskraft. Yrkeshögskolornas tillstånd sågs över och finansieringsgrunderna ändrades i syfte att stödja utbildningsmålen bättre än tidigare, t.ex. förbättrandet av kvaliteten på undervisningen och forskningen. Lagstiftningsändringarna, liksom även promemorian om rikt-

linjerna, har sänts på remiss. Man har strävat efter att sammanföra beredningsmaterialet på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor.

I reformens andra steg föreslås det en totalreform av yrkeshögskolelagstiftningen genom en ny yrkeshögskolelag. Yrkeshögskolorna ska bli juridiska personer i aktiebolagsform. Hela ansvaret för basfinansieringen av yrkeshögskolorna ska överföras till staten.

Propositionen har beretts som tjänsteupdrag vid undervisnings- och kulturministeriet. I reformarbetet har deltagit en brett sammansatt styrgrupp bestående av representanter för yrkeshögskolor, huvudmän, Arene rf, personalorganisationer, studerande, Kommunförbundet, landskapsförbund, NTM-centraler, Finlands näringsliv rf, Finlands Tjänstemannacentralorganisation STTK rf och finansministeriet. Dessutom bidrog en organisation med representanter från arbetsgivar- och personalorganisationerna med information.

Yrkeshögskolereformen har under beredningen behandlats i riksdagens aftonskola, kulturpolitiska ministerarbetsgruppen och finanspolitiska ministerutskottet. Under beredningen har reformen dessutom behandlats vid flera seminarier.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utkastet till regeringens proposition sändes på en omfattande remiss och publicerades på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor i oktober 2013. Det kom in sammanlagt 58 yttranden om utkastet. Ett sammandrag av yttrandena har publicerats på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor. I yttrandena gavs ett brett stöd för att yrkeshögskolorna ska bli självständiga juridiska personer och för att hela ansvaret för basfinansieringen ska överföras till staten. I flera yttranden ansågs det mycket viktigt att reformen genomförs enligt tidsplanen. Bedömningarna av propositionens konsekvenser ansågs i vissa avseenden otillräckliga. Dessutom ville man utvidga vissa delar av motiveringen.

På basis av yttrandena har många ställen i paragraferna och i motiveringen till dem pre-

ciserats. I den allmänna motiveringen har man även beaktat resultaten om den ansökningsprocess för tillstånd som gällde samtliga yrkeshögskolor och som slutfördes efter remissen.

I paragrafernas bestämmelser har det gjorts ändringar i fråga om yrkeshögskolornas uppgifter, juridiska ställningen, tillstånden, yrkeshögskoleundervisningen, styrelsens uppgifter, styrelsens sammansättning, rektorns uppgifter och behörighetsvillkor, examensnämnden, det straffrättsliga tjänste- och skadeståndsansvaret, studierätten, studerandekåren, prövningen och övergångsbestämmelserna. De ändringar som gjorts på basis av

yttrandena har även behandlats i styrgruppen för reformen.

6 Samband med andra propositioner

De eventuella ändringar i skattelagstiftningen som gäller yrkeshögskolelagen lämnas i en separat regeringsproposition. Under 2014 ska dessutom de finansieringsbestämmelser i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet som gäller yrkeshögskolorna upphävas genom en regeringsproposition.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Yrkeshögskolelagen****1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. Tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde ska omfatta de yrkeshögskolor som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde och som av statsrådet beviljats tillstånd för yrkeshögskoleverksamhet. Om tillståndet stadgas närmare i denna lag. Denna lags tillämpningsområde omfattar inte Polisyrkeshögskolan, som är en läroanstalt som är underställd inrikesministeriet. Enligt 9 § 2 mom. i förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998) är den polisbefälsexamen som avläggs vid Polisyrkeshögskolan en yrkeshögskoleexamen.

2 §. Yrkeshögskolornas ställning inom utbildningssystemet. Enligt paragrafen bildar yrkeshögskolor och universitet även i fortsättningen högskoleväsendet på samma sätt som nu. Vid universiteten framhävs vetenskaplig forskning och undervisning som bygger på den. Yrkeshögskolorna har till uppgift att meddela sådan högskoleundervisning för yrkesinriktade expertuppgifter som baserar sig på arbetslivets och arbetslivsutvecklingens krav samt på forskning och konstnärliga utgångspunkter. Man strävar efter att utveckla det högskolesystem som utgörs av universitet och yrkeshögskolor som en helhet som är internationellt konkurrenskraftig samtidigt som den reagerar flexibelt på regionala behov.

3 §. Yrkeshögskolesamfundet. Enligt propositionen utgörs yrkeshögskolesamfundet av lärare, övrig personal och studerande inom utbildning som leder till examen. Definitionen av yrkeshögskolesamfundet är av betydelse för styrelsens sammansättning. Definitionen av yrkeshögskolesamfundet är även till nytta för organisationen av verksamheten när det genom yrkeshögskolornas instruktioner fastställs mer detaljerat om organisationen, förvaltningsorganen och förfaringssätten.

4 §. Uppgifter. Yrkeshögskolornas uppgifter motsvarar i hög grad de uppgifter som yrkeshögskolorna har enligt den gällande lagen. Utgångspunkten för yrkeshögskolornas utbildningsuppgift är högskoleutbildning för expertuppgifter i arbetslivet, och utbildningstygdpunkten ligger på praktik. I utbildningen ska man sålunda främst beakta meddelande av undervisning som baserar sig på de krav som ställs i arbetslivet och vid utveckling av det, men man ska inom ramen för högskoleundervisning också beakta forskning samt konstnärliga och kulturella utgångspunkter. Samtidigt är strävan också att stödja studerandenas yrkesutveckling.

I 2 mom. i paragrafen framhävs yrkeshögskolornas roll som utvecklare av samhället. Forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs vid yrkeshögskolorna ska dels gynna yrkeshögskolestudier och utvecklingen av dem, men samtidigt ska forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten främja arbetslivet och den regionala utvecklingen och förnya näringsstrukturen i regionen. Även den konstnärliga verksamheten ska ha koppling till det omgivande samhället. Enligt paragrafen ska yrkeshögskolorna främja livslångt lärande när de fullgör sina uppgifter. Detta ska inbegripa vuxenutbildning som yrkeshögskolorna meddelar och som ska utvecklas med hänsyn till upprätthållande och stärkande av studerandenas kunskaper om arbetslivet.

5 §. Ställning som juridisk person. Enligt propositionen är yrkeshögskolorna juridiska personer i form av aktiebolag. Om yrkeshögskoleaktiebolag som juridiska personer föreskrivs utöver i aktiebolagslagen (624/2006) även i yrkeshögskolelagen, eftersom yrkeshögskolorna fortfarande är en del av det offentligt finansierade högskoleväsendet och de har lagstadgade uppgifter. I aktiebolagsform avviker yrkeshögskolorna från universiteten såtillvida att yrkeshögskoleaktiebolagen har aktieägare.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att yrkeshögskolorna ska vara bolag som inte eftersträvar vinst och att de inte ska få dela ut vinst till sina ägare eller ge dem som deltar i

verksamheten annan ekonomisk fördel. Yrkeshögskolorna ska alltså inte få ge dem som deltar i verksamheten ekonomisk fördel exempelvis genom avvikande prissättning. Ett eventuellt verksamhetsöverskott kan utnyttjas i yrkeshögskolornas egen verksamhet. Eftersom också annan utbetalning av medel än utbetalning av vinst kan ge ekonomisk fördel föreslås det att utbetalningen av medel ska begränsas både i fråga om beloppet och i fråga om den tidpunkt då utbetalning är möjligt. Utbetalning av medel ur den fond som hänförs till det fria kapitalet samt minskning av aktiekapitalet och förvärv och inlösen av egna aktier är enligt förslaget möjligt först när yrkeshögskoleverksamheten upphör. I det fallet ska utbetalningen på samma sätt som vid avveckling av bolaget omfatta högst det investerade beloppet.

Liksom universiteten har yrkeshögskolorna dock också möjlighet att bedriva affärsverksamhet som stöder fullgörandet av yrkeshögskolans uppgifter.

6 §. *Samarbete med omvärlden.* En yrkeshögskolas samarbetskyldighet är enligt propositionen ungefär densamma som för närvarande. Yrkeshögskolorna ska, särskilt inom sina utbildningsområden, ha ett nära samarbete med näringslivet och det övriga arbetslivet inom den egna regionen. Yrkeshögskolorna ska också samarbeta med universitet och utländska högskolor och med utbildningsanordnare inom andra utbildningsnivåer.

2 kap. **Tillstånd och tillståndsvillkor för yrkeshögskolan**

7 §. *Tillstånd.* Enligt 1 mom. i bestämmelsen kan statsrådet bevilja ett aktiebolag tillstånd för yrkeshögskoleverksamhet. För att tillstånd ska beviljas krävs det att yrkeshögskolan fyller ett utbildningsbehov och att den sökande har ekonomiska och operativa förutsättningar att sörja för att de uppgifter som avses i 4 § fullgörs på behörigt sätt. Detta bedöms med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Yrkeshögskolans verksamhet ska svara mot det regionala och riksomfattande utbildningsbehovet. Vid bedömningen av det beak-

tas de branschvisa riktlinjerna i de nationella prognoserna för utbildningsbehovet och tillgången till högskoleutbildning inom storområdena. Den som har fått tillstånd för yrkeshögskola ska ha långsiktiga ekonomiska och verksamhetsmässiga förutsättningar att organisera uppgifterna ändamålsenligt och på hög internationell nivå och att högklassigt och framgångsrikt fullgöra uppgifterna. Yrkeshögskolan ska även vara tillräckligt stor i förhållande till utbildningsbehovet och utbildningen ska ordnas i ändamålsenliga grupper ur undervisningssynpunkt, så att en adekvat resursbas kan garanteras både för undervisningen och för forsknings- och utvecklingsverksamheten. Att ställa upp kvantitativa kriterier har inte ansetts motiverat. Beviljandet av tillstånd grundar sig på prövning av ändamålsenligheten. Ett villkor för tillstånd är att ett yrkeshögskoleaktiebolags bolagsordning eller ett bolags aktieägaravtal inte får innehålla villkor som förutsätter att beslut fattas med kvalificerad majoritet och som förhindrar utveckling av yrkeshögskolornas strukturer. Målsättningen med detta är att yrkeshögskolan vid behov ska kunna anpassa och utveckla sina funktioner och göra behövliga strategiska och strukturella förändringar till exempel genom förflyttning av verksamhetsställen. Bestämmelser om ansökan av tillstånd och om vilka handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan utfärdas fortfarande genom förordning av statsrådet. Behandlingen och utvärderingen av tillståndsansökningarna sker som ett tjänstearbete på undervisnings- och kulturministeriet. Statsrådet fattar beslut om tillstånden utifrån undervisnings- och kulturministeriets framställning. Statsrådets tillståndsprövning grundar sig på en övergripande prövning som omfattar alla ovannämnda omständigheter. I tillståndsansökan ska ingå tillräckliga uppgifter om den sökande och om på vilka grunder uppgifterna enligt 4 § i yrkeshögskolelagen söks. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om hur tillstånd ska sökas och om bilagorna till ansökan. Ansökan om tillstånd ska bl.a. ange vilka examina yrkeshögskolan har för avsikt att utfärda, examensbenämningarna och på vilka språk undervisningen kommer att ske. Dess-

utom ska ansökan redogöra för förutsättningarna att ordna forsknings- och utvecklingsarbete. I anslutning till detta ska tillståndsansökan fogas en bedömning av yrkeshögskolans operativa förutsättningar med beaktande av det regionala arbets- och näringslivet samt övriga utbildnings- och forskningsaktörer. För att ge en helhetsbild ska ansökan vidare ange på vilka orter verksamheten avses bedrivas, trots att etableringsorten inte längre fastställs i tillstånden, såsom tidigare var fallet. Uppgifterna i ansökan ska visa hur den som ansöker om tillstånd ämnar se till att dennas verksamhet håller tillräckligt hög klass och att de studerande behandlas jämnt i fråga om ordnandet av och tillgången till studier och servicen för de studerande. Utredningen om studerandeservicen ska även ta upp idrotts- och välfärdstjänster för de studerande. Målsättningen är att se till att yrkeshögskolorna värnar om möjligheterna till motion och idrott för de studerande på det sätt som förutsätts i regeringsprogrammet. I ansökan ska vidare yrkeshögskolans förfaranden och processer för att säkra kvaliteten beskrivas. Som underlag för sina beslut ska statsrådet dessutom ha tillgång till bl.a. utredningar om aktiebolagets ägarparter och deras inbördes förhållande, aktiebolagets förvaltning och interna kontroll samt den sökandes bokslutshandlingar för föregående räkenskapsperiod eller annan motsvarande rapport. Dessutom ska den sökande lägga fram en redogörelse över sin soliditet och likviditet och säkrandet av dem då verksamheten inleds och under de fem följande åren.

Paragrafens 2 mom. föreslås att ordna utbildning som leder till de yrkeshögskoleexamina och examensbenämningar som anges i tillståndet. Utbildningsansvaret förutsätter dock inte att yrkeshögskolan varje år antar studerande för en viss yrkeshögskoleexamen utan yrkeshögskolan kan själv besluta tillfälligt avhålla sig från antagning bl.a. med hänvisning till hur attraktiv en bransch är och sysselsättningsläget inom den.

Det är oftast tillräckligt att definiera utbildningsansvaret enbart med hjälp av examen och examensbenämningen. Undantag utgörs av i synnerhet en företagsekonomisk yrkeshögskoleexamen där examensbenämningen

tradenom tillfogas och en teknisk yrkeshögskoleexamen där examensbenämningen ingenjör (YH), byggmästare (YH) eller laboratorieanalytiker (YH) tillfogas. När det gäller dessa två examina är det meningen att utbildningsansvaret preciseras i tillståndet. Utbildningsansvar i fråga om en yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi preciseras till exempel genom följande sex branscher: företagsekonomi, databehandling, biblioteks- och informationstjänst, logistik, säkerhetsbranschen och utbildning till ledningsassistent. Utbildningsansvar i fråga om en yrkeshögskoleexamen i teknik preciseras till exempel genom följande nio branscher: energi- och miljöteknik, informationsteknologi, maskin- och produktionsteknik, process- och materialteknik, byggt teknik, el- och automations-teknik, logistik, brand- och räddningsbranschen och produktionsekonomi. Dessutom kan utbildningsansvaret i fråga om en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet preciseras t.ex. beträffande diakoniskt vårdarbete och diakoniskt socialarbete, som hör under examensbenämningarna sjukskötare (YH) och socionom (YH).

Enligt 1 mom. i bestämmelsen bestäms i tillståndet också vilka högre yrkeshögskoleexamina med tillhörande examensbenämningar förbli likt det nuvarande. Enligt bestämmelsen har den som har fått tillstånd för yrkeshögskola rätt att verka som yrkeshögskola som meddelar yrkeshögskoleundervisning i enlighet med vad som bestäms om yrkeshögskolans utbildningsuppgift i tillståndet. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter. Med stöd av bestämmelsen kan yrkeshögskolan bl.a. åläggas att anta studerande från en yrkeshögskola som beviljats tillfälligt tillstånd när tillståndets giltighet upphör.

Till 3 mom. i paragrafen flyttas 39 § 1 mom. i den nuvarande yrkeshögskolelagen. Enligt momentet får benämningen yrkeshögskola användas endast om yrkeshögskolor som avses i denna lag. Bestämmelsen anses inte förhindra att man genom en speciallag kan avvika från namnskyddet, vilket man gjort i lagen om polisutbildning (68/2005). Enligt 1 § i lagen svarar polisyrkeshögskolan

för anordnandet av den riksomfattande polisutbildningen och för forskningsverksamheten. I momentet föreslås även en bestämmelse om att yrkeshögskolans namn ska fastställas i tillståndet.

Yrkeshögskoleaktiebolaget ska uppfylla villkoren för tillståndet också efter att tillståndet har beviljats. Om yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller de villkor som ställdes då tillståndet beviljades kan tillståndet återkallas med stöd av 4 mom. Även väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med yrkeshögskoleverksamheten kan utgöra en grund för ändring eller återkallelse av tillståndet. En annan orsak som har samband med yrkeshögskoleverksamheten och som kan utgöra en grund för återkallelse av tillståndet kan t.ex. vara att två yrkeshögskolor går samman och de ursprungliga tillstånden återkallas, varvid det nya yrkeshögskoleaktiebolaget beviljas tillstånd. Innan ett beslut om ändring eller återkallelse av tillståndet fattas ska yrkeshögskolan alltid ges tillfälle att bli hörd. Definitionen av yrkeshögskolornas utbildningsuppgift hör till kärnområdena inom statens högskolepolitik. För att ett tillräckligt utbildningsutbud enligt samhällets behov ska kunna säkras inom alla områden krävs det enligt paragrafens 4 mom. ingen framställning av yrkeshögskolan för att utbildningsuppgiften som fastställs i tillståndet ska kunna ändras. Även om en framställning av yrkeshögskolan inte krävs utgår ändringar i utbildningsuppgiften också framöver i princip från yrkeshögskolans eget initiativ på motsvarande sätt som när det gäller tidigare ändringar i ministeriets beslut om utbildningsprogram.

8 §. Utbildningsuppgift. I 4 § i yrkeshögskolelagen föreskrivs om yrkeshögskolornas uppgifter och det finns därför inte skäl att räkna upp dem i tillstånden. Däremot är det meningen att med stöd av bestämmelsen om utbildningsuppgifterna ange i tillstånden vilka examina och examensbenämningar yrkeshögskolan utfärdar och på vilketdera av de inhemska språken högskoleundervisning meddelas. Med avvikelse från vad som nu är fallet fastställs inte längre yrkeshögskolans etableringsort i tillståndet. Enligt 1 mom. i be-

stämmelsen innebär utbildningsansvar att yrkeshögskolan är skyldig yrkeshögskolan kan utfärda. Utöver den utbildning inriktad på yrkeshögskoleexamen som omfattas av utbildningsansvaret har yrkeshögskolorna härigenom möjlighet, men inte skyldighet, att ordna utbildning inriktad på högre yrkeshögskoleexamen. Denna modell framhäver att yrkeshögskoleexamina också i fortsättningen är grundläggande examina vid yrkeshögskolorna. Då ingen skyldighet att ordna utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen föreligger, säkras ett tillräckligt utbud av sådan utbildning genom den nya finansieringsmodellen, som uppmuntrar yrkeshögskolorna att erbjuda även högre högskoleexamina. Dessutom styr undervisnings- och kulturministeriet utbudet av högre yrkeshögskoleexamina genom ett avtalsförfarande.

Yrkeshögskolans rätt enligt tillståndet att utfärda högre högskoleexamina bygger på de högskoleexamina som bestämts som utbildningsansvar. Detta innebär i praktiken att om utbildningsansvaret enligt tillståndet innefattar exempelvis en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och därtill hörande examensbenämningar, har yrkeshögskolan rätt att ordna utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och att utfärda motsvarande därtill hörande examensbenämningar. I tillståndet preciseras inte rätten att utfärda högre högskoleexamina i teknik och företagsekonomi branschvis. Detta gör det möjligt för yrkeshögskolan att t.ex. utveckla sådana omfattande högre högskoleexamina som krävs för ledningsuppgifter i arbetslivet. Däremot är det inte meningen att yrkeshögskolor vars utbildningsansvar inte omfattar något visst kompetensområde, t.ex. informationsteknologi, ska utfärda högre högskoleexamina med huvudvikten lagd på informationsteknologi.

Examensbenämningarna artenom (högre YH), danslärare (högre YH), dramainstruktör (högre YH), vestonom (högre YH), laboratorieanalytiker (högre YH) och estenom (högre YH) ingår inte i undervisnings- och kulturministeriets nu gällande beslut om utbildningsprogram. Även om yrkeshögskolorna framöver har möjlighet att utfärda dessa ex-

amensbenämningar kan det inte med tanke på arbetslivets behov anses vara ändamålsenligt att inleda utbildningar som leder till dessa examensbenämningar. Examensbenämningen för en högre högskoleexamen bestäms också i fortsättningen alltid utifrån utbildningens innehåll och inte utifrån examensbenämningen för den studerandes grundutbildning.

Enligt 2 mom. bestäms i tillståndet också om huvudmannens rätt att ordna lärarutbildning i yrkeshögskolan. Meningen är att lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning upphävs i samband med den föreslagna lagen om ändring av yrkeshögskolelagen och bestämmelserna i den förstnämnda lagen överförs till yrkeshögskolelagen i den mån det är nödvändigt.

Enligt 3 mom. innehåller tillståndet en bestämmelse om användningen av finska eller svenska som undervisnings- och examensspråk i yrkeshögskolan. I tillståndet bestäms således vilka finska eller svenskspråkiga examina yrkeshögskolan är skyldig att utfärda. Detta är dock inget hinder för att använda det andra inhemska språket i undervisning, förhör eller prov om yrkeshögskolan beslutar så och det finns grundade skäl för undervisningsspråket på grund av utbildningsbehov. Yrkeshögskolan kan besluta om användningen av andra språk än finska och svenska, som fastställts i tillståndet, som undervisnings- och examensspråk. Avsikten är att i statsrådets förordning om yrkeshögskolor föreskriva att på samma sätt som inom universitetssektorn ska också ett examensbevis på finska eller svenska utfärdas över en examen som avlagts på något annat språk.

3 kap. **Undervisning, examina samt forskning- och utvecklingsverksamhet**

9 §. Undervisnings- och forskningsfrihet. *Innehållet i paragrafen motsvarar 16 § i den nuvarande lagen.* Yrkeshögskolorna har undervisnings- och forskningsfrihet vid utförandet av de uppgifter som avses i 4 §. Paragrafen ger yrkeshögskolorna till exempel möjlighet att bestämma innehållet i deras examina och hur de genomförs samt metoderna inom de gränser som fastställs i bestämmel-

serna. Bestämmelsen har en nära koppling till 16 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilken vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad.

Enligt 2 mom. i bestämmelsen är undervisningen offentlig, vilket i princip även avser annan undervisning än föreläsningar. Av grundad anledning kan dock möjligheterna att följa undervisningen begränsas. En grundad anledning att förvägra någon rätt att följa undervisningen är exempelvis att säkerheten vid undervisningstillfället kräver att man begränsar möjligheterna att följa undervisningen.

10 §. Undervisningen vid yrkeshögskolorna. Innehållet i paragrafen motsvarar 17 § i den nuvarande lagen. En yrkeshögskola ordnar inom ramen för sitt tillstånd undervisning och yrkespedagogisk lärarutbildning som leder till högskoleexamen. Dessutom föreslås att yrkeshögskolan också får ordna utbildning som innehåller delar av examina i form av öppen yrkeshögskoleundervisning eller i övrigt som fristående studier. Yrkesinriktade specialiseringsstudier är omfattande fortbildningsprogram och annan vuxenutbildning till exempel fortbildning. En yrkeshögskola ska utfärda betyg över studier som slutförts vid yrkeshögskolan. Bestämmelser om betyg som utfärdas av en yrkeshögskola utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. i bestämmelsen kan studier som hör till en yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen och för vilka yrkeshögskolan beviljat den studerande tidsmässigt och innehållsmässigt begränsad studierätt bedrivs som öppna yrkeshögskolestudier eller som andra fristående studier. Yrkeshögskolan antar studerande till den öppna yrkeshögskoleundervisningen och de fristående studierna.

Enligt 3 mom. i paragrafen får yrkeshögskolan ordna utbildning som förbereder in-vandrare för yrkeshögskolestudier. Avsikten är att finansiera denna utbildning inom ramen för basfinansieringen för yrkeshögskolor. Utbildningen som avses i bestämmelsen är avgiftsfri för den studerande.

11 §. Examina och grunderna för examina. Innehållet i paragrafen motsvarar 18 § i den nuvarande lagen, men det föreslås att 2 och 3

mom. i den nuvarande paragrafen byter plats med varandra. Förordningen om yrkeshögskoleexamina (464/1998) innehåller närmare bestämmelser om den ställning som yrkeshögskoleexamina har i systemet för högskoleexamina. Statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) innehåller bestämmelser om examina som avläggs vid yrkeshögskolor, examensmålsättningar och studiestruktur.

12 §. Undervisningens avgiftsfrihet. Paragrafen innehåller bestämmelser som motsvarar bestämmelserna om undervisningens avgiftsfrihet i 26 § i den nuvarande lagen. Enligt 1 mom. i paragrafen ska den undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen vara avgiftsfri på samma sätt som nu. Avgiftsfriheten omfattar utöver den egentliga undervisning som examina omfattar också uppgifter som undervisningen förutsätter eller som hänger ihop med den, som förhör, bedömningar, urvals- och nivåprov, handledning och granskning av lärdomsprov, studiehandledning, intyg över studieprestationer och examensbevis. Även urvalsprov i anslutning till antagning av studerande är avgiftsfria.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan det med avvikelse från 1 mom. krävas av dem som söker till utbildning på främmande språk att de vid antagning av studerande genomför avgiftsbelagda tester. Syftet med bestämmelsen är att ge möjlighet till att använda internationella standardiserade test, som GRE eller GMAT, vid processen för antagning av studerande. Dessa test har samma innehåll för alla sökande och man kan delta i dem nästan var som helst i världen. Genom testen får yrkeshögskolorna en likvärdig jämförelsegrund för sökande från olika länder.

Med stöd av 2 mom. i paragrafen kan en yrkeshögskola ta ut avgifter för annan undervisning än undervisning som leder till examen eller för urvalsprov. Närmare bestämmelser om avgifter utfärdas genom förordning av statsrådet med iakttagande av vad som bestäms om beräkning av offentlighetsrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten. När statlig finansiering kan användas för annan yrkeshögskoleverksamhet än examensutbildning, exempelvis

till undervisning inom den öppna yrkeshögskolan, fastställs storleken på avgiften som de studerande ska betala genom statsrådets förordning. Verksamhet som enligt EU:s regler om konkurrens och statligt stöd inte kan genomföras med offentlig finansiering, ska i sin helhet täckas genom avgifter som tas ut av kunder.

Dessutom kan man med stöd av 2 mom. i bestämmelsen ta ut, även inom examensutbildning, avgifter för läromedel och tillbehör. Om yrkeshögskolan ger till de studerande för personligt bruk sådana läromedel eller verktyg, anordningar, material eller andra tillbehör som den studerande får behålla när studierna upphör, kan yrkeshögskolan ta ut en avgift för dem enligt de faktiska anskaffnings- eller produktionskostnaderna. När det gäller avgiftsfri undervisning där ordnandet av undervisning förutsätter verktyg, maskiner, anordningar, skyddskläder, utrustning som krävs enligt bestämmelserna om säkerhet i arbetet, material och tillbehör som hör till skolan och som används i undervisningen kan dock ingen avgift tas ut för dessa och inte heller för andra motsvarande läromedel.

I 3 mom. ingår de sedvanliga hänvisningsbestämmelserna om dröjsmålsränta och indrivning av avgift. Att driva in en avgift genom utsökning utan dom eller beslut är ändamålsenligt också för den studerande då indrivningsavgifterna för fordringar som förfallit då blir mindre än vad de är nu.

13 §. Uppdragsutbildning. Innehållet i paragrafen motsvarar 26a § i den nuvarande lagen i övrigt, men i 3 mom. har uppdragsutbildningen ändrats till att anknyta till yrkeshögskolans utbildningsuppgift. Den juridiska person som är beställare är förpliktad att betala kostnaderna för utbildningen. Betalningen av dem får inte överföras på den studerande.

14 §. Undervisningsplaner och studiernas längd. Enligt 1 mom. i paragrafen beslutar yrkeshögskolorna om sina undervisningsplaner. Yrkeshögskolorna beslutar självständigt också huruvida de ordnar studierna som leder till examen som utbildningsprogram eller på något annat sätt.

I 2 mom. ingår bestämmelser om studiernas längd och om yrkeshögskolornas förplik-

telse att ordna de studier som leder till en examen så att en heltidsstuderande kan slutföra dem inom en period som motsvarar deras längd. Det ovannämnda innebär en förpliktelse att ordna studiehandledning för de studerande och tillhandahålla dem tillräcklig information.

4 kap. **Organisation**

15 §. Yrkeshögskolans organ. Paragrafen innehåller bestämmelser, som kompletterar aktiebolagslagen, om en yrkeshögskolas obligatoriska organ. De obligatoriska organen är styrelsen, en rektor som är verkställande direktör och minst en examensnämnd. Bestämmelser om de obligatoriska organens uppgifter ingår i 16, 18 och 19 § i lagen. Det är motiverat att föreskriva om organen i ett yrkeshögskoleaktiebolag på ett sätt som kompletterar aktiebolagslagen, eftersom yrkeshögskolans verksamhet är en del av det lagstadgade högskolesystemet, vars kostnader i huvudsak täcks med offentlig finansiering. En yrkeshögskola kan också ha andra organ enligt vad som bestäms i dess instruktion.

16 §. Styrelsens uppgifter. Utöver i aktiebolagslagen ingår det i denna lag bestämmelser om styrelsens uppgifter, dels eftersom yrkeshögskoleverksamheten är lagstadgad, dels på grund av dess karaktär. Yrkeshögskolestyrelsens uppgifter är till stor del likadana som styrelseuppgifterna i universitet enligt universitetslagen (558/2009). Den nuvarande modellen med två styrelser, dvs. att det utöver en huvudmannastyrelse finns en intern styrelse i yrkeshögskolan, upphör i yrkeshögskolorna. Enligt 20 § i propositionen kan yrkeshögskolan dock fortfarande vid behov bilda enligt sin instruktion ett eller flera organ som har sådana utbildningsinriktade eller andra uppgifter som inte omfattas av styrelsens uppgifter.

Enligt 2 mom. i paragrafen har styrelsen också till uppgift att anställa den personal som är direkt underställd rektorn, om styrelsen inte har överfört uppgiften till något annat av yrkeshögskolans organ. Bestämmelsen ger styrelsen möjlighet att besluta om att överföra valen i fråga exempelvis direkt till

rektorn om styrelsen anser att det är ändamålsenligt. Med ledande personal underställd rektorn avses personer som är anställda i ledningsuppgifter inom yrkeshögskolans allmänna förvaltning samt personer vars uppgifter omfattar ledning och samordning av hela yrkeshögskolans verksamhet inom något uppgiftsområde. Till den ledande personalen kan hör till exempel styrelseordföranden, ekonomidirektören och vice rektorn.

Enligt 3 mom. i paragrafen kan fattande av beslut om de styrelseuppgifter som anges i 1 mom. inte överföras från styrelsen till bolagsstämman. Det finns inga begränsande bestämmelser om yrkeshögskolans ägare. De uppgifter som anges i 1 mom. i paragrafen kan anses vara av sådan karaktär att det är motiverat att begränsa överföringen av beslutanderätten om dem. Att överföra beslutanderätten från styrelsen till bolagsstämman skulle även innebära att personalen och de studerande, vars företrädare ska ingå i styrelsen, skulle uteslutas ur beslutsfattandet. Förbudet i momentet gäller även ärenden som avses i 6 kap. 7 § i aktiebolagslagen (624/2006) och möjligheten enligt 5 kap. 2 § 2 mom. om aktieägarna är eniga att i enskilda fall avgöra ärenden som hör till bolagsstyrelsens och verkställande direktörens allmänna behörighet. Även i ett yrkeshögskoleaktiebolag fattar bolagsstämman i annat fall beslut om ärenden som enligt aktiebolagslagen hör till bolagsstämman att avgöra.

17 §. Styrelsens sammansättning. Storleken på yrkeshögskolans styrelse fastställs i 1 mom. i paragrafen. När det gäller antalet ledamöter är strävan att storleken på styrelsen ska vara sådan att den på ett effektivt och fungerande sätt kan fatta beslut. Eftersom det finns olika slags yrkeshögskolor både när det gäller storlek och ägarunderlag, kan styrelsen ha minst sju och högst nio ledamöter. Styrelseledamöterna har inte ersättare för att styrelseledamöterna ska engagera sig i styrelsearbetet så bra som möjligt. Styrelseledamöterna har inga personliga behörighetskrav, men styrelsen ska utses så att den på ett mångsidigt sätt företräder kunskap om samhällslivet och yrkeshögskolans uppgifter, om utbildningsuppgifterna enligt tillståndet och om olika branscher. Dessutom ska man vid val

av ledamöter beakta arbetslivet och kunskap om forsknings- och utvecklingsarbete som gynnar branschen. Styrelsen ska också ha erfarenhet av och kunskap om arbets- och näringslivet. Med detta eftersträvar man att främja arbetslivsmotsvarighet i utbildningen och i den övriga verksamheten.

Yrkeshögskoleaktiebolagets bolagsstämma utser de övriga ledamöterna i styrelsen, men utseendet av de ledamöter som anges i 2 mom. i paragrafen och som företräder personalen och de studerande har lämnats utanför bolagsstämmans behörighet. Dessa styrelseledamöter ur yrkeshögskolesamfundet utses genom interna val i dessa två grupper i yrkeshögskolesamfundet. Yrkeshögskolans instruktion innehåller närmare bestämmelser om att utse en personalföreträdare och studerandekårens stadgar om att utse en studerandeföreträdare. Aktiebolagets bolagsstämma fastställer utnämningarna, så att bolagsstämman får tillräcklig information för att kunna skapa sig en helhetssyn på sammanställandet av styrelsen.

Även om det som föreslås i fråga om styrelsens sammansättning avviker från det som bestäms om val av styrelseledamöter i aktiebolagslagen ska 1 kap. 8 § i aktiebolagslagen även förplikta yrkeshögskolans styrelse. Styrelsen ska omsorgsfullt främja yrkeshögskolans intressen.

18 §. Rektorns uppgifter och behörighetsvillkor. I 1 mom. i paragrafen ingår det bestämmelser om rektorns uppgifter som kompletterar bestämmelserna i aktiebolagslagen. Liksom vid universiteten svarar rektorn i en yrkeshögskola för beredning, föredragning och verkställighet av ärenden som behandlas i styrelsen.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan rektorn överföra anställandet av personal eller något annat ärende som hör till rektorns behörighet för avgörande till något annat organ eller någon annan person vid yrkeshögskolan. Genom rektorns rätt att närvara och yttra sig vid yrkeshögskolans alla organs sammanträden strävar man efter att säkerställa informations-spridningen från yrkeshögskolans styrelse till dess alla andra organ.

Bestämmelserna om behörighetskraven för rektorn i 3 mom. i paragrafen motsvarar de

nuvarande behörighetskraven på förordningsnivå.

I 4 mom. i paragrafen ingår det ett förbud, som motsvarar förbudet mot att överföra styrelsens uppgifter, mot att överföra verkställande direktörens uppgifter till bolagsstämman för avgörande. Dessutom ska bestämmelserna i 5 kap. 2 § 2 mom. och 6 kap. 7 § i aktiebolagslagen inte tillämpas i fråga om överförande av ett ärende som hör till rektorns allmänna behörighet till bolagsstämman för avgörande.

19 §. Examensnämnd. Som ett obligatoriskt organ i yrkeshögskolan finns det utöver styrelsen och rektorn minst en examensnämnd eller ett annat motsvarande organ som, när det gäller studerandenas rättsskydd och möjligheter till sökande av ändring, svarar för behandling av begäran om omprövning av studieprestationer. Avsikten är att studieprestationerna även ska innefatta sådana omprövningsbegäran som lämnats in med anledning av beslut om tillgodoräknande av studier. Enligt förslaget ska examensnämnden eller ett motsvarande organ i en instruktion även få åläggas andra uppgifter. I 2 och 3 mom. i paragrafen ingår likadana bestämmelser om examensnämndens sammansättning och ledamöter som för närvarande.

20 §. Instruktioner och föreskrifter. Yrkeshögskolan bestämmer mer exakt genom en instruktion och andra föreskrifter, så tillvida detta inte har begränsats genom författningar, om sin organisering, behörigheten mellan sina organ och om sina uppgifter och om förfaringssätt och andra ärenden som rör yrkeshögskolans verksamhet. Den interna organiseringen av yrkeshögskoleverksamheten omfattas sålunda av yrkeshögskolornas beslutanderätt.

21 §. Förvaltningsförfarande och offentlighet. På grund av de lagstadgade uppgifterna och den offentliga finansiering av dem föreslås det att yrkeshögskolans förvaltningsförfarande och bestämmelserna om verksamhetens och dokumentens offentlighet ska förenhetligas tillsammans med universiteten. Samma förpliktelser som gäller förvaltningsförfarande och offentlighet ska nu även gälla yrkeshögskolans studerandekår, eftersom det föreslås att studerandekårens ställning ska

ändras så att ett medlemskap är obligatoriskt liksom i studentkårerna. Utgångspunkten är den att den offentliga förvaltningsuppgiften kan anses innefatta i synnerhet genomförandet av yrkeshögskolans lagstadgade uppgifter och beslutsfattandet i samband därmed.

På all verksamhet i yrkeshögskolan ska vidare tillämpas förvaltningslagens bestämmelser om jäv. Med detta strävar efter att säkerställa det allmänna förtroendet för yrkeshögskolornas verksamhet och verksamhetens öppenhet. Med avvikelse från detta tillämpas inte 28 § 1 mom. 5 och 6 punkten i förvaltningslagen på yrkeshögskolor eller en sammanslutning som hör till den koncern som en yrkeshögskola bildar, såvida det inte är fråga om ett sådant ärende där yrkeshögskolans och den ovannämnda sammanslutningens intressen strider mot varandra eller en opartisk behandling av ärendet kräver att personen inte deltar i behandlingen av ärendet. Genom bestämmelsen strävar man efter att trygga ett tillräckligt fungerande beslutsfattande inom yrkeshögskolekoncernen.

På yrkeshögskolors och studerandekårens verksamhet tillämpas till alla delar offentlighetslagen på samma sätt som den tillämpas på myndigheter eller på universitet som avses i universitetslagen.

5 kap. **Personalen och förvaltnings-språket**

22 §. Lärare och behörighetsvillkor. Enligt paragrafen förblir strukturen hos yrkeshögskolans undervisningspersonal nästan oförändrad. Bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för lärarna utfärdas fortfarande vid behov genom förordning. Eftersom yrkeshögskolor i fortsättningen är juridiska personer i aktiebolagsform, tillämpas det som föreskrivs i arbetsavtalslagen på yrkeshögskolans anställda.

23 §. Straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar. Det straffrättsliga tjänsteansvaret för en yrkeshögskolas personal och medlemmarna i yrkeshögskolans olika organ kan bli aktuellt när offentlig makt används. I yrkeshögskolor används offentlig makt särskilt vid beslut om antagning av studerande, bedömning av studieprestationer, godkän-

nande av studier som bedrivits någon annanstans och av kunskaper som påvisats på något annat sätt, förlängning eller förlust av studierätt och om disciplin samt när examina utfärdas. I fråga om skadeståndsansvar föreslås i paragrafen för tydlighetens skull en hänvisning till skadeståndslagen (412/1972).

24 §. Yrkeshögskolans förvaltningspråk. Förvaltningspråket i yrkeshögskolans interna förvaltning är samma språk, finska eller svenska, som det undervisnings- och examensspråk som anges i tillståndet som beviljats yrkeshögskolan.

6 kap. **Studier vid en yrkeshögskola och de studerande**

25 §. Behörighet för yrkeshögskolestudier. I paragrafen föreskrivs om de behörighetsförutsättningar som ger rätt att söka till studier som leder till yrkeshögskoleexamen eller att söka till yrkespedagogisk lärarutbildning. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

26 §. Tillgänglighet och förutsättningar för antagning som studerande. Paragrafen innehåller bestämmelser om hinder för antagning som studerande och om yrkeshögskolans skyldighet att informera om vilka krav på hälsotillståndet och andra förutsättningar som hänför sig till studierna. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

27 §. Tillgång till information vid antagning av studerande. Paragrafen innehåller bestämmelser om informationsplikten för den som ansöker om att bli antagen som studerande och om yrkeshögskolans rätt att få de uppgifter som avses i paragrafen från andra utbildningsanordnare. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

28 §. Antagning av studerande och mottagande av studieplats. Paragrafen innehåller bestämmelser om genomförande av antagning av studerande och mottagande av studieplats när den studerande antagits. Paragrafens innehåll förblir oförändrat fränsett att 7 mom. flyttas och blir 58 § 1 mom.

29 §. Inskrivning. Paragrafen innehåller bestämmelser om den studerandes plikt att varje läsår anmäla sig till yrkeshögskolan som

närvarande eller frånvarande. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

30 §. Studierätt. Paragrafen innehåller bestämmelser om studierättens längd. Paragrafen föreslås bli oförändrad till sitt innehåll. I paragrafen har emellertid beaktats att man i det första steget av yrkeshögskolereformen har frångått användningen av termen utbildningsprogram.

31 §. Rätt till trygg studiemiljö. Paragrafen innehåller bestämmelser om den studerandes rätt till en trygg studiemiljö. Yrkeshögskolan har rätt att utfärda behövliga föreskrifter i sin ordningsstadga eller sina andra föreskrifter för att säkerställa en trygg studiemiljö. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

32 §. Förlust av studierätten. Paragrafen innehåller bestämmelser om förlust av studierätten när den studerande har försummat att anmäla sig till läsåret eller när den studerande inte har genomfört sina studier inom den tid som fastställs i 31 § 2 mom. Paragrafens innehåll förblir oförändrat fränsett förslaget att 3 mom. om en studerandes begäran om omprövning av förlust flyttas och blir 58 § 2 mom.

33 §. Indragning av studierätten. I paragrafen föreskrivs om situationer där studierätten kan dras in. Bestämmelsen tillämpas på utbildningsområden där studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient- eller kundsäkerhet eller säkerhet i trafiken. Sådana studier ingår närmast i utbildningsprogram inom det humanistiska och pedagogiska området, teknik och kommunikation och social-, hälso- och idrottsområdet. Genom statsrådets förordning föreskrivs för varje examensbeteckning om de studier som leder till yrkeshögskoleexamen och som bestämmelsen om indragning av studierätten tillämpas på. Dessutom tillämpas bestämmelsen också på studier för yrkesläroverutbildning och trafikläroverutbildning. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

34 §. Information om indragning av studierätten. I paragrafen föreskrivs det om yrkeshögskolors rätt att få tillgång till uppgifter som behövs vid beslutsfattande om indragning av studierätt, den studerandes plikt att

lämna in behövliga uppgifter och yrkeshögskolans skyldighet att ge uppgifter till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

35 §. Återställande av studierätt. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att anhålla om återställande av studierätten i situationer där indragningen av studierätten har berott på den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga. Yrkeshögskolans styrelse kan med stöd av bestämmelsen enligt egen prövning återställa studierätten om styrelsen anser att grunden till att studierätten dragits in inte längre föreligger. Den som söker om återställande av studierätten har bevisbördan i ärendet. En person som har förlorat studierätten kan till exempel genom att delta i ett förfarande för bedömning av arbetsförmågan, genom ett läkarutlåtande och andra motsvarande intyg eller redogörelser påvisa att det föreligger grunder för att återställa studierätten. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

36 §. Narkotikatest. I paragrafen föreslås narkotikatest. Paragrafens bestämmelser om narkotikatest motsvarar i praktiken bestämmelserna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet. Syftet med narkotikatest är att förbättra studiesäkerheten och säkerheten i arbetet. Yrkeshögskolan ska lägga särskild vikt vid vårdhänvisning och konfidentiell hantering av uppgifter om narkotikabruk samt genast noggrant förstöra bevis på testning när det med tanke på syftet med behandlingen är möjligt. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

37 §. Bedömning av studieprestationer och tillgodoräkning av studier. En studerande har alltid rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes studieprestation. Den studerande ges tillfälle att ta del av en studieprestation när den har bedömts. Studieprestationer och även bedömningsgrunderna om dem förvaras minst sex månader från den tidpunkt då resultatet offentliggjordes. Det har tidigare föreskrivits om detta genom förordning av statsrådet, men som en väsentlig fråga i studerandens rättsskydd föreslås att regleringen om detta utfärdas på lagnivå.

38 §. Disciplin. I paragrafen föreskrivs det om situationer där det kan vidtas disciplinära åtgärder mot en studerande. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

39 §. Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt i disciplinärenden. Paragrafen innehåller bestämmelser om förfaringssätt som ska följas vid behandling av indragning av studierätt och i disciplinärenden. Det föreslås att innehållet i paragrafen förblir oförändrat.

40 §. Hantering av känslig information. Det föreslås att 1 mom. i paragrafen ska innehålla bestämmelser om yrkeshögskolans rätt att hantera uppgifter som gäller hälsotillståndet för den som ansökt om att bli antagen som studerande eller en studerande.

I 2 mom. ingår bestämmelser om behandling av en studerandes straffregisterutdrag. Uppgifterna om hälsotillståndet och straffregisterutdraget är både känsliga och sekretessbelagda.

Enligt 3 mom. i paragrafen ska yrkeshögskolan definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information. De anställda får använda uppgifter i personregistret endast i den utsträckning som deras arbetsuppgifter och ansvar förutsätter det. Även den övriga personalen betraktas som utomstående när det gäller hantering av registrerade uppgifter. Rätten att nyttja uppgifterna ska fastställas i detalj. Det är särskilt viktigt att skydda känsliga och sekretessbelagda uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. I fråga om skyddsplikten tillämpas 32 § i personuppgiftslagen.

När det gäller uppgifter om de studerande är yrkeshögskolan en sådan registeransvarig som avses i personuppgiftslagen. Enligt 4 mom. i paragrafen ska yrkeshögskolan förvara känslig information separat från övriga personuppgifter och enligt 12 § 2 mom. i personuppgiftslagen ska den känsliga informationen utplånas ur yrkeshögskolans berörda register omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna. Att utplåna informationen ur registret ska i varje fall ske senast fyra år från det att informationen fördes in i registret.

Paragrafens 5 mom. innehåller en bestämmelse som hänvisar till personuppgiftslagen. Enligt 10 § i personuppgiftslagen ska det göras upp en registerbeskrivning av personregistret. Registerbeskrivningen ska vara allmänt tillgänglig. Den registrerade ska även informeras om behandlingen av personuppgifter på det sätt som anges i 24 § i lagen. Den registrerade har enligt 26 § i personuppgiftslagen rätt att granska uppgifterna om honom eller henne i personregistret och att i enlighet med 29 § i lagen begära rättelse av uppgifterna.

41 §. Studerandekåren. Vid en yrkeshögskola ska det fortsättningsvis finnas en studerandekår som har självstyrelse. När det gäller medlemskap i studerandekåren föreslås det att medlemskapet ändras till obligatoriskt för examensstuderande liksom det är i studentkårer. Detta hänger särskilt samman med att det även vid yrkeshögskolorna finns behov av att göra hälsovård för studerande möjlig på samma sätt som studerandehälsovård tillhandahålls på initiativ av universitetens studentkårer. Studerandekårens ställning i yrkeshögskolans förvaltning stärks även så att studerandekåren i fortsättningen utser en person som företräder den i yrkeshögskoleaktiebolagets styrelse. För närvarande har de studerande en lagstadgad representation endast i yrkeshögskolans interna styrelse och inte i huvudmannens styrelse. Det föreslås att grunderna för studerandekårens ställning preciseras och att ett omnämnande om studerandekårens offentliga uppgifter läggs till i bestämmelsen.

Enligt 3 § i den föreslagna lagen hör undervisningspersonal, övrig personal och studerande till yrkeshögskolesamfundet. Det anses inte att de studerande är kunder hos yrkeshögskolan utan att de är medlemmar i yrkeshögskolesamfundet genom den studerandekår som de bildar. De studerande har en ställning av betydelse i yrkeshögskolornas förvaltning. Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen utser studerandekåren företrädare för de studerande i yrkeshögskolans organ som avses i 4 kap. Enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen utser studerandekåren företrädare för de studerande i yrkeshögskolans studiestödsnämnd enligt 9 § i lagen om studiestöd.

Dessutom föreslås i 1 mom. 3 punkten en bestämmelse om studerandekårens uppgift där studerandekåren ges möjlighet att delta i genomförandet av uppgifter i anslutning till studerandehälsovård på samma sätt som studerandehälsovård har ordnats på initiativ av universitetens studentkårer. Utgångspunkten är att kommunen ska tillhandahålla hälsovård för studerande vid läroanstalter inom kommunens område oavsett var de studerande har sin hemort. Hälso- och sjukvård och tandvård för studerande vid universitet och yrkeshögskolor kan dock med kommunens samtycke även ordnas på något annat sätt som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. i paragrafen hör alla yrkeshögskolestuderande som har antagits till utbildning som leder till examen till studerandekåren, med undantag av studerande som deltar i uppdragsutbildning. Studerandekåren kan också godkänna andra studerande vid yrkeshögskolan som medlemmar. Bestämmelsen motsvarar det automatiska medlemskap som föreskrivs för universitets studentkårer.

Till 3 och 4 mom. i paragrafen läggs på grund av det automatiska medlemskapet ett krav på att studerandekårens medlemsavgifter ska fastställas av rektorn. Dessutom ska det i studerandekårens stadgar anges på vilka grunder en medlem av studerandekåren helt eller delvis kan befrias från skyldigheten att betala medlemsavgift. I propositionen föreskrivs också om studerandekårens språk, som ska vara det undervisnings- och examensspråk som anges i tillståndet för yrkeshögskolan.

Enligt 5 mom. är studerandekårerna även i fortsättningen sådana föreningar som avses i föreningslagen. På studerandekårerna tillämpas föreningslagen om inget annat följer av denna lag.

Enligt 6 mom. söks ändring i ett beslut som en studerandekår har fattat genom ett omprövningsförfarande enligt förvaltningslagen. Med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas i beslut genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut omfattas av besvärsförbud.

Tiderna för sökande av ändring beräknas enligt 7 mom. från det när studerandekårens beslut har lagts fram offentligt. Utöver till exempel elektroniska sidor kan detta ske via studerandekårens meddelandetavla.

7 kap. **Styrning och finansiering av yrkeshögskolorna**

42 §. Målsättning. Enligt 1 mom. i paragrafen är en central del av styrningen mellan undervisnings- och kulturministeriet och yrkeshögskolorna regelbundna förhandlingar där yrkeshögskolorna och undervisnings- och kulturministeriet avtalar om yrkeshögskolans uppgifter under ett visst antal år och om centrala kvantitativa och kvalitativa mål som uppställs för den. Dessutom avtalar man om uppföljning och utvärdering av hur dessa mål nås. Genom undervisnings- och kulturministeriets styrning och uppställande av mål främjas de viktigaste riktlinjer som riksdagen och regeringen har fastställt för det kulturpolitiska området. Målsättningen är att säkerställa att yrkeshögskolornas kvalitet, effekt och produktivitet stärks i deras verksamhet.

Utöver de mål som uppställs för varje yrkeshögskola utarbetas de gemensamma målen för högskoleväsendet som ett samarbete mellan undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna. De yrkeshögskolevisa målen anknyter till högskoleväsendets gemensamma mål. Avsikten är att avtalsperioden följer riksdags- och regeringsperioden för att stärka de nationella målen. Man avtalar om fleråriga mål, men de kan vid behov justeras under avtalsperioden. Kontakten till yrkeshögskolorna tryggas även under åren mellan avtalsperioder genom nära kontakter. År 2013 har undervisnings- och kulturministeriet som en del av sin styrning börjat göra högskolebesök. År 2014 står yrkeshögskolorna i tur.

Enligt 2 mom. i paragrafen får undervisnings- och kulturministeriet i situationer där kvantitativa mål inte kan samordnas på ett riksomfattande eller regionalt plan besluta om de kvantitativa och kvalitativa målen för en enskild yrkeshögskola. På detta sätt säkerställs att den statliga finansieringen för yrkeshögskolan fortsätter.

I förhandlingarna med yrkeshögskolan ska man vid uppställandet av yrkeshögskolans målsättningar, samtidigt som man utvärderar hur de uppfylls, även beakta det undervisnings- och examensspråk som fastställts i tillståndet för yrkeshögskolan enligt 8 § 3 mom. i lagen. I den nya finansieringsmodell som bereds under övergångsperioden kommer man att beakta och identifiera de svenska yrkeshögskolornas specialbehov.

43 §. Grunderna för fastställande av den statliga finansieringen. Bestämmelser om statsfinansiering för yrkeshögskolors lagstadgade uppgifter förs in i yrkeshögskolelagen. Avsikten är att se till att en yrkeshögskolas finansiering i hög grad motsvarar den basfinansiering som föreskrivs för universitet i universitetslagen.

Enligt 2 mom. i paragrafen höjs anslaget i statsbudgeten med undantag av poster av engångsnatur, så att det motsvarar den årliga höjningen av kostnadsnivån enligt högskoleindexet. Högskoleindexet ska bestå av det allmänna förtjänstnivåindexet, konsumentprisindexet och partiprisindexet. I 6 mom. föreslås det att bestämmelser om uträkningen av högskoleindexet och beaktandet av höjningen av kostnadsnivån ska utfärdas genom förordning av statsrådet. När höjningen av kostnadsnivån bestäms ska förändringens viktning av det allmänna förtjänstnivåindexet vara 64 procent, av konsumentprisindexet 21 procent och av partiprisindexet 15 procent. Högskoleindexet kommer att motsvara universitetsindexet, eftersom kostnadsstrukturerna i stor utsträckning är likartade inom högskoleväsendet. I vilken mån förändringarna i omfattningen och arten av yrkeshögskolornas uppgifter blir beaktade kommer att bli föremål för en separat bedömning i samband med de årliga budgetarna.

En bestämmelse om grunderna för beviljande av basfinansiering föreslås i 3 mom. Finansiering beviljas på kalkylerade grunder med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning. Dessutom beviljas finansiering med utgångspunkt i andra mål för utbildningspolitik och politik för forskning och utveckling. Genom statlig finansiering säkerställer man att alla yrkeshögskolor har rimliga ekonomiska förutsätt-

ningar att sköta de lagstadgade uppgifterna. Den övriga finansiering som yrkeshögskolorna får minskar inte storleken på den statliga finansieringen enligt denna lag.

Med hjälp av kalkylmässig finansiering allokeras den statliga finansieringen mellan yrkeshögskolorna, så att yrkeshögskolor som är mer högklassiga, effektiva och framgångsrika än genomsnittet gynnas. I den finansiering som beviljas med utgångspunkt i andra mål för utbildningspolitik och politik för forskning, utveckling och innovation kan man också beakta exceptionella specialuppgifter, till exempel finansiering av funktioner med en högre kostnadsnivå än den normala, samt riksomfattande specialfunktioner. Yrkeshögskolorna beslutar själva om allokeringen av den interna finansieringen.

Enligt 4 mom. i paragrafen ersätts yrkeshögskolorna för den mervärdesskatt som genomförandet av deras lagstadgade uppgifter medför i enlighet med principen en euro för en euro. Kompensation betalas inte ut för sådan verksamhet som betraktas som ekonomisk verksamhet eller som inte är sådan verksamhet som avses i yrkeshögskolelagen. Om verksamheten är sådan att det är möjligt att ansöka om skattskyldighet för mervärdesskatteplikt, ger den mervärdesskatt som verksamheten medför inte rätt till kompensation. Kompensationen är ett eurobelopp och baserar sig på uppgifterna från det senast fastställda bokslutet. De faktiska mervärdesskatteutgifter i yrkeshögskolans bokslut som ska ersättas beaktas således som dimensioneringsgrund för mervärdesskattekomensationen det budgetår som följer två år efter bokslutsåret. Bestämmelserna om kompensation samt kompensationsförfarandena genomförs så att de inte leder till dubbla förmåner.

Enligt 5 mom. i paragrafen kan undervisnings- och kulturministeriet vid beviljandet av finansiering ställa villkor och begränsningar för hur finansieringen används.

I enlighet med 6 mom. föreskrivs det närmare om finansieringen på förordningsnivå. Bestämmelser om uträkning av högskoleindex och beaktande av höjningen av kostnadsnivån samt om kalkyleringen och den interna fördelningen av de finansieringsgrunder som avses i 3 mom. utfärdas genom förord-

ning av statsrådet. Genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet föreskrivs om kriterierna för den finansiering som beviljas utifrån kalkylmässiga grunder.

44 §. Finansieringen av yrkeshögskolornas gemensamma utgifter. Med tanke på genomförandet av högskolepolitiken är det viktigt att undervisnings- och kulturministeriet även har tillgång till finansiering för att ordna centraliserade tjänster och för pilot- och utvecklingsverksamhet. Undervisnings- och kulturministeriet kan inom ramen för anslaget i statsbudgeten finansiera funktioner som är gemensamma för alla yrkeshögskolor och som kommer alla yrkeshögskolor till godo och som yrkeshögskolorna annars var tvungna att själv ordna.

45 §. Uppföljning och rapportering. Enligt paragrafen ska yrkeshögskolorna årligen kunna ge riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av sin verksamhet och om sin ekonomiska ställning. Uppgifterna ska redovisas så att den faktiska utvecklingen kan utvärderas i relation till de mål som ställts upp för yrkeshögskolan. Yrkeshögskolorna förpliktas att lämna in till ministeriet de uppgifter som det fastställt och som utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning förutsätter till den del som uppgifterna inte fås från olika statistikmyndigheter. Informationsutbyte sker så omfattande som möjligt genom undervisnings- och kulturministeriets datasystem KOTA. Under avtalsperioden ger ministeriet med stöd av rapporteringen och uppföljningsuppgifterna med ändamålsenliga intervall feedback om yrkeshögskolans verksamhet och utvecklingsbehov. Utgångspunkten är att yrkeshögskolorna får mer omfattande skriftlig feedback de år då inga avtalsförhandlingar förs. Genom feedbackförfarandet styrs och följs uppnåendet av de högskolepolitiska målen under avtalsperioden.

46 §. Utbetalning. Basfinansieringen för yrkeshögskolans verksamhet betalas ut i jämnstora poster den tredje bankdagen varje månad. Genom denna finansiering som betalas ut i förskott varje månad strävar man efter att säkerställa yrkeshögskolornas betalningsförmåga.

47 §. Avbrott i utbetalningen. I paragrafen föreslås bestämmelser om undervisnings- och

kulturministeriets rätt att bestämma om avbrott i utbetalningen när det är fråga om någon av de situationer som anges i 1 och 2 mom. i paragrafen. Avbrottet är en temporär åtgärd som ger möjlighet att utreda ärendet närmare. Efter utredningen beslutar undervisnings- och kulturministeriet om utbetalningen ska fortsätta eller om finansieringen ska avslutas och om återkrav. Avbrott i utbetalningen kan användas när det finns en grundad misstanke om att finansieringsmottagaren inte längre ordnar sådan verksamhet som finansieringen grundar sig på eller om verksamheten i väsentlig omfattning strider mot bestämmelserna i yrkeshögskolelagen. Avbrott i utbetalningen kan också användas när de grunder enligt vilka finansieringen har beviljats för ett visst ändamål har förändrats väsentligt eller har varit felaktiga.

48 §. Återbetalning av utbetald finansiering. Paragrafen föreskriver om skyldigheten att återbetala en grundlös förmån. En yrkeshögskola som har fått en grundlös förmån ska på eget initiativ och utan dröjsmål vidta åtgärder för att återbetala en för stor eller en uppenbart grundlös förmån som den fått. Enligt 2 mom. i paragrafen gäller återbetalningskravet dock inte skillnaden mellan den finansiering som beviljats för verksamheten enligt en kalkylerad grund och de faktiska kostnaderna.

49 §. Återkrav. Det föreslås att undervisnings- och kulturministeriet i de situationer som anges i paragrafen inte ska ha prövningsrätt när det gäller att påbörja återkrav, utan att ministeriet ska bestämma att utbetalningen avslutas och att redan utbetald finansiering återkrävs. Grunderna för att avsluta utbetalningen och för att återkräva finansieringen är att yrkeshögskolan förfarit på ett väsentligt felaktigt eller svikligt sätt. Paragrafen innehåller bestämmelser om de tidsfrister inom vilka beslutet om återkrav ska fattas.

50 §. Ränta och dröjsmålsränta. Vid återbetalning eller återkrav börjar skyldigheten att betala ränta den dag när finansieringen eller en del av den betalats ut till yrkeshögskolan. Ränta betalas fram till den dag när finansieringen betalas tillbaka eller högst till den förfallodag för återbetalningen av finansieringen som undervisnings- och kulturministe-

riet fastställer. En yrkeshögskola ska enligt paragrafen betala dröjsmålsränta när yrkeshögskolan inte har uppfyllt sin återbetalningsskyldighet senast inom den tidsfrist som undervisnings- och kulturministeriet fastställt.

51 §. Kvittning. Kvittning sker genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet. Kvittning är möjligt när det är fråga om finansiering som det bestäms om i denna lag. På kvittning tillämpas rättsprinciper samt lagstiftning som allmänt tillämpas på fordringar som står mot varandra och som har förfallit till betalning.

52 §. Sökande av ändring i beslut om finansiering. När det gäller sökande av ändring tillämpas bestämmelserna om sökande av ändring i 34 § i statsunderstödslagen. En yrkeshögskola som är missnöjd med undervisnings- och kulturministeriets beslut kan söka rättelse hos undervisnings- och kulturministeriet inom 30 dagar efter delfäendet av beslutet. I beslut som fattats med anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

53 §. Verkställighet. Undervisningsministeriets beslut kan verkställas trots att ändring sökts, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat. Ett beslut om återkrav som meddelats med anledning av ett rättelseyrkande kan verkställas även i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Enlig paragrafen duger undervisnings- och kulturministeriets beslut som sådant som grund för utsökning.

8 kap. Yrkeshögskolans ekonomi

54 §. Bokföring och räkenskapsperiod. På bokföringen hos yrkeshögskolor som är aktiebolag tillämpas bokföringslagen (1336/1997). Enligt 1 mom. i paragrafen är räkenskapsperioden ett år, så att räkenskapsperioden på grund av den offentliga finansiering som anvisas yrkeshögskolor kan anpassas enligt beredningen av statsbudgeten. Enligt 2 mom. i paragrafen kan man vid behov genom statsrådets förordning föreskriva närmare om de scheman för resultaträkning och balans som yrkeshögskolorna använder. Ge-

mensam praxis behövs för att kunna jämföra yrkeshögskolorna med varandra och för att den offentliga finansieringen ska vara transparent. Alternativt kan gemensam praxis även säkerställas genom ett ekonomiskt kodverk som undervisnings- och kulturministeriet utarbetat tillsammans med yrkeshögskolorna.

55 §. Uppgifter om affärsverksamhet. Vid yrkeshögskolorna ska den ekonomiska verksamheten hållas bokföringsmässigt åtskild från de offentlighetsrättsliga grundläggande uppgifterna. Som sådana ska särskilt examensundervisning och därtill hörande offentlig utvecklings- och forskningsverksamhet betraktas. Enligt EU:s bestämmelser om konkurrens och statligt stöd är det i regel förbjudet att ge statligt stöd till ekonomisk verksamhet. Om ett offentligt stöd inte är godkänt av EU för ekonomisk verksamhet, anses det vara olagligt. Därför måste verksamhet som genomförs med hjälp av offentlig finansiering hållas separat från ekonomisk verksamhet. Åtskiljandet av uppgifterna om affärsverksamheten genomförs på så sätt att uppgifterna om affärsverksamhetens resultat presenteras separat i noterna till bokslutet i form av en resultaträkning. I denna proposition används affärsverksamhet som en term som åtskiljer verksamhet som sker med offentlig finansiering från annan verksamhet vid en yrkeshögskola. Yrkeshögskolornas affärsverksamhet är till exempel utvecklings- och forskningsprojekt till marknadspris och fortbildning. I kodverket för ekonomiförvaltningen vid yrkeshögskolorna preciseras hur funktionerna hör till den offentliga finansieringen eller till annan finansiering samt uträkningen av kostnaderna.

56 §. Bokslutets offentlighet. I paragrafen föreslås att en yrkeshögskolas och en yrkeshögskolekoncerns fastställda bokslut med noter och verksamhetsberättelse är offentliga handlingar. Eftersom yrkeshögskolorna har hand om samhälleligt betydelsefulla lagstadgade uppgifter med hjälp av offentlig finansiering är det motiverat att även yrkeshögskolelagen ska innehålla en bestämmelse om bokslutens och verksamhetsberättelsernas offentlighet.

9 kap. **Sökande av ändring**

57 §. Omprövningsförfarande. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om omprövningsförfarandet i samband med antagning av studerande. När det gäller avgörande om en person är behörig finns det inte heller i fortsättningen en separat möjlighet till omprövning, eftersom det på grund av tidsskäl vanligen inte är möjligt att slutföra en omprövningsprocess i sin helhet innan urvalsprov ordnas. Således söks ändring i behörighetsavgörandet även i fortsättningen enligt omprövningsförfarandet för antagning av studerande och efter att resultaten från antagningen offentliggjorts. Bestämmelserna i 8 kap. i förvaltningslagen kan dock naturligtvis tillämpas redan tidigare när det gäller att rätta ett fel i ett beslut.

I 2 mom. i paragrafen ingår bestämmelser om ett omprövningsförfarande när det gäller förlust av studierätt.

Bestämmelser om omprövning av bedömning av en studieprestation och av studier som fullgjorts någon annanstans eller kunskaper som visats på något annat sätt ska ingå i 3 mom. i paragrafen.

58 §. Sökande av ändring i beslut av en yrkeshögskola. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om de beslut som ändring söks i hos rättsskyddsnämnden för studerande.

Enligt 2 mom. i paragrafen får ändring sökas i yrkeshögskolans beslut om ett förvaltningsärende genom besvär hos förvaltningsdomstolen, om inte lagens bestämmelser om omprövningsförfarande eller besvärsförbud tillämpas på beslutet. Med förvaltningsärende avses sådana beslut av yrkeshögskolans organ eller personal som gäller utförande av en offentlig förvaltningsuppgift. Exempelvis anställande av personal i arbetsavtalsförhållande är inte ett förvaltningsärende och därmed inte heller ett beslut som kan överklagas enligt yrkeshögskolelagen. Med huvudsakligt verksamhetsställe avses yrkeshögskoleaktiebolagets hemort.

Innehållet i 3 och 4 mom. paragrafen motsvarar det nuvarande.

59 §. Verkställighet av beslut om indragning av studierätten samt om disciplinära åtgärder. I enlighet med paragrafen ska ett beslut om indragning av studierätten, avstäng-

ning av en studerande för viss tid eller avhållande från studier få verkställas även om det har överklagats, om förvaltningsdomstolen eller rättsskyddsnämnden för studerande inte beslutar något annat. Grunderna för ovan nämnda beslut kan i många fall vara sådana att det är motiverat att verkställa beslutet trots besvärprocessen.

60 §. Besvärsförbud. I 1 mom. föreslås det att besvärsförbud i stor utsträckning ska gälla sådana beslut för vilka det också i universitetslagen har bestämts om besvärsförbud. Bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten ska inte hindra klander av stämmobeslut enligt 21 kap. i aktiebolagslagen. I fråga om 1 mom. 2 och 3 punkten föreskrivs det om besvärsförbud också i den nuvarande yrkeshögskolelagen.

Även de besvärsförbud som föreslås i 2 och 3 mom. motsvarar bestämmelserna i den gällande yrkeshögskolelagen.

61 §. Besvärstillstånd. I paragrafen föreslås bestämmelser om ett förfarande för överklagande av förvaltningsdomstolens beslut genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Förslaget anknyter till det mål i Jyrki Katainens regeringsprogram (22.6.2011) som gäller behovet att omarbeta ändringssökandet inom rättsväsendet. En motsvarande översyn av ändringssökandet i fråga om samtliga ministerier är under beredning vid justitieministeriet.

I 3 mom. föreskrivs om förfarandet för tillstånd att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Förslaget anknyter till målet i Jyrki Katainens regeringsprogram av den 22 juni 2011 att inom rättsväsendet förnya sökande av ändring.

10 kap. **Särskilda bestämmelser**

62 §. Utvärdering av kvaliteten. Yrkeshögskolans ansvar för kvaliteten på utbildning och annan verksamhet som den ordnar, för fortgående utveckling och för skyldigheten att utvärdera sin verksamhet ska motsvara kraven i den nuvarande lagen. Yrkeshögskolan ska också i fortsättningen delta i regelbunden extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitetssystem. På grund av att

verksamheten ska vara transparent och jämförbar ska resultaten offentliggöras.

Paragrafens 2 mom. ändras så att det motsvarar den nya ställning som rådet för utvärdering av högskolorna har. Avsikten är att rådet för utvärdering av högskolorna, liksom aktörer som utvärderar andra utbildningssektorer, i fortsättningen bildar ett nytt ämbetsverk, Nationella centret för utbildningsutvärdering, om vilket det föreskrivs i lagen om utvärderingscentret. Syftet med utvärderingen är att bistå högskolorna och undervisnings- och kulturministeriet i utvecklingen av högskoleverksamheten, den utbildning de tillhandahåller och kvaliteten på examina.

63 §. Utvecklingsplan för utbildning och forskning. Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda mer exakta bestämmelser om utvecklingsplanen för utbildning och forskning. Utvecklingsplanen godkänns av statsrådet.

64 §. Samarbete mellan yrkeshögskolorna. Paragrafens 1 mom. föreslås motsvara bestämmelsen om yrkeshögskolornas samarbete i 38 § i den nuvarande lagen.

Paragrafens 2 mom. preciserar samarbetet med särskilt universiteten. En bestämmelse som möjliggör delegerandet av de lagstadgade uppgifterna till parter utanför högskolan ingår inte i yrkeshögskolelagen eller universitetslagen. Med tanke på genomslagskraft och kostnadseffektivitet är det däremot ofta motiverat att yrkeshögskolorna och universiteten sinsemellan eller tillsammans med andra organisationer ordnar stödfunktioner eller annan verksamhet.

65 §. Rätt att få information. Innehållet i paragrafen motsvarar 40 § i den nuvarande lagen.

66 §. Beredskapsplaner. Innehållet i paragrafen motsvarar 43a § i den nuvarande lagen.

67 §. Samordning av den svenskspråkiga högskoleutbildningen. Det föreslås att hänvisningen i 43b § i den nuvarande yrkeshögskolelagen till 92 § i universitetslagen behålls i yrkeshögskolelagen för tydlighetens skull.

68 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Den föreslagna yrkeshögskolelagen avses träda i kraft den 1 januari 2015.

Samtidigt upphävs den gamla yrkeshögskolelagen. I paragrafen ska som övergångsbestämmelser bestämmas vilka sökande som vid antagning av studerande enligt 28 § 4 mom. ska omfattas av det momentet, samt bestämmas att 33 § 3 mom. endast ska gälla studerande som inlett sina studier efter den 31 december 2011. Dessutom ska det automatiska medlemskapet enligt 41 § 2 mom. endast gälla studerande som har inlett sina studier efter den 31 december 2014. Studerande som har inlett sina studier före denna tidpunkt ska emellertid få bli medlemmar i studerandekåren på frivillig basis.

Enligt förslaget ska de tillstånd som beviljats huvudmän med stöd av den gamla lagen upphöra att gälla när den nya yrkeshögskolelagen träder i kraft. Det föreslås att tillstånden för sådana huvudmän som redan bedriver verksamhet i aktiebolagsform ska överföras och bli tillstånd för yrkeshögskoleaktiebolag i ett förfarande som säkerställer att yrkeshögskoleaktiebolagen genomför de ändringar i aktieägaravtal och bolagsordningar som krävs enligt denna lag. För att trygga de studerandes rättssäkerhet ska i bestämmelsen också tas in en möjlighet att utfärda ett tillfälligt tillstånd i det fall att ett yrkeshögskoleaktiebolag enligt denna lag inte ännu har organiserat sig.

De tre nuvarande huvudmän för yrkeshögskolor som är samkommuner ska ansöka om tillstånd inom ramen för ett normalt tillståndsförfarande, där man bedömer de under bildning varande bolagens förutsättningar att bedriva yrkeshögskoleverksamhet. För att trygga de studerandes ställning ska också dessa tre aktörer enligt förslaget beviljas tillfälligt tillstånd.

Den tillståndsprocess som genomförs med stöd av övergångsbestämmelserna ska vara avgiftsfri för sökandena. I övergångsbestämmelserna ska också ingå ett åläggande för yrkeshögskolorna att organisera sig så att de kan inleda verksamheten enligt denna lag vid ingången av 2015.

Under övergångsperioden 2015—2016 beaktas genom finansieringsposter som kalkyleras särskilt för varje yrkeshögskola de begränsningar som gällde antalet studerande och priserna per enhet enligt finansieringssy-

stemet för 2014. Den finansiering som yrkeshögskolorna får 2015 och 2016 beräknas enligt finansieringsmodellens faktorer och det slutliga beloppet ökas eller minskas med en separat beräknad finansieringspost, där man har beaktat de beslut om besparingar som redan fattats och kostnadsskillnaderna mellan olika utbildningsområden samt begränsat storleksförändringen.

Enligt övergångsbestämmelsen ska undervisnings- och kulturministeriet åren 2015 och 2016 på ansökan bevilja yrkeshögskolorna finansiering för att täcka den mervärdesskatt som nämns i 30 § i mervärdesskattelagen. På grund av sättet att dimensionera mervärdesskattekomensationen kommer det under 2015 och 2016 att behövas ett förfarande som beaktar de mervärdesskatteskyldigheter i fråga om hyresavtal som ändringen i 30 § i mervärdesskattelagen medför för yrkeshögskolorna 2014—2016. Det föreslås att staten förbereder sig på dessa utgifter genom att i tilläggsbudgetarna för 2015 och 2016 reservera ett tilläggsanslag till yrkeshögskolorna på basis av ansökan som grundar sig på bokslutsuppgifterna. När det gäller 2016 behövs ett sådant förfarande för att de yrkeshögskolor som bolagiseras den 1 januari 2015 ska bli likabehandlade.

Enligt övergångsbestämmelsen ska undervisnings- och kulturministeriet år 2016, på ansökan och som en engångsbetalning, kompensera de höjningar av priserna per enhet som yrkeshögskolorna har haft rätt till med stöd av 32 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). Kompensationerna baserar sig på kommuners och samkommuners överlåtelser av tillgångar i samband med bolagisering av yrkeshögskolor till de aktiebolag som fortsätter yrkeshögskoleverksamheten.

1.2 Universitetslagen

49 § 4 mom. i universitetslagen ändras så att det motsvarar de rådande förhållandena. Mervärdesskatt med anknytning till företagsekonomisk verksamhet omfattas inte av ersättning för mervärdesskatt. Ekonomisk verksamhet kan varken understödjas med offentliga medel eller med komensationer.

Förslaget motsvarar nuläget till exempel för fortbildningens del, som inte är sådan rättsgrundbaserad utbildningsverksamhet som universiteten har stadgats ha ensamrätt till, som när det gäller examensutbildningen. Med stöd av diskussionerna som undervisnings- och kulturministeriet och universiteten fört efter universitetsreformen utbetalas dessutom ersättning i euro till varje universitet, vilket det nu föreslås att lagen ska föreskriva.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt 7 § 1 mom. i lagförslaget föreskrivs om sökande av tillstånd och om handlingar och bilagor som ska medfölja ansökan genom förordning av statsrådet. Enligt 10 § 1 mom. i förslaget föreskrivs om betyg som utfärdas av en yrkeshögskola genom förordning av statsrådet. Enligt 11 § 1 mom. i förslaget föreskrivs om examinas ställning i systemet för högskoleexamina genom förordning av statsrådet och enligt 11 § 3 mom. föreskrivs vid behov om examina som avläggs vid yrkeshögskolor, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna genom förordning av statsrådet. Enligt 12 § 2 mom. i förslaget föreskrivs närmare om avgifter för offentligrättsliga prestationer genom förordning av statsrådet.

Enligt 22 § 2 mom. i lagförslaget föreskrivs om behörighetsvillkoren och uppgifterna för lärarna genom förordning av statsrådet.

Enligt 28 § 5 mom. i lagförslaget föreskrivs närmare om förrättandet av gemensam ansökan och om de förfaranden som då tillämpas genom förordning av statsrådet. Enligt 33 § 4 mom. i förslaget föreskrivs om de studier som omfattas av bestämmelserna i 33 § närmare genom förordning av statsrådet.

Enligt 43 § 6 mom. i lagförslaget föreskrivs närmare om uträkning av yrkeshögskoleindexet och beaktandet av höjning av kostnadsnivån i samband med yrkeshögskolornas finansiering samt om kalkyleringen och den interna fördelningen av de finansieringsgrunder som avses i 43 § 3 mom. genom förordning av statsrådet. Vidare föreskrivs enligt 43 § 6 mom. i förslaget genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet om de

beräkningskriterier som ligger till grund för den finansiering som beviljas på kalkylerade grunder.

Enligt 54 § 2 mom. i lagförslaget föreskrivs närmare om sådana scheman för resultaträkningen och balansräkningen som yrkeshögskolor ska tillämpa genom förordning av statsrådet.

Enligt 63 § i lagförslaget föreskrivs närmare om utvecklingsplanen för utbildning och forskning, som statsrådet godkänner för ett visst antal år åt gången, genom förordning av statsrådet.

3 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015. Fram till dess ska alla yrkeshögskolor konstitueras sig, så att de är sådana yrkeshögskoleaktiebolag som avses i aktiebolagslagen och yrkeshögskolelagen.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 13 § 2 mom. i grundlagen har var och en föreningsfrihet, som innefattar bland annat rätt att höra till eller att inte höra till föreningar. I tolkningen av bestämmelserna om föreningsfrihet i grundlagen (GrUU 1/1998 rd) har riksdagens grundlagsutskott utgått från att den allmänna principen för medlemskap i en förening inte kan vara ett automatiskt medlemskap som bestäms direkt av bestämmelserna i lagen. Utgångspunkten för föreningsfriheten är en frivillig anslutning till en förening grundad på en uttrycklig viljeyttring. Från denna utgångspunkt kan man enligt utskottet avvika endast om det finns särskilda grunder för avviken som är godtagbara med tanke på föreningsfriheten, som ett välgrundat behov av att genom lag grunda en förening för en offentlig uppgift.

I sin bedömning av ett automatiskt medlemskap i en studentkår (GrUU 3/1997 rd, GrUU 11/2009 rd och GrUU 40/2009 rd) ansåg grundlagsutskottet att man i situationer som denna främst ska försöka finna lösningsmodeller som grundlagens lydelse är klart tillämplig på, alltså lösningar som inte bygger på obligatoriskt medlemskap. Utskot-

tet hänvisade till förarbetena till bestämmelsen om föreningsfrihet i grundlagen och ansåg att ett obligatoriskt medlemskap i studentkåren i och för sig var godtagbart från grundlagssynpunkt, i synnerhet som studentkåren av hävd måste betraktas som en del av ett universitet med självstyrelse och dessutom spelar en framträdande roll i universitetets förvaltning. Det oaktat ställde utskottet som villkor för vanlig lagstiftningsordning att studentkårens offentliga uppgifter nämns i lagförslaget.

När det gäller automatiskt medlemskap i studerandekåren vid en yrkeshögskola konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 74/2002 rd, GrUU 39/2004 rd) att en studerandekår inte bildar en traditionell del, som kan jämföras med en studentkår, av en yrkeshögskola, utan att bestämmelserna om studerandekårer och ett obligatoriskt medlemskap i dem var nya. Som förening var studerandekåren inte heller part i yrkeshögskolans förvaltning. Då var upphävande av obligatoriskt medlemskap i yrkeshögskolor en förutsättning för att behandlingen av lagförslaget följer lagstiftningsordningen för en vanlig lag.

Även om en studerandekår vid en yrkeshögskola fortfarande inte kan anses ha samma långa tradition som en studentkår, föreslås det i 17 och 41 § i lagförslaget att studerandekåren får en betydande ställning i yrkeshögskolans förvaltning. Även när det gäller offentliga uppgifter föreslås i 41 § bestämmelser som motsvarar bestämmelserna om studentkårer. Ett automatiskt medlemskap i en studerandekår vid en yrkeshögskola leder också till att de som studerar vid högskolor får en likvärdig ställning och ger genom insamling av en avgift för studerandehälsövård, som samlas in i form av medlemsavgifter, likvärda möjligheter att genomföra studerandehälsövård som motsvarar hälsovården för universitetsstuderande, om författningarna om ordnande av studerandehälsövård följs och de övriga förutsättningarna uppfylls.

Med stöd av vad som anförts ovan anses det att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom det föreslås automatiskt medlemskap i studerandekårer,

ombes riksdagens grundlagsutskott avge ett utlåtande om lagstiftningsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Yrkeshögskolelag

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på yrkeshögskolor som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde.

2 §

Yrkeshögskolornas ställning inom utbildningssystemet

Yrkeshögskolorna är en del av högskolesystemet. Yrkeshögskolorna och universiteten bildar tillsammans högskoleväsendet.

3 §

Yrkeshögskolesamfundet

Med *yrkeshögskolesamfundet* avses yrkeshögskolans lärare, övrig personal och studerande i utbildning som leder till examen.

4 §

Uppgifter

Yrkeshögskolorna har till uppgift att meddela sådan högskoleundervisning för yrkesinriktade expertuppgifter som baserar sig på arbetslivets och arbetslivsutvecklingens krav samt på forskning och konstnärliga och kul-

turella utgångspunkter och att stödja studerandenas yrkesutveckling.

Yrkeshögskolorna ska också bedriva forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som gynnar yrkeshögskoleundervisningen, främjar arbetslivet och den regionala utvecklingen och förnyar näringsstrukturen i regionen, samt bedriva konstnärlig verksamhet. Då yrkeshögskolan fullgör sina uppgifter ska den främja livslångt lärande.

5 §

Ställning som juridisk person

En yrkeshögskola är en juridisk person i form av ett aktiebolag (*yrkeshögskoleaktiebolag*) på vilken tillämpas aktiebolagslagen (624/2006), om inte något annat bestäms i denna lag.

Ett yrkeshögskoleaktiebolag får inte bedriva verksamhet i vinstsyfte, och får inte dela ut vinst eller ge annan ekonomisk fördel till en aktieägare eller någon annan som deltar i verksamheten. När medel betalas ut på något annat sätt som avses i 13 kap. 1 § i aktiebolagslagen får medel betalas ut till en aktieägare högst till ett belopp som motsvarar beloppet av den investering som denne har gjort i bolagets eget kapital. Medel kan betalas ut ur den fond som hänförs till det fria kapitalet som avses i 13 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i aktiebolagslagen, eller betalas ut i de situationer som avses i 2 eller 3 punkten i detta moment, först när yrkeshögskoleverksamheten upphör. I övrigt ska medlen användas för ändamål som avses i 4 § denna lag.

En yrkeshögskola kan bedriva affärsverksamhet som stöder fullgörandet av dess uppgifter enligt 4 §.

6 §

Samarbete med omvärlden

En yrkeshögskola ska utföra sina uppgifter så att den samarbetar med näringslivet och det övriga arbetslivet särskilt inom den egna regionen samt med inhemska och utländska högskolor och andra utbildningsanordnare.

2 kap.

Tillstånd och tillståndsvillkor för yrkeshögskola

7 §

Tillstånd

Att bedriva yrkeshögskoleverksamhet kräver tillstånd. Tillstånd beviljas av statsrådet. För att tillstånd ska beviljas krävs det att yrkeshögskolan fyller ett utbildningsbehov och att sökanden har ekonomiska och operativa förutsättningar att sörja för att de uppgifter som avses i 4 § fullgörs på behörigt sätt med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Ytterligare krävs att yrkeshögskoleaktiebolagets bolagsordning eller aktieägaravtal inte får innehålla villkor som förutsätter att beslut fattas med kvalificerad majoritet och som förhindrar utvecklande av yrkeshögskolornas strukturer. Bestämmelser om ansökan av tillstånd och om vilka handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den som har fått tillstånd för yrkeshögskola har rätt att verka som yrkeshögskola i enlighet med vad som bestäms om yrkeshögskolans utbildningsuppgift i tillståndet. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter.

I tillståndet ska yrkeshögskolans namn fastställas. Benämningen yrkeshögskola får användas endast för yrkeshögskolor som av-

ses i denna lag, om inte något annat bestäms i någon annan lag.

Statsrådet kan ändra eller återkalla tillståndet, om väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra väsentliga orsaker som har samband med yrkeshögskoleverksamheten kräver detta eller om yrkeshögskolan inte uppfyller vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. Innan beslut om ändring eller återkallelse av tillståndet fattas ska yrkeshögskolan ges tillfälle att bli hörd.

8 §

Utbildningsuppgift

I tillståndet för en yrkeshögskola anges vilka yrkeshögskoleexamina och till dem hörande examensbenämningar yrkeshögskolan ska utfärda (*utbildningsansvar*). I tillståndet kan vid behov även utbildningsansvaret för varje examen preciseras. I tillståndet anges dessutom vilka högre yrkeshögskoleexamina och till dem hörande examensbenämningar yrkeshögskolan kan utfärda.

I tillståndet bestäms om rätten att i yrkeshögskolan ordna behövlig lärarutbildning för lärare och blivande lärare i yrkeshögskolor och inom yrkesinriktad utbildning (*yrkespedagogisk lärarutbildning*).

Yrkeshögskolans undervisnings- och examensspråk är finska eller svenska i enlighet med vad tillståndet föreskriver om detta. Yrkeshögskolan får besluta att dessutom använda andra språk som undervisnings- och examensspråk.

3 kap.

Undervisning, examina samt forsknings- och utvecklingsverksamhet

9 §

Undervisnings- och forskningsfrihet

Yrkeshögskolorna har undervisnings- och forskningsfrihet i utförandet av de uppgifter som avses i 4 §. I undervisningen ska dock de bestämmelser och föreskrifter som gäller utbildningen och undervisningen iakttagas.

Undervisningen vid yrkeshögskolorna är offentlig. Av grundad anledning kan allmänhetens möjligheter att följa undervisningen begränsas.

10 §

Undervisningen vid yrkeshögskolorna

En yrkeshögskola meddelar inom ramen för sitt tillstånd undervisning som leder till högskoleexamen och yrkespedagogisk lärarutbildning. Dessutom får yrkeshögskolan ordna utbildning som innehåller delar av examina i form av öppen yrkeshögskoleundervisning eller i övrigt som fristående studier samt yrkesinriktade specialiseringsstudier och annan vuxenutbildning. En yrkeshögskola ska utfärda betyg över studier som slutförts vid yrkeshögskolan. Bestämmelser om betyg som utfärdas av en yrkeshögskola utfärdas genom förordning av statsrådet.

Studier som hör till en yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen och för vilka yrkeshögskolan beviljat den studerande tidsmässigt och innehållsmässigt begränsad studierätt kan bedrivas som öppna högskolestudier eller som andra fristående studier.

Yrkeshögskolan får ordna sådan avgiftsfri utbildning för invandrare som syftar till att ge de studerande språkliga och andra färdigheter som behövs för yrkeshögskolestudier. Bestämmelser om utbildningens omfattning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Examina och grunderna för examina

Vid yrkeshögskolorna kan avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina är högskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina är högre högskoleexamina. Bestämmelser om examinas ställning i systemet för högskoleexamina utfärdas genom förordning av statsrådet.

Till en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och i fråga om yrkeshögskoleexamen vid behov förkort-

ningen YH och i fråga om högre yrkeshögskoleexamen förkortningen högre YH.

I fråga om examina som avläggs vid yrkeshögskolorna, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna föreskrivs vid behov genom förordning av statsrådet.

12 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Den undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen och urvalsproven i anslutning till antagningen av studerande är avgiftsfria för de studerande.

Av andra sökande än de som söker till en utbildning som ges på finska eller svenska kan det krävas att de genomgår internationella avgiftsbelagda tester. Yrkeshögskolan kan ta ut avgifter för annan verksamhet än sådan som avses i 1 mom. Närmare bestämmelser om avgifter för offentligrättsliga prestationer utfärdas genom förordning av statsrådet med iakttagande av vad som bestäms om självkostnadsvärdet för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Om en avgift som avses i denna lag och som tas ut hos en studerande inte har betalats på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen enligt bestämmelserna i räntelagen (633/1982). Avgiften är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av sådana avgifter finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

13 §

Uppdragsutbildning

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdagsutbildning*).

Uppdragsutbildning kan inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller för sådana personers familjemedlemmar. Uppdragsutbildning kan inte heller ordnas för personer som har EU-blåkort enligt utlänningslagen (301/2004), kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller för sådana personers familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 25—27, 33—40 och 57—61 § i denna lag.

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till den utbildningsuppgift som anges i tillståndet för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. Yrkeshögskolan ska för ordnandet av uppdragsutbildningen ta ut en avgift som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen.

14 §

Undervisningsplaner och studiernas längd

Yrkeshögskolan beslutar om undervisningsplanerna.

Studier som leder till en yrkeshögskoleexamen ska till sin längd motsvara heltidsstudier på minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl får en utbildning vara längre än så. Studier som leder till en högre yrkeshögskoleexamen ska till sin längd motsvara heltidsstudier på minst ett och högst ett och ett halvt läsår. Yrkeshögskolan ska ordna de studier som leder till en examen så att en heltidsstuderande kan slutföra dem inom nämnda tid.

4 kap.

Organisation

15 §

Yrkeshögskolans organ

Organ i en yrkeshögskola är styrelsen och en rektor, som är verkställande direktör. En yrkeshögskola ska dessutom ha minst en examensnämnd eller motsvarande organ.

En yrkeshögskola kan också ha andra organ enligt vad som bestäms i en instruktion.

16 §

Styrelsens uppgifter

Utöver de uppgifter som bestäms i aktiebolagslagen har styrelsen till uppgift att:

1) besluta om centrala mål och en strategi för yrkeshögskolans verksamhet och ekonomi och om principer för styrningen av verksamheten och ekonomin;

2) besluta om yrkeshögskolans verksamhets- och ekonomiplan samt budget och upprätta bokslut;

3) svara för att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad;

4) svara för förvaltningen och användningen av yrkeshögskolans förmögenhet, om inte styrelsen har överfört befogenheten till rektorn;

5) godkänna avtal som är viktiga eller principiella med avseende på yrkeshögskolans verksamhet och ekonomi och ge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller yrkeshögskolan;

6) på yrkeshögskolans vägnar godkänna det avtal enligt 42 § som ingås med undervisnings- och kulturministeriet;

7) välja rektor samt avsätta rektorn;

8) godkänna instruktioner och andra motsvarande föreskrifter som gäller den allmänna organiseringen och verksamheten samt besluta om yrkeshögskolans verksamhetsstruktur;

9) besluta om antalet studerande som antas till yrkeshögskolan.

Styrelsen har dessutom till uppgift att anställa den ledande personal som är direkt underställd rektorn, om den inte har överfört

uppgiften till något annat av yrkeshögskolans organ.

Beslutanderätten i fråga om styrelsens uppgifter enligt 1 mom. kan inte överföras till att utövas av bolagsstämman. Bestämmelserna i 5 kap. 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen om aktieägarnas rätt att fatta beslut i sådana ärenden där styrelsen har behörighet och 6 kap. 7 § i den lagen om överföring av ärenden till bolagsstämman ska inte tillämpas i ett yrkeshögskoleaktiebolag.

17 §

Styrelsens sammansättning

Styrelsen för en yrkeshögskola har minst sju och högst nio ledamöter, som ska företräda mångsidig sakkunskap om samhällslivet och om yrkeshögskolans uppgifter. Styrelsen ska också ha praktisk erfarenhet och sakkunskap om arbets- och näringslivet. Rektorn kan inte vara styrelseledamot.

Styrelsen ska ha två ledamöter från yrkeshögskolesamfundet, varav den ena ska företräda personalen och den andra de studerande. De styrelseledamöter som väljs ur yrkeshögskolesamfundet ska utses genom val. Närmare bestämmelser om valet av en styrelseledamot som företräder personalen meddelas i en instruktion och närmare bestämmelser om valet av en styrelseledamot som företräder studerandekåren meddelas i studerandekårens stadgar. Bolagsstämman ska fastställa valet.

18 §

Rektorns uppgifter och behörighetsvillkor

Utöver de uppgifter som bestäms för en verkställande direktör i aktiebolagslagen har rektorn till uppgift att

1) leda yrkeshögskolans verksamhet och besluta om sådana ärenden som gäller yrkeshögskolan i fråga om vilka det inte har föreskrivits eller bestämts att de ska skötas av något annat organ;

2) svara för att yrkeshögskolans uppgifter sköts ekonomiskt, effektivt och på ett resultatrikt sätt;

3) svara för beredningen, föredragningen och verkställigheten av ärenden som behandlas i styrelsen;

4) besluta om anställning och uppsägning av personal.

Rektorn kan överföra anställandet av personal eller något annat ärende som hör till rektorns behörighet för avgörande till något annat organ eller någon annan person vid yrkeshögskolan. Rektorn har rätt att närvara och yttra sig vid yrkeshögskolans alla organs sammanträden.

Den som väljs till rektor ska ha avlagt doktorexamen och ha den förmåga och yrkesskicklighet som behövs för att sköta rektorns uppgifter och i praktiken visad god ledarförmåga. En person som har avlagt högre högskoleexamen kan dock väljas till rektor om personen i övrigt anses vara speciellt meriterad för uppgiften. Av rektor fordras dessutom kunskaper i det undervisnings- och examensspråk som anges i tillståndet för yrkeshögskolan.

Beslutanderätten i fråga om rektorns uppgifter enligt 1 mom. kan inte överföras till att utövas av bolagsstämman. Bestämmelserna i 5 kap. 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen om aktieägarnas rätt att fatta beslut i sådana ärenden där verkställande direktören har behörighet och 6 kap. 7 § i den lagen om överföring av ärenden till bolagsstämman ska inte tillämpas i ett yrkeshögskoleaktiebolag.

19 §

Examensnämnd

För behandlingen av ärenden som gäller begäran om rättelse av studieprestationer kan det vid en yrkeshögskola finnas en eller flera examensnämnder eller andra motsvarande organ.

En examensnämnd eller ett motsvarande annat organ består av en ordförande och andra medlemmar vilka alla har en personlig suppleant. Ordföranden, medlemmarna samt deras personliga suppleanter förordnas av yrkeshögskolans styrelse.

Ordföranden och ordförandens suppleant ska vara överlärare eller lektor. De övriga medlemmarna i examensnämnden ska vara

lärare vid yrkeshögskolan och minst en medlem ska vara studerande i utbildning som leder till examen.

20 §

Instruktioner och föreskrifter

Bestämmelser om ordnandet av en yrkeshögskolas verksamhet och förvaltning finns i en instruktion för yrkeshögskolan och i andra motsvarande interna föreskrifter för yrkeshögskolan.

21 §

Förvaltningsförfarande och offentlighet

På den verksamhet vid en yrkeshögskola och en studerandekår som inbegriper offentliga förvaltningsuppgifter ska förvaltningslagen (434/2003) tillämpas. Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas dock i all verksamhet vid yrkeshögskolan. Bestämmelserna i 28 § 1 mom. 5 och 6 punkten i den lagen tillämpas på yrkeshögskolan och på i bokföringslagen (1336/1997) avsedda sammanslutningar som hör till den koncern som yrkeshögskolan bildar endast i sådana ärenden där yrkeshögskolans och sammanslutningens intressen strider mot varandra eller en opartisk behandling av ärendet kräver det.

På offentlighet i yrkeshögskolornas och studerandekårernas verksamhet tillämpas vad som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) föreskrivs om offentligheten i de myndigheters verksamhet som avses i 4 § 1 mom. i nämnda lag.

5 kap.

Personalen och förvaltningsspråket

22 §

Undervisnings- och forskningspersonal samt behörighetsvillkor

Vid en yrkeshögskola finns överlärare, lektorer och annan undervisnings- och forskningspersonal.

Bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för lärarna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

23 §

Straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar

På personalen vid en yrkeshögskola och medlemmarna i en yrkeshögskolas organ tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

24 §

Yrkeshögskolans förvaltningsspråk

En yrkeshögskolas förvaltningsspråk är det undervisnings- och examensspråk som anges i tillståndet.

6 kap.

Studier vid en yrkeshögskola och de studerande

25 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Till studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt eller fullgjort

1) gymnasiets lärokurs eller examen som avses i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005);

2) yrkesinriktad grundexamen som omfattar minst tre år eller motsvarande tidigare studier;

3) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller motsvarande tidigare examen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), eller

4) utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för högskolestudier.

Till studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan det antas också andra än i 1 mom. avsedda personer som yrkeshögskolan anser ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Till studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen eller någon annan lämplig högskoleexamen och som efter avlagd examen har minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga. Den arbetserfarenhet som krävs ska vara förvärvat före ingången av den termin då utbildningen börjar. Inom hantverk och konstindustri, mediekultur och bildkonst, teater och dans samt inom musik kan det i stället för arbetserfarenhet fordras konstnärlig verksamhet av motsvarande omfattning. För personer som har avlagt examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå och som senare avlagt högskoleexamen kan såsom arbetserfarenhet också godtas arbetserfarenhet inom branschen i fråga från tiden före högskoleexamen.

Till yrkespedagogisk lärarutbildning kan den antas som har en sådan utbildning och arbetserfarenhet som krävs för en lärarbefattning vid en yrkeshögskola eller inom en yrkesinriktad utbildning.

26 §

Tillgänglighet och förutsättningar för antagning som studerande

En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller praktik i anslutning till studierna, om kraven i 33 § på säkerhet vid studierna så

förutsätter och om detta hinder inte kan undanröjas med rimliga åtgärder.

I fråga om studier som avses i 33 § ska som hinder för antagning som studerande också betraktas beslut om indragning av studierätten enligt 32 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998), 11 § 9 punkten i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, 34 § i denna lag eller 43 a § i universitetslagen (558/2009), om omständigheter som har samband med skyddet för andras hälsa och säkerhet förutsätter det.

Yrkeshögskolan ska ge den som ansöker om att bli antagen som studerande information om vilka krav på hälsotillstånd och andra förutsättningar som hänför sig till studierna.

27 §

Tillgång till information vid antagning av studerande

Då det är fråga om studier som avses i 33 § ska den som ansöker om att bli antagen som studerande på begäran av yrkeshögskolan lämna sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagning som studerande samt information om beslut om indragning av studierätten.

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, ett universitet och en utbildningsanordnare få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av den sökandes studierätt och grunderna för detta som förutsatts för antagningen som studerande.

28 §

Antagning av studerande och mottagande av studieplats

De studerande antas av yrkeshögskolan. De studerande antas för att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen.

Vid antagning av studerande till studier som leder till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen ordnas antagningen av studerande med en gemensam an-

sökan till högskolorna. Gemensam ansökan till högskolorna används dock inte vid antagning av studerande till annan utbildning än sådan som finansieras med stöd av denna lag eller vid antagning av överflyttande studerande. En yrkeshögskola kan dessutom fatta beslut om att den gemensamma ansökan inte omfattar utbildning på främmande språk samt sådan utbildning som riktas till en specifik målgrupp och i fråga om vilken yrkeshögskolan har bestämt de sökandes behörighet separat.

Yrkeshögskolan beslutar om grunderna för antagningen av studerande. De sökande får på grundval av olika utbildningsbakgrund delas in i grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder ska då tillämpas på alla sökande i samma grupp.

En del av de studieplatser som ansökan gäller får reserveras för personer som inte tidigare har avlagt högskoleexamen inom utbildningssystemet i Finland eller mottagit en studieplats i en utbildning som leder till högskoleexamen. Yrkeshögskolan ska därvid trygga ändamålsenliga ansökningsmöjligheter också för dem som avlagt högskoleexamen och tagit emot en studieplats. Yrkeshögskolan ska se till att möjligheterna för dessa olika grupper av sökande att få en studieplats inte blir oskäligt olika med tanke på jämställdheten mellan sökandena. Vid bedömning av skäligheten beaktas hur stor andel de sökande i olika persongrupper utgör av alla sökande, möjligheten att övergå till studier via andra vägar än den gemensamma ansökan och andra omständigheter som kan jämföras med dessa.

Vid gemensam ansökan till högskolorna kan en sökande antas till endast ett ansökningsobjekt. Vid gemensam ansökan utnyttjas det antagningsregister som avses i lagen om antagningsregistret, högskolornas riksomfattande datalager och studentexamensregistret (1058/1998). Närmare bestämmelser om förrättandet av gemensam ansökan och om de förfaranden som då tillämpas utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den som har antagits som studerande ska inom den tid som anges i yrkeshögskolans antagningsmeddelande meddela yrkeshögskolan att han eller hon tar emot studieplat-

sen. I annat fall går studieplatsen förlorad. I det register för ansökan till högskolorna som avses i 1 § i lagen om antagningsregistret, högskolornas riksomfattande datalager och studentexamensregistret ska yrkeshögskolan utan dröjsmål göra en anteckning om att studieplatsen har tagits emot.

29 §

Inskrivning

De som har antagits som studerande och meddelat att de tar emot sina studieplatser ska på det sätt som yrkeshögskolan bestämmer anmäla sig till yrkeshögskolan, varefter de antecknas som studerande. De studerande ska varje läsår anmäla sig som närvarande eller frånvarande på det sätt som yrkeshögskolan bestämmer. De studerande kan av grundad anledning ändra sin anmälan under läsåret.

30 §

Studierätt

En studerande har rätt att genomföra de studier som leder till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen enligt undervisningsplanen samt enligt de grunder som anges i yrkeshögskolans examensstadga.

En heltidsstuderande ska slutföra de studier som avses i 1 mom. inom en tid som är högst ett år längre än deras omfattning. En studerande kan på basis av en frånvaroanmälan vara frånvarande under sammanlagt två läsår. Denna tid räknas inte in i maximistudietiden. När det gäller andra studerande bestäms i yrkeshögskolans examensstadga om grunderna för maximistudietiden för de studier som avses i 1 mom.

Yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier ska slutföras inom en tid som är högst ett år längre än deras omfattning, om inte yrkeshögskolan av särskilda skäl beviljar en studerande undantag från detta. Lärarutbildningsstudier som är avsedda att genomföras på deltid ska slutföras på tre år.

31 §

Rätt till trygg studiemiljö

De studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Yrkeshögskolan kan godkänna en ordningsstadga eller utfärda andra ordningsbestämmelser som främjar den interna ordningen på yrkeshögskolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet.

I den ordningsstadga och andra ordningsbestämmelser som avses i 2 mom. kan det utfärdas sådana regler om de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande som behövs för tryggheten och trivseln i yrkeshögskolesamfundet. Dessutom kan regler utfärdas om hur yrkeshögskolans egendom får hanteras samt om hur man får vistas och röra sig i yrkeshögskolans lokaler och på dess område.

32 §

Förlust av studierätten

En studerande som inte har anmält sig på det sätt som bestäms i 29 §, förlorar sin studierätt. Om en sådan studerande senare vill inleda sina studier eller fortsätta dem, ska han eller hon på nytt hos yrkeshögskolan ansöka om studierätt.

En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som anges i 30 § 2 mom. förlorar sin studierätt, om inte yrkeshögskolan av särskilda skäl beviljar den studerande extra tid för att slutföra studierna.

33 §

Indragning av studierätten

När studierna är förbundna med krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient- eller kundsäkerheten eller säkerheten i trafiken kan yrkeshögskolan dra in studierätten, om

1) den studerande genom att i sina studier upprepade gånger eller allvarligt äventyra någon annans hälsa eller säkerhet har visat sig vara uppenbart olämplig för praktiska

uppgifter eller praktik i anslutning till studierna,

2) det är uppenbart att den studerande inte i fråga om hälsotillstånd och funktionsförmåga uppfyller förutsättningarna för antagning som studerande enligt 26 § 1 mom., eller

3) den studerande vid ansökan om att bli antagen som studerande har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätt som avses i 26 § 2 mom. och som kunde ha utgjort hinder för antagning som studerande.

När studierna eller studierelaterad praktik i väsentlig utsträckning förutsätter arbete med minderåriga, kan yrkeshögskolan dra in studierätten om det behövs i syfte att skydda minderåriga och om den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §, 20 kap., 21 kap. 1—3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (39/1889).

Innan studierätten dras in ska yrkeshögskolan i samråd med den studerande utreda den studerandes möjligheter att söka sig till någon annan utbildning. Den studerande kan med sitt samtycke överflyttas till sådan annan utbildning inom yrkeshögskolan i fråga om vilken den studerande uppfyller antagningsvillkoren.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om de studier som omfattas av denna paragraf.

34 §

Information om indragning av studierätten

Om det finns grundad anledning att misstänka att en studerande har ett hinder i anslutning till hälsotillståndet eller funktionsförmågan enligt 33 § 1 mom. 2 punkten, kan den studerande åläggas att genomgå kontroller och undersökningar som utförs av en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om de är nödvändiga för att utreda den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga. Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för kontroller och undersökningar som denna har bestämt att ska utföras.

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att för bedömning av stu-

dierätten få ett skriftligt utlåtande av en av yrkeshögskolan anvisad läkare med självständig rätt att utöva yrket, av vilket framgår att den studerande har genomgått kontroll eller undersökning för utrönande av hälsotillståndet, samt en på kontrollen eller undersökningen grundad bedömning av den studerandes funktionsförmåga med anledning av de krav på hälsotillståndet som studierna ställer.

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola, ett universitet och en utbildningsanordnare få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av den studerandes studierätt och grunderna för detta som förutsätts för bedömning av studierätten.

Den studerande ska för bedömning av studierätten enligt 33 § 2 mom. på begäran av yrkeshögskolan visa upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993), om den studerande under studierna eller studierelaterad praktik ges uppgifter som i väsentlig grad förutsätter arbete bland minderåriga.

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan yrkeshögskola få sådana nödvändiga uppgifter om pågående behandling av indragning av studierätten enligt 34 § som förutsätts för antagning som studerande, om den studerande har sökt till yrkeshögskolan som överflyttande studerande.

Yrkeshögskolan är trots sekretessbestämmelserna skyldig att ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som ålagts verket och som gäller pågående behandling av indragning av studierätten enligt 32 § samt beslut om indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning inklusive beslutsgrunderna.

35 §

Återställande av studierätt

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 33 § 1 mom. 2 punkten kan hos yrkeshögskolan anhålla om återställande av studierätten. Studierätten ska återställas om

den sökande visar att orsakerna till indragningen av studierätten inte längre föreligger. Den studerande ska lämna yrkeshögskolan utlåtanden om sitt hälsotillstånd. Beslut om återställande av studierätten fattas av yrkeshögskolans styrelse.

Yrkeshögskolan är trots sekretessbestämmelserna skyldig att till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården lämna de uppgifter om beslut om återställande av studierätten och grunderna för beslutet som är nödvändiga för att verket ska kunna sköta de uppgifter som föreskrivits för det.

36 §

Narkotikatest

Yrkeshögskolan kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest, om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande är narkotikapåverkad av sådana ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i narkotikalagen (373/2008) i studierelaterade praktiska uppgifter eller praktik eller att den studerande är narkotikaberoende. En ytterligare förutsättning är att testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga och att den studerande sköter uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där den studerandes handlande under narkotikapåverkan eller narkotikaberoende

1) allvarligt äventyrar den studerandes eller någon annans liv eller hälsa,

2) allvarligt äventyrar säkerheten i trafiken,

3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller

4) väsentligt ökar risken för olaga handel med och spridning av narkotika som är i yrkeshögskolans eller i dess huvudmans eller i en praktikplats besittning.

Med intyg över narkotikatest avses ett intyg som utfärdats av en av yrkeshögskolan anvisad legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, av vilket framgår att den studerande har genomgått test för utrönande av användning av narkotika, samt en på testet grundad utredning om huruvida

den studerande har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att den studerandes funktionsförmåga är nedsatt. Intyget ska visas upp inom en rimlig tid som utsätts av yrkeshögskolan.

Om avsikten är att kräva intyg över narkotikatest enligt denna paragraf av en studerande, ska yrkeshögskolan ha skriftliga instruktioner som har gjorts upp med aktörer inom elevvården i syfte att förebygga användningen av rusmedel och för att ingripa i missbruksproblem bland de studerande.

Yrkeshögskolan svarar för kostnaderna för intyg över narkotikatest som avses i denna paragraf.

På narkotikatestning av studerande tillämpas i övrigt vad som i 19 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) föreskrivs om testning av arbetstagare.

37 §

Bedömning av studieprestationer och tillgödöräknande av studier

En studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes studieprestation. Den studerande ska ges tillfälle att ta del av en skriftlig eller på annat sätt bevarad studieprestation när den har bedömts. Skriftliga och på annat sätt bevarade studieprestationer ska förvaras minst sex månader räknat från den tidpunkt då resultatet offentliggjordes.

En studerande får vid avläggande av examen enligt vad yrkeshögskolan beslutar räkna sig till godo studier som han eller hon har genomfört vid en annan inhemsk eller utländsk högskola eller vid någon annan läroanstalt samt ersätta studier som hör till examen med andra studier på samma nivå. En studerande får enligt vad yrkeshögskolan beslutar räkna sig till godo studier samt ersätta studier i examen också genom kunskaper som visats på annat sätt.

38 §

Disciplin

En studerande kan ges en skriftlig varning om han eller hon

- 1) stör undervisningen,
- 2) beter sig våldsamt eller hotfullt,
- 3) gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen vid yrkeshögskolan,
- 4) vägrar att visa upp intyg över narkotikatest enligt 36 §, eller

5) enligt en utredning som avses i 36§ har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att hans eller hennes funktionsförmåga är nedsatt.

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från yrkeshögskolan för viss tid, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen, beter sig våldsamt eller hotfullt eller äventyrar någon annans hälsa eller säkerhet kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av yrkeshögskolan. En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid yrkeshögskolan eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Om en studerande vägrar att genomgå kontroller och undersökningar enligt 34 § 1 mom. för konstaterande av hälsotillståndet, kan den studerande avhållas från studierna till dess att han eller hon går med på dem. En studerande som vägrar att visa upp ett straffregisterutdrag enligt 34 § 4 mom. kan avhållas från studierna till dess att han eller hon går med på att visa upp det.

39 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning av studierätten samt i disciplinärenden

Beslut om indragning av studierätten fattas av yrkeshögskolans styrelse. Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig utredning om ärendet skaffas samt den studerande ges tillfälle att bli hörd i frågan.

Beslut om skriftlig varning till en studerande fattas av yrkeshögskolans rektor och om avstängning av en studerande för viss tid av yrkeshögskolans styrelse. Innan ett ärende avgörs ska den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet specificeras, behövlig utredning skaffas samt den studerande ges tillfälle att bli hörd i frågan.

Rektorn, en lärare och en praktikhandledare kan i fall som avses i 38 § 3 mom. handla samfällt eller var för sig, och åtgärderna ska registreras. Beslut som avses i 38 § 4 mom. ska fattas av styrelsen.

Samtidigt som beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning för viss tid eller avhållande från studier ska det beslutas om verkställighet innan beslutet har vunnit laga kraft och om verkställighetstidpunkten.

40 §

Hantering av känslig information

Uppgifter enligt 27 och 34—36 § om hälsotillståndet hos en studerande eller den som ansöker om att bli antagen som studerande får behandlas endast av dem som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återställande av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåndan i sådana frågor.

Uppgifter om en studerandes straffregisterutdrag enligt 33 § 2 mom. får behandlas endast av dem som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Yrkeshögskolan ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känslig information.

Yrkeshögskolan ska förvara den känsliga informationen separat från övriga personuppgifter. Den känsliga informationen ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara

den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast fyra år från det att informationen fördes in i registret.

På behandling av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i denna lag.

41 §

Studerandekåren

Vid en yrkeshögskola finns en studerandekår som har självstyrelse. Studerandekårens syfte är att vara en förenande länk för sina medlemmar samt främja deras samhälleliga, sociala, intellektuella och studierelaterade ambitioner och strävanden i anknytning till de studerandes roll i samhället. Studerandekåren har till uppgift att för sin del förbereda de studerande för ett aktivt, medvetet och kritiskt medborgarskap. Till studerandekårens särskilda uppgifter hör att

1) utse de studerandes företrädare i de organ vid yrkeshögskolan som avses i 4 kap.,

2) utse de studerandes företrädare i yrkeshögskolans studiestödsnämnd, som det föreskrivs om i 9 § i lagen om studiestöd (65/1994), samt

3) vid behov delta i tillhandahållandet av den studerandevård som det bestäms om i 17 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och i fullgörandet av de uppgifter i anknytning till primärvården för studerande som det föreskrivs om i 13 kap. 11—14 § i sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Till studerandekåren hör alla studerande vid en yrkeshögskola som har antagits till utbildning som leder till examen, med undantag av studerande som deltar i uppdragsutbildning. Studerandekåren kan också godkänna andra studerande vid yrkeshögskolan som medlemmar.

Utgifterna för verksamhet som är förenlig med studerandekårens syfte och uppgifter betalas med intäkter av studerandekårens egendom och dess verksamhet samt med medlemsavgifter som studerandekåren har rätt att påföra medlemmarna. Medlemsavgiften fastställs av yrkeshögskolans rektor och yrkeshögskolan övervakar att medlemsavgiften betalas. Studerandekårens stadgar ska ange de

grunder på vilka en medlem av studerandekåren helt eller delvis kan befrias från skyldigheten att betala medlemsavgift.

För studerandekårens förvaltning finns fullmäktige och en styrelse. Närmare bestämmelser om studerandekårens förvaltning finns i studerandekårens stadgar som fastställs av rektorn. Studerandekårens språk är det undervisnings- och examensspråk som anges i tillståndet för yrkeshögskolan.

Om inte något annat följer av denna lag tillämpas föreningslagen på studerandekårens verksamhet.

Omprövning av ett beslut som en studerandekår har fattat i ett förvaltningsärende får begäras hos det organ som har fattat beslutet, på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). I beslut med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

En medlem i en studerandekår anses ha fått del av ett beslut när beslutet har lagts fram offentligt.

7 kap.

Styrning och finansiering av yrkeshögskolorna

42 §

Målsättning

Undervisnings- och kulturministeriet och varje yrkeshögskola avtalar för ett visst antal år åt gången om de kvantitativa och kvalitativa mål för yrkeshögskolans verksamhet som är av central betydelse med tanke på utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten och om uppföljningen och utvärderingen av hur dessa mål nås. Styrelseordföranden och rektorn undertecknar avtalet på yrkeshögskolans vägnar.

Om de olika yrkeshögskolornas kvantitativa mål inte kan samordnas på ett riksomfattande eller regionalt plan får undervisnings- och kulturministeriet besluta om de kvantitativa och kvalitativa målen för en enskild yr-

keshögskola efter att ha hört den berörda yrkeshögskolan.

Yrkeshögskolans möjligheter att förverkliga sina målsättningar på finska eller svenska ska tryggas.

43 §

Grunderna för fastställande av den statliga finansieringen

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar yrkeshögskolorna finansiering för de uppgifter som det föreskrivs om i denna lag inom ramen för ett anslag i statsbudgeten.

Det i 1 mom. avsedda anslag i budgeten som anvisats för yrkeshögskolorna det föregående året höjs med undantag av poster av engångsnatur så att det motsvarar den årliga höjningen av kostnadsnivån enligt högskoleindexet. Högskoleindexet består av det allmänna förtjänstnivåindexet, konsumentprisindexet och partiprisindexet.

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar yrkeshögskolorna basfinansiering på kalkylerade grunder med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning samt på basis av övriga utbildningspolitiska och forsknings- och utvecklingspolitiska mål.

Yrkeshögskolorna ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhyror i anslutning till annan än affärsekonomisk verksamhet utgör av de kostnader som yrkeshögskolorna orsakas. Ersättningen ska basera sig på uppgifterna från det senast fastställda bokslutet.

Undervisnings- och kulturministeriet kan vid beviljandet av finansiering ställa villkor och begränsningar för hur finansieringen används.

Närmare bestämmelser om uträkningen av det högskoleindex och beaktandet av den höjning av kostnadsnivån som avses i 2 mom. samt om kalkyleringen och den interna fördelningen av de finansieringsgrunder som avses i 3 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet föreskrivs det

om de beräkningskriterier som ligger till grund för den finansiering som beviljas på kalkylerade grunder.

44 §

Finansieringen av yrkeshögskolornas gemensamma utgifter

Undervisnings- och kulturministeriet kan inom ramen för ett anslag i statsbudgeten finansiera funktioner som är gemensamma för samtliga yrkeshögskolor.

45 §

Uppföljning och rapportering

Yrkeshögskolorna ska ge undervisnings- och kulturministeriet de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och övrig uppföljning och styrning av utbildning och forskning på det sätt som ministeriet bestämmer.

46 §

Utbetalning

De medel som beviljas för finansieringen av verksamheten betalas till yrkeshögskolorna i jämnstora poster den tredje bankdagen varje månad.

47 §

Avbrott i utbetalningen

Undervisnings- och kulturministeriet kan bestämma om avbrott i utbetalningen av den finansiering som avses i denna lag, om

1) det är uppenbart att mottagaren inte längre ordnar sådan verksamhet som finansieringen grundar sig på, eller mottagaren i väsentlig omfattning handlar i strid med bestämmelserna i denna lag, eller

2) de grunder enligt vilka finansieringen har beviljats för ett visst ändamål har förändrats väsentligt eller har varit felaktiga.

48 §

Återbetalning av utbetalad finansiering

En yrkeshögskola ska utan dröjsmål återbetala finansiering som utbetalats felaktigt, till ett för stort belopp eller uppenbart grundlöst. Yrkeshögskolan ska också återbetala den andel av finansieringen som inte kan användas så som överenskommits.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte skillnaden mellan den finansiering som beviljats för verksamheten enligt en kalkylerad grund och de faktiska kostnaderna.

49 §

Återkrav

Undervisnings- och kulturministeriet ska bestämma om återkrav av utbetalad finansiering, om yrkeshögskolan har

1) underlåtit att återbetala finansiering som enligt 48 § ska återbetalas,

2) i väsentlig omfattning använt finansieringen för annat ändamål än det som finansieringen beviljades för,

3) lämnat undervisnings- och kulturministeriet felaktiga eller vilseledande uppgifter om någon omständighet som har varit ägnad att väsentligt inverka på beviljandet av finansieringen, dess belopp eller villkor, eller hemlighållit en sådan omständighet, eller

4) i övrigt på ett med 1—3 punkten jämförbart sätt väsentligt brutit mot bestämmelserna om användning av finansieringen eller villkoren i beslutet om finansiering.

Undervisnings- och kulturministeriet ska fatta beslut om återkrav inom två år från det att ministeriet har fått kännedom om en omständighet med stöd av vilken utbetalningen av finansieringen kan avbrytas eller upphöra eller finansieringen återkrävas. Ett beslut om återkrav ska dock fattas senast fem år efter det att finansieringen utbetalades.

50 §

Ränta och dröjsmålsränta

Yrkeshögskolan ska från och med finansieringens utbetalningsdag på belopp som återbetalas eller återkrävs betala årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen ökad med tre procentenheter.

Om ett belopp som återkrävs inte betalas senast den förfallodag som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer ska en årlig dröjsmålsränta betalas på beloppet enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen.

51 §

Kvittnings

Ett belopp som ska återbetalas eller återkrävas kan jämte ränta drivas in så att det dras av från finansiering enligt denna lag som betalas senare till yrkeshögskolan.

52 §

Sökande av ändring i beslut om finansiering

I undervisnings- och kulturministeriets beslut om finansiering, beslut enligt 47 § om avbrytande av utbetalning av finansiering, beslut med iakttagande av 49 § om återkrav och beslut enligt 51 § om kvittning får rättelse och ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 34 § i statsunderstödslagen (688/2001).

53 §

Verkställighet

Ett beslut får verkställas trots att ändring söks, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. Ett beslut om återkrav enligt 49 § som fattats med anledning av begäran om omprövning är direkt utsökningsbart. Om indrivningen föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

8 kap.

Yrkeshögskolans ekonomi

54 §

Bokföring och räkenskapsperiod

Yrkeshögskolans räkenskapsperiod enligt bokföringslagen är ett kalenderår.

Närmare föreskrifter om scheman för resultaträkningen och balansräkningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Uppgifter om affärsverksamhet

Om en yrkeshögskola bedriver affärsverksamhet på annat sätt än i form av en separat bokföringsskyldig enhet, ska uppgifterna om resultaten i fråga om denna affärsverksamhet presenteras separat i noterna till bokslutet i form av en resultaträkning.

56 §

Bokslutets offentlighet

En yrkeshögskolas och en yrkeshögskolekoncerns fastställda bokslut med noter och verksamhetsberättelse är offentliga handlingar.

9 kap.

Sökande av ändring

57 §

Omprövningsförfarande

Den som har ansökt om att bli antagen som studerande får hos yrkeshögskolans organ begära omprövning av antagningsbeslutet inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. När resultaten av antagningen offentliggörs ska de sökande informeras om hur de kan få veta på vilket sätt de grunder som följts vid antagningen har tillämpats på dem och hur omprövning av antagningen kan begäras. Re-

sultatet av antagningen får inte med anledning av begäran om omprövning ändras till nackdel för den som har antagits som studerande.

En studerande får hos det organ som yrkeshögskolan har förordnat begära omprövning av ett beslut enligt 32 § som gäller förlust av studierätten inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sina studieprestationer eller med tillgodoräknandet av studier som han eller hon fullgjort annanstans eller kunskaper som visats på annat sätt får begära omprövning muntligen eller skriftligen. I fråga om bedömningen av studieprestationer ska omprövning begäras hos den lärare som utfört bedömningen och i fråga om tillgodoräknande ska omprövning begäras hos den som fattat beslutet om tillgodoräknande. En omprövningsbegäran som gäller bedömningen av en studieprestation ska framställas inom 14 dagar från den tidpunkt då den studerande har haft tillfälle att ta del av bedömningsresultaten och av tillämpningen av bedömningsgrunderna. En omprövningsbegäran som gäller tillgodoräknande ska framställas inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Den som är missnöjd med ett beslut som har fattats med anledning av en i detta moment avsedd omprövningsbegäran får begära omprövning hos examensnämnden eller ett annat organ som har förordnats för denna uppgift inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

Bestämmelser om hur man begär omprövning finns i förvaltningslagen.

58 §

Sökande av ändring i beslut av en yrkeshögskola

Ändring i ett beslut som gäller indragning av studierätten enligt 33 § eller återställande av studierätten enligt 35 § får sökas genom besvär hos rättsskyddsnämnden för studerande inom 14 dagar från delfäendet av beslutet på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut av rättsskyddsnämnden för

studerande finns i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande (956/2011).

Ändring i ett annat beslut som en yrkeshögskola har fattat i ett förvaltningsärende får sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets yrkeshögskolans huvudsakliga verksamhetsställe är beläget, i enlighet med bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

Besvär över beslut som gäller indragning av studierätten eller återställande av studierätten samt varning, avstängning för viss tid och avhållande från studier enligt 38 § ska behandlas skyndsamt.

59 §

Verkställighet av beslut om indragning av studierätten samt om disciplinära åtgärder

Ett beslut om indragning av studierätten, avstängning av en studerande för viss tid eller avhållande från studier kan verkställas även om det har överklagats, om besvärsmyndigheten inte beslutar något annat.

60 §

Besvärsförbud

I ett beslut av en yrkeshögskola får ändring inte sökas genom besvär, om det gäller:

- 1) val av yrkeshögskolans organ som förrättas av styrelsen eller rektorn eller av ett organ som bestäms i en instruktion;
- 2) en instruktion eller någon annan allmän föreskrift;
- 3) en undervisningsplan eller någon annan föreskrift som gäller ordnandet av undervisningen;
- 4) stipendier eller understöd.

Ändring får inte sökas genom besvär när ett beslut som har fattats vid omprövningsförfarande gäller bedömning av studieprestation eller tillgodoräknande.

I ett beslut av förvaltningsdomstolen som gäller antagning av studerande enligt 28 §, förlust av studierätten enligt 32 § eller disciplinära åtgärder enligt 38 § får ändring inte sökas genom besvär.

61 §

Besvärstillstånd

Om inte något annat bestäms någon annanstans i lag får förvaltningsdomstolens beslut överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

10 kap.

Särskilda bestämmelser

62 §

Utvärdering av kvaliteten

En yrkeshögskola ska ansvara för kvaliteten och den fortlöpande utvecklingen av den utbildning och övriga verksamhet som yrkeshögskolan ordnar. Yrkeshögskolan ska utvärdera sin utbildning och övriga verksamhet och bedöma hur verkningsfulla de är. Yrkeshögskolan ska också regelbundet delta i extern utvärdering av verksamheten och kvalitetssystemen och publicera resultaten av utvärdering som den har ordnat.

Bestämmelser om Nationella centret för utbildningsutvärdering finns i lagen om centret för utbildningsutvärdering (1295/2013).

63 §

Utvecklingsplan för utbildning och forskning

Statsrådet godkänner för ett visst antal år åt gången en utvecklingsplan för utbildning och forskning, som anger yrkeshögskolornas allmänna utvecklingsmål. Närmare bestämmelser om planen utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Samarbete mellan yrkeshögskolorna

I syfte att samordna verksamheten i yrkeshögskolorna eller för att främja gemensamma projekt, gemensamt forsknings- och utvecklingsarbete eller annan samverkan kan yrkeshögskolorna komma överens om att ha gemensamma utbildnings- och forskningsenheter.

Som stöd för skötseln av sina lagstadgade uppgifter kan en yrkeshögskola ha gemensamma enheter tillsammans med universitet, forskningsinstitut eller andra offentliga eller privata samfund eller stiftelser.

65 §

Rätt att få information

När en yrkeshögskola sköter sina uppgifter har den rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistiska uppgifter och andra motsvarande uppgifter som den behöver för att planera och organisera utbildningen.

Yrkeshögskolan ska på begäran till undervisnings- och kulturministeriet sända de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

Den som har information om de studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga och som är nödvändig för skötseln av uppgifter, har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut den till

1) rektorn för yrkeshögskolan och den som ansvarar för säkerheten vid yrkeshögskolan, för att garantera en trygg studiemiljö,

2) de som ansvarar för studiehandledning, för att kunna anvisa till andra studier eller stödtjänster,

3) de som ansvarar för studerandehälsovården, för att trygga de studerandes hälsa och säkerhet och för att i förekommande fall anvisa till stödåtgärder,

4) de som ansvarar för praktik, för att garantera säkerheten för de studerande samt personalen och kunderna på praktikplatsen, samt till

5) polisen och den företrädare för yrkeshögskolan som har det primära ansvaret för

att utreda ett hot mot säkerheten, för att bedöma ett direkt hot mot säkerheten eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

66 §

Beredskapsplaner

Yrkeshögskolorna ska genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt med andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också vid undantagsförhållanden samt störningar och exceptionella situationer. Yrkeshögskolorna ska på begäran skicka beredskapsplanerna och lägesrapporterna över störningar och exceptionella situationer till undervisnings- och kulturministeriet.

Beredskapen övervakas av undervisnings- och kulturministeriet. Om det konstateras brister i beredskapen, kan ministeriet bestämma att bristerna ska avhjälpas.

67 §

Samordning av den svenskspråkiga högskoleutbildningen

Bestämmelser om den delegation som har till uppgift att samordna och utveckla den svenskspråkiga högskoleutbildningen finns i 92 § i universitetslagen.

68 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag träder upphävs yrkeshögskolelagen (351/2003), nedan *den gamla yrkeshögskolelagen*.

Möjligheten enligt 28 § 4 mom. att reservera en del av nybörjarplatserna för sökande som inte tidigare har avlagt högskoleexamen inom utbildningssystemet i Finland eller mottagit en studieplats i en utbildning som leder till högskoleexamen tillämpas på sökande som har tagit emot en studieplats i en

utbildning som börjat våren 2014 eller tidigare, men som inte har avlagt högskoleexamen.

Bestämmelserna i 33 § 2 mom. tillämpas på studerande som har inlett sina studier efter den 31 december 2011.

Bestämmelserna i 41 § 2 mom. tillämpas endast på studerande som har inlett sina studier efter denna lags ikraftträdande. På studerande som inleder sina studier efter denna lags ikraftträdande tillämpas 42 a § 1 mom. i den gamla yrkeshögskolelagen.

Tillstånd som är giltiga när denna lag träder i kraft upphör att vara giltiga vid ikraftträdandet.

Tillståndet för en huvudman för en yrkeshögskola som drivs i aktiebolagsform överförs och blir ett tillstånd för aktiebolag enligt denna lag från och med den 1 januari 2015. Om huvudmannen inte senast vid den tidpunkt som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer har tillställt ministeriet en bolagsordning och ett aktieägaravtal enligt denna lag ska det tillstånd som överförs beviljas som ett tillfälligt tillstånd så att bolagsordningen och aktieägaravtalet kan bringas i överensstämmelse med denna lag.

Andra huvudmannaformer än aktiebolag ska ansöka om det tillstånd för yrkeshögskoleverksamhet som beviljas aktiebolag.

Statsrådet kan bevilja tillfälligt tillstånd för en samkommun som vid ikraftträdandet av denna lag har tillstånd enligt den gamla yrkeshögskolelagen och som inte enligt 7 § i denna lag beviljas tillstånd. Tillfälligt tillstånd kan beviljas, om det är nödvändigt för att trygga ställningen för dem som inlett sina studier före denna lags ikraftträdande, för omorganisering av yrkeshögskoleverksamheten eller av något annat särskilt skäl. Ett tillfälligt tillstånd kan gälla högst till den 31 december 2016.

Oberoende av vad som någon annanstans föreskrivs om avgifter för tillstånd tas det inte ut någon avgift av den som ansöker om ett tillstånd som med stöd av denna lag beviljas så att det börjar gälla när denna lag träder i kraft.

En yrkeshögskola som ansöker om tillstånd och en yrkeshögskola som ansöker om överföring av tillstånd ska se till att den kan organisera sig och i sin helhet inleda sin verk-

samhet som en yrkeshögskola enligt denna lag den 1 januari 2015.

Trots bestämmelserna i 43 § beaktas under övergångsperioden 2015-2016, genom finansieringsposter som kalkyleras särskilt för varje yrkeshögskola, de begränsningar som gällde antalet studerande och priserna per enhet enligt finansieringssystemet för 2014.

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar åren 2015 och 2016 på ansökan yrkes-

högskolorna finansiering för att täcka den mervärdesskatt som avses i 30 § i mervärdesskattelagen.

Undervisnings- och kulturministeriet kompenserar år 2016 på ansökan och som en engångsbetalning de höjningar av priserna per enhet som yrkeshögskolorna har haft rätt till med stöd av 32 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009).

2.

Lag**om ändring av 49 § universitetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 49 § 4 mom., sådant det lyder i lag 954/2011, som följer:

49 §

Grunderna för fastställande av den statliga finansieringen

ror i anslutning till annan än affärsekonomisk verksamhet utgör av de kostnader som universiteten orsakas. Ersättningen justeras årligen utifrån beloppet av det senaste mervärdesskatteintaget för varje universitet.

Universiteten ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhy-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 3 april 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Undervisningsminister *Krista Kiuru*

*Bilaga
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 49 § universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 49 § 4 mom., sådant det lyder i lag 954/2011, som följer:

Gällande lydelse

49 §

Grunderna för fastställande av den statliga finansieringen

Universiteten ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhyror i anslutning till annan än affärsekonomisk forskning utgör av de kostnader som universiteten orsakas. Ersättningen justeras årligen utifrån det senaste genomsnittliga mervärdesskatteintaget för universiteten.

Föreslagen lydelse

49 §

Grunderna för fastställande av den statliga finansieringen

Universiteten ersätts för den andel som den mervärdesskatt som ingår i utbildningstjänster enligt 39 och 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) och i anskaffningar och lokalhyror i anslutning till annan än affärsekonomisk *verksamhet* utgör av de kostnader som universiteten orsakas. Ersättningen justeras årligen utifrån *beloppet av* det senaste mervärdesskatteintaget för *varje universitet*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.